ΕΙΔΙΚΉ ΈΚΘΕΣΗ 25/2026 EL

Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές

Ο χαρακτηρισμός από μόνος του δεν αρκεί για την ουσιαστική προστασία τους

CURIA RATIONUM
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

Σημείο

01-17 | Κύρια μηνύματα 01

01-08 | Το θέμα και η σημασία του

09-17 | Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

18-93 | Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα 02

18-33 | Οι φιλόδοξοι επιχειρησιακοί στόχοι της ΕΕ είναι απίθανο να επιτευχθούν

20-25 | Παρά τη σταδιακή επέκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, οι τιμές-στόχος της ΕΕ δεν επιτυγχάνονται

26-28 | Το δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ δεν πληροί τα οικολογικά κριτήρια

29-33 | Η χρηματοδότηση της ΕΕ για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι κατανεμημένη σε διάφορα μέσα και δύσκολο να παρακολουθηθεί με ακρίβεια

34-54 | Το πλαίσιο της ΕΕ δυσκολεύεται να διασφαλίσει συνεπή επίπεδα προστασίας

36-39 | Η ΕΕ διαθέτει από μακρού παγιωμένο κανονιστικό πλαίσιο για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών

40-45 | Ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως προστατευόμενης δεν συνεπάγεται αυτόματα την προστασία της ή την επιβολή περιορισμών σε διάφορες δραστηριότητες

46-54 | Η προστασία των αλιευτικών περιοχών αποτελεί πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία

55-67 | Προστασία του περιβάλλοντος και κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος: μια δύσκολη αλλά αναγκαία ισορροπία

58-62 | Σημαντικά κενά στα δεδομένα εμποδίζουν την κοινωνικοοικονομική αξιολόγηση των μέτρων διατήρησης

63-67 | Αν και αυξανόμενη, η συμμετοχή των συμφεροντούχων δεν αποτελεί πάντα μέρος των διαδικασιών διακυβέρνησης

68-93 | Οι διαχειριστικές αδυναμίες και η πλημμελής εφαρμογή έχουν ως αποτέλεσμα πενιχρά αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση

70-83 | Οι περισσότερες προστατευόμενες περιοχές δεν εφαρμόζουν πρακτικές προσαρμοστικής διαχείρισης

84-88 | Ανομοιογενή τα αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση

89-93 | Η νέα νομοθεσία που επιβάλλει την ενεργητική αποκατάσταση γεννά μεγάλες προσδοκίες

Παραρτήματα

Παράρτημα I – Σχετικά με τον έλεγχο

Παράρτημα II – Δείγμα των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που επιλέχθηκαν για τον έλεγχο

Παράρτημα III – Πηγές και επεξεργασία δεδομένων

Παράρτημα IV – Κατάλογος των περιοχών όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί

Παράρτημα V – Ενωσιακή χρηματοδότηση

Παράρτημα VI – Μεθοδολογία αξιολόγησης της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών με χρήση του METT-4

Συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

01

Κύρια μηνύματα

Το θέμα και η σημασία του

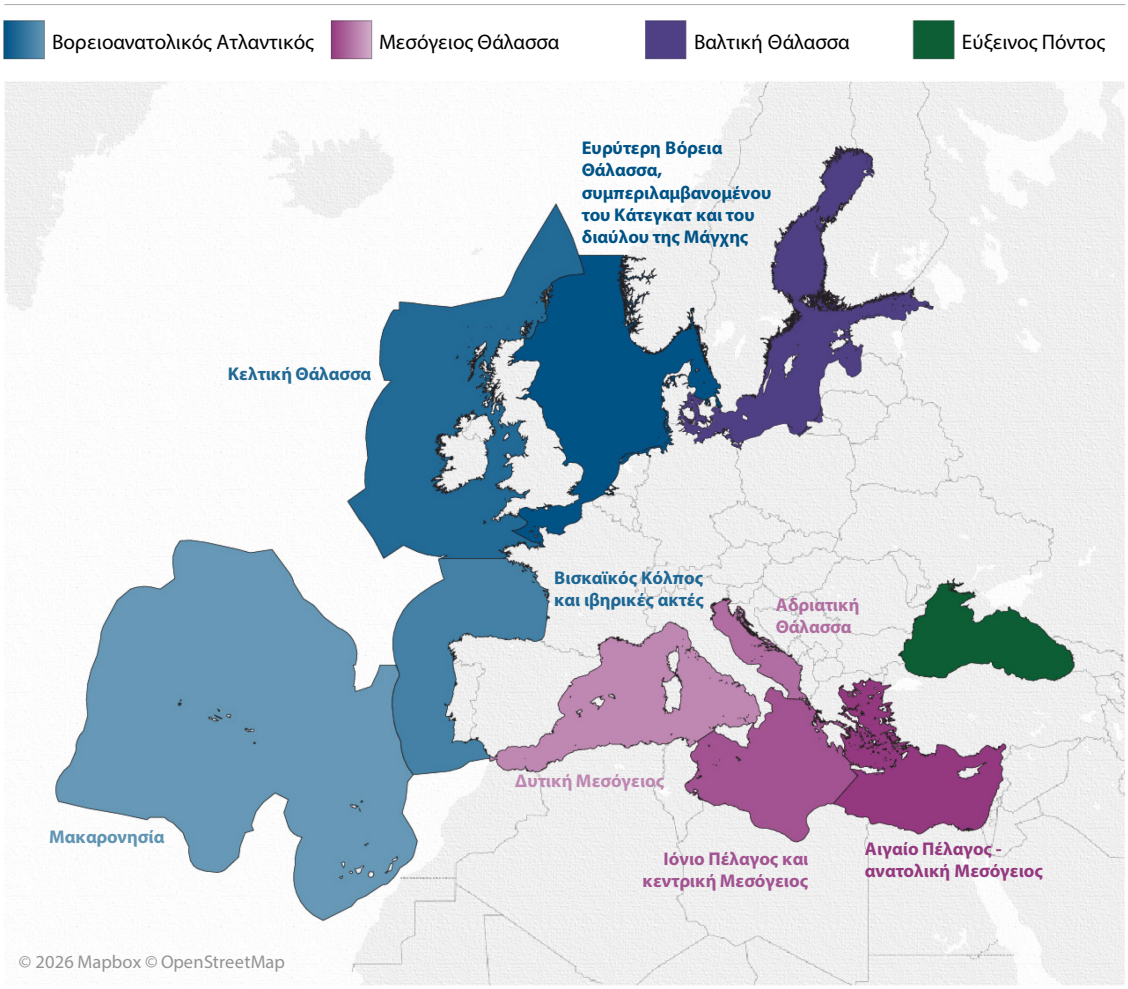
01 Οι θάλασσες της ΕΕ καλύπτουν περίπου πέντε εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, έκταση, δηλαδή, κατά περίπου ένα εκατομμύριο τ.χλμ. μεγαλύτερη από τα χερσαία εδάφη της. Στο ***γράφημα 1*** παρουσιάζονται οι τέσσερις θαλάσσιες περιοχές της ΕΕ: ο Βορειοανατολικός Ατλαντικός (με τέσσερις υποπεριοχές), η Μεσόγειος Θάλασσα (επίσης με τέσσερις υποπεριοχές), η Βαλτική Θάλασσα και ο Εύξεινος Πόντος[1]. Περί το 40 % του πληθυσμού της ΕΕ σε 22 κράτη μέλη κατοικεί σε απόσταση μικρότερη των 50 χλμ. από κάποια ακτή. Το 2022, τα κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύθηκαν να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου των Ηνωμένων Εθνών για αποτελεσματική διατήρηση και διαχείριση τουλάχιστον του 30 % των θαλασσών του πλανήτη.

02 Η κατάσταση των ωκεανών ολόκληρου του πλανήτη και των θαλασσών της ΕΕ ειδικότερα βαίνει επιδεινούμενη λόγω της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης, της εκμετάλλευσης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων και της απώλειας οικοτόπων. Σε ολόκληρη την ΕΕ, περίπου το 15 % των οικοτόπων του θαλάσσιου βυθού που αξιολογήθηκαν παρουσίαζε καλή κατάσταση διατήρησης, το 81 % ανεπαρκή ή κακή κατάσταση ενώ για το 4 % η κατάσταση ήταν άγνωστη. Το 79 % του παράκτιου βυθού και το 43 % της σχετικά αβαθούς περιοχής της υφαλοκρηπίδας κοντά στην ακτή υφίστανται πιέσεις διαφόρων ειδών.

[1] Επιπλέον, η ΕΕ περιλαμβάνει εξόχως απόκεντρες περιοχές στον Ινδικό Ωκεανό και την Καραϊβική Θάλασσα, καθώς και υπερπόντια εδάφη (που δεν καλύπτονται από τον έλεγχό μας).

03 Οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές θεωρούνται αποτελεσματικό εργαλείο για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και την ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας. Παρά το γεγονός ότι οι σχετικοί ορισμοί διαφέρουν στα διάφορα ενωσιακά έγγραφα, στην παρούσα έκθεση χρησιμοποιούμε τον ορισμό της νομικά δεσμευτικής Συνθήκης των Ηνωμένων Εθνών για την ανοικτή θάλασσα του 2023: ως «προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή» νοείται «μία γεωγραφικά καθορισμένη θαλάσσια περιοχή, η οποία έχει θεσπισθεί και υπόκειται σε διαχείριση με σκοπό την επίτευξη συγκεκριμένων μακροπρόθεσμων στόχων διατήρησης της βιοποικιλότητας». Με τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές επιδιώκεται να μειωθούν οι ανθρωπογενείς πιέσεις στα οικοσυστήματα με στόχο τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη διασφάλιση της συνέχισης των οικολογικών λειτουργιών τους και την υποστήριξη της ανάκαμψης των οικοσυστημάτων από την υποβάθμιση ή την υπερεκμετάλλευση.

Γράφημα 1 – Γεωγραφικές θαλάσσιες περιοχές και υποπεριοχές

Πηγή: Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική.

04 Στόχος του ελέγχου μας ήταν να αξιολογηθεί αν η ΕΕ έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που προστατεύει αποτελεσματικά το θαλάσσιο περιβάλλον και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Ο εν προκειμένω έλεγχος έρχεται σε συνέχεια της ειδικής έκθεσης 26/2020 του ΕΕΣ σχετικά με το θαλάσσιο περιβάλλον, η οποία κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η δράση της ΕΕ δεν είχε επιτύχει να αποκαταστήσει την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των ευρωπαϊκών θαλασσών ή να περιορίσει την αλιευτική δραστηριότητα σε βιώσιμα επίπεδα.

05 Ειδικότερα, εξετάσαμε:

- αν η ΕΕ βρίσκεται σε πορεία επίτευξης των στόχων της στρατηγικής όσον αφορά την κάλυψη των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, την οικολογική συνδεσιμότητα και τη χρηματοδότηση για την προστασία της βιοποικιλότητας·
- αν το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ προβλέπει τους αναγκαίους μηχανισμούς, ώστε ο χαρακτηρισμός να μεταφράζεται σε ουσιαστική προστασία·
- κατά πόσον οι στόχοι για την προστασία του περιβάλλοντος σταθμίστηκαν βάσει κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων και της συμμετοχής των διάφορων συμφεροντούχων·
- αν τα επιλεγέντα κράτη μέλη είχαν υιοθετήσει κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης.

Επιπλέον, για να αξιολογήσουμε τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και την οικολογική κατάσταση των προστατευόμενων περιοχών στις θάλασσες της ΕΕ, αναλύσαμε δημοσίως διαθέσιμα σύνολα δεδομένων.

06 Διενεργήσαμε τον συγκεκριμένο έλεγχο διότι η επιταχυνόμενη υποβάθμιση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στις ευρωπαϊκές θάλασσες καθιστά αναγκαία την προστασία των οικοσυστημάτων. Η μακροπρόθεσμη κοινωνικοοικονομική βιωσιμότητα των παράκτιων κοινοτήτων εξαρτάται άμεσα από τη σταθερότητα και την αποτελεσματική διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

07 Ευελπιστούμε οι εργασίες μας να αξιοποιηθούν από την Επιτροπή κατά την εξέταση τρόπων ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας, της δημιουργίας και της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, με απώτερο στόχο τη μεγαλύτερη συμβολή τους στην προστασία της βιοποικιλότητας και στη διατήρηση της παροχής οικοσυστημικών υπηρεσιών. Επιδίωξή μας είναι να βοηθήσουμε την Επιτροπή να αναθεωρήσει και να βελτιώσει τη στρατηγική της προσέγγιση (λόγου χάριν στο πλαίσιο της επόμενης στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα), καθώς και να προσαρμόσει το νομοθετικό πλαίσιο ενσωματώνοντας καλύτερα σε αυτό την οικονομική και κοινωνική διάσταση των πολιτικών για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

08 Στο ***παράρτημα I*** παρέχονται γενικές πληροφορίες και λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την εμβέλεια και την προσέγγιση του ελέγχου μας.

Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας

09 Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η ΕΕ δεν έχει δημιουργήσει ακόμη ένα δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που να προστατεύει αποτελεσματικά το θαλάσσιο περιβάλλον. Αν και το νομοθετικό πλαίσιό της για τον χαρακτηρισμό περιοχών ως προστατευόμενων είναι καλά ανεπτυγμένο και εφαρμόζεται εδώ και χρόνια, εξακολουθεί να υπάρχει χάσμα μεταξύ των στόχων που θέτει το κανονιστικό πλαίσιο και των πραγματικών αποτελεσμάτων διατήρησης. Παρά τη σταδιακή αύξηση της έκτασης των χαρακτηρισμένων περιοχών, οι στόχοι της ΕΕ για το 2030 δεν θεωρείται πιθανό να επιτευχθούν. Επιπλέον, η πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος κατέδειξε ότι, συνολικά, οι περισσότεροι οικότοποι και η πλειονότητα των ειδών βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Βάσει των πιο πρόσφατων πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου, οι τάσεις όσον αφορά τη βιοποικιλότητα εντός των προστατευόμενων περιοχών που υποβλήθηκαν σε έλεγχο ήταν ανάμικτες.

10 Παρά το γεγονός ότι η τρέχουσα στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα αποβλέπει στην προστασία του 30 % των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ έως το 2030, μόνο περί το 14 % των υδάτων έχουν χαρακτηριστεί προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι εξαιρετικά απίθανο να επιτευχθεί η τεθείσα τιμή-στόχος. Επιπλέον, εκτιμάται ότι λιγότερο από το 1 % των εν λόγω υδάτων χαρακτηρίζονται σήμερα ως αυστηρά προστατευόμενες περιοχές. Το ποσοστό αυτό υπολείπεται σημαντικά της τιμής-στόχου του 10 % με ορίζοντα το 2030. Ακόμη, οι χαρακτηρισμένες περιοχές δεν λειτουργούν ως ένα συνεκτικό οικολογικό σύστημα. Το δίκτυο δεν πληροί βασικά κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας και συνδεσιμότητας, με αποτέλεσμα σημαντικά κενά προστασίας των οικοτόπων ανοικτής θάλασσας και βαθέων υδάτων. Επί του παρόντος, η Επιτροπή βασίζεται σε κατακερματισμένα πλαίσια, ενώ δεν διαθέτει ειδικό μηχανισμό για την αξιολόγηση και την προώθηση της συντονισμένης ανάπτυξης οικολογικών διαδρόμων (σημεία ***20***-***28***).

Σύσταση 1

Να ενθαρρύνει την ανάπτυξη ενός συνεκτικού διευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών

Η Επιτροπή πρέπει να αξιοποιήσει τη σφαιρική εικόνα που διαθέτει για να προωθήσει ορθές πρακτικές, ώστε κατά τον χαρακτηρισμό θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ ως προστατευόμενων να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα οικολογικά κριτήρια που είναι αναγκαία για την ανάπτυξη ενός συνεκτικού διευρωπαϊκού δικτύου.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2029.

11 Αναγκαία για την αποτελεσματική δράση διατήρησης είναι η κινητοποίηση σημαντικών και προβλέψιμων χρηματοδοτικών πόρων. Ωστόσο, σήμερα, η χρηματοδότηση για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι διάσπαρτη σε εθνικά ταμεία και ενωσιακά μέσα, όπως τα προγράμματα LIFE και «Ορίζων Ευρώπη», το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και τα ταμεία της πολιτικής συνοχής. Τα ενωσιακά κονδύλια χρησιμοποιούνται συχνά για τη χρηματοδότηση πιλοτικών μέτρων και ερευνητικών δραστηριοτήτων, που παρά την χρησιμότητά τους για τον εντοπισμό αποδοτικών καινοτόμων λύσεων, πρέπει να συμπληρώνονται από άλλες, σταθερές πηγές χρηματοδότησης για την κάλυψη του κόστους διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και εφαρμογής καινοτόμων λύσεων στην πράξη (σημεία ***29***-***33***).

12 Επί του παρόντος, ο χαρακτηρισμός μιας θαλάσσιας έκτασης ως «προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής» δεν εγγυάται την εφαρμογή προστατευτικών μέτρων ή περιορισμών δραστηριοτήτων. Δεν υπάρχει εναρμονισμένη ταξινόμηση σε επίπεδο ΕΕ των κατηγοριών προστασίας και των δραστηριοτήτων που επιτρέπονται σε καθεμία από αυτές. Η νομοθεσία της ΕΕ δεν προβλέπει περιορισμούς των ανθρώπινων δραστηριοτήτων ειδικά για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Επιπλέον, δεν υπάρχει κοινή μεθοδολογία για την αξιολόγηση της συμβατότητας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με τους στόχους διατήρησης. Η Επιτροπή έχει αναπτύξει διάφορες πλατφόρμες δεδομένων, οι οποίες όμως τελικά δεν παρέχουν επαρκείς και τυποποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα προστασίας που εφαρμόζονται σε κάθε προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή (σημεία ***36***-***45***).

13 Η αφαίρεση θαλάσσιων οργανισμών από το θαλάσσιο περιβάλλον, ιδίως μέσω της αλιείας και άλλων πρακτικών που βλάπτουν τον βυθό, αποτελεί μία από τις κυριότερες απειλές για τη θαλάσσια βιοποικιλότητα. Όταν τα προβλεπόμενα μέτρα διατήρησης επηρεάζουν τους αλιευτικούς στόλους περισσότερων του ενός κρατών μελών, η διαδικασία έγκρισής τους μπορεί να είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα, καθώς ενδέχεται να συνεπάγεται διαπραγματεύσεις (βάσει επιστημονικής τεκμηρίωσης και κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης) μεταξύ των κρατών μελών με αλιευτικά συμφέροντα, καθώς και με διάφορους συμφεροντούχους. Μπορεί να διαρκέσει πολλά χρόνια και ελάχιστα είναι τα μέτρα διατήρησης που έχουν εγκριθεί από το 2013. Ως αποτέλεσμα, αλιευτικοί περιορισμοί εφαρμόζονται σε μικρό μόνο ποσοστό των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (παράγραφοι ***46***-***54***).

Σύσταση 2

Να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για να διασφαλίσει ότι ο χαρακτηρισμός μιας θαλάσσιας περιοχής ως προστατευόμενης μετουσιώνεται σε προστατευτικά μέτρα που μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη

Η Επιτροπή πρέπει:

α) να προωθήσει τη χρήση τυποποιημένων πληροφοριών σχετικά με τους στόχους διατήρησης και τα μέτρα προστασίας που εφαρμόζονται στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές και να μεριμνήσει για τη δημοσίευσή τους σε μία από τις υφιστάμενες πλατφόρμες (π.χ. απεικονιστής Natura 2000 ή Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρατηρήσεων και Δεδομένων της Θάλασσας) ή σε ειδική πλατφόρμα παρακολούθησης δεδομένων·

β) από κοινού με τα κράτη μέλη, να εντοπίσει αδυναμίες, σημεία συμφόρησης και ανεπάρκειες στη διαδικασία θέσπισης μέτρων διατήρησης προς εφαρμογή σε προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές που επηρεάζουν τους αλιευτικούς στόλους περισσότερων του ενός κρατών μελών, με στόχο τον εξορθολογισμό της·

γ) να ενθαρρύνει τη χρήση καινοτόμων λύσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διατήρησης στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2029.

14 Μολονότι τα κράτη μέλη στρέφονται όλο και περισσότερο προς συμπεριληπτικές διαδικασίες διαβούλευσης, η συμμετοχή των συμφεροντούχων στον χαρακτηρισμό και την επιχειρησιακή διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών δεν γίνεται πάντοτε επί ίσοις όροις. Σε πολλές περιπτώσεις, δεν έχουν όλοι οι συμφεροντούχοι τον χρόνο ή τα μέσα να επηρεάσουν τις αποφάσεις για τον χαρακτηρισμό ή τη διαχείριση. Σε αυτή την περιορισμένη συμμετοχή έρχονται να προστεθούν τα επίμονα κενά στα δεδομένα, ιδίως όσον αφορά την αλιεία μικρής κλίμακας, τα οποία δυσχεραίνουν την ακριβή αξιολόγηση του οικονομικού αντικτύπου των μέτρων διατήρησης. Κατά συνέπεια, οι διαδικασίες διαβούλευσης, όπως διενεργούνται σήμερα, συχνά δεν διασφαλίζουν την κοινωνική βιωσιμότητα, τη διαφανή διακυβέρνηση και την εξισορρόπηση περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών στόχων, στοιχεία απαραίτητα για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (σημεία ***55***-***67***).

Σύσταση 3

Να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για να υποστηρίξει την αποτελεσματική μετάβαση προς την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων, τη διασφάλιση βιώσιμων μέσων βιοπορισμού και την ενίσχυση ανταγωνιστικών οικονομικών κλάδων, μέσω της προώθησης της ισχυρής συμμετοχής των συμφεροντούχων

Η Επιτροπή πρέπει να υποστηρίξει τα κράτη μέλη:

α) να προσδιορίσουν και να υλοποιήσουν δράσεις μετριασμού του κοινωνικοοικονομικού αντικτύπου των μέτρων διατήρησης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με αλιευτικούς περιορισμούς, στα μέσα βιοπορισμού των παράκτιων κοινοτήτων, προωθώντας παράλληλα προσεγγίσεις που ενισχύουν τα οφέλη που συνδέονται με τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές·

β) στις προσπάθειές τους να διασφαλίσουν την ουσιαστική συμμετοχή των τοπικών συμφεροντούχων σε αποφάσεις που αφορούν τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2029.

15 Οι περισσότερες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές δεν τελούν υπό αποτελεσματική προσαρμοστική διαχείριση. Για πολλές από τις περιοχές που εξετάστηκαν υπάρχουν σχέδια διαχείρισης, τα οποία όμως δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο αποτελεσματικό, λόγω προβλημάτων με τη στελέχωση και τη σταθερότητα της χρηματοδότησης. Επιπλέον, απουσιάζει σε μεγάλο βαθμό η αξιόπιστη και συνεχής παρακολούθηση, καθώς οι περισσότερες περιοχές βασίζονται σε *ad hoc* συλλογή δεδομένων. Η Επιτροπή δεν έχει αναπτύξει τυποποιημένο πλαίσιο αξιολόγησης της διαχείρισης ώστε να παρακολουθεί με συνέπεια αν η διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών επιτυγχάνει τα επιδιωκόμενα οικολογικά και κοινωνικά αποτελέσματά της (σημεία ***70***-***83***).

Σύσταση 4

Να ενισχύσει την προσαρμοστική διαχείριση και την παρακολούθηση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών

Η Επιτροπή πρέπει να παρέχει στήριξη για την προσαρμοστική διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών βάσει συνεκτικών δεδομένων, συγκεκριμένα προτείνοντας αξιόπιστη μεθοδολογία για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης.

Ημερομηνία-στόχος: τέλος του 2029.

16 Παρά την από μακρού ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ για τη φύση, η προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας βάσει των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους εξακολουθεί να απέχει πολύ από την επίτευξη των στόχων της. Στην τελευταία έκθεση για την «κατάσταση της φύσης στην ΕΕ», η οποία δημοσιεύθηκε το 2020, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του περιοδικού «διαγνωστικού ελέγχου» του δικτύου Natura 2000 της ΕΕ για την περίοδο 2013-2018. Το συμπέρασμα ήταν ότι τα αποτελέσματα στον τομέα της διατήρησης παραμένουν πενιχρά. Για πολλές από τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές που αξιολογήσαμε αναφέρθηκε μικτή ή άγνωστη βιολογική κατάσταση, ιδίως όσον αφορά τους οικοτόπους. Διαπιστώσαμε επίσης ότι για πολλές περιοχές δεν υπάρχουν σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και χάνονται ευκαιρίες μετριασμού της μέσω της διαχείρισης του άνθρακα (σημεία ***84***-***88***).

17 Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1991 για την αποκατάσταση της φύσης σηματοδοτεί τη μετάβαση της ΕΕ από την παθητική προστασία στην ενεργητική αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, θεσπίζοντας νομικά δεσμευτικές τιμές-στόχο για την αποκατάσταση του 20 % των θαλάσσιων περιοχών έως το 2030 και όλων των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων έως το 2050. Προβλέπει τη δημιουργία μιας επιστημονικής βάσης αναφοράς που θα καθοδηγεί τις προσπάθειες αποκατάστασης και επιδιώκει να διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της γαλάζιας οικονομίας (δηλαδή των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις παράκτιες περιοχές). Ωστόσο, η εφαρμογή του στο θαλάσσιο περιβάλλον προσκρούει σε διάφορα εμπόδια, γεγονός που καθιστά την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων πολυπλοκότερη από την αποκατάσταση υποβαθμισμένων χερσαίων περιοχών. Στα εμπόδια αυτά περιλαμβάνονται κενά στα δεδομένα σχετικά με τους οικοτόπους βαθέων υδάτων, η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας για τη θέσπιση των αναγκαίων αλιευτικών περιορισμών στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής και το υψηλό λειτουργικό κόστος (σημεία ***89***-***93***).

02

Οι παρατηρήσεις μας αναλυτικότερα

Οι φιλόδοξοι επιχειρησιακοί στόχοι της ΕΕ είναι απίθανο να επιτευχθούν

18 Κεντρική φιλοδοξία της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αποτελεί η ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας. Στο πλαίσιο του στόχου της στρατηγικής για αντιστροφή αυτής της τάσης και για βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διατήρησης της φύσης στην ΕΕ:

- καθορίζονται τιμές-στόχος όσον αφορά την κάλυψη των προστατευόμενων περιοχών·
- ζητείται η ανάπτυξη ενός συνεκτικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών σε ολόκληρη την ΕΕ·
- επιδιώκεται η κινητοποίηση τουλάχιστον 20 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές για δράσεις διατήρησης και αποκατάστασης της φύσης.

19 Αξιολογήσαμε κατά πόσον η ΕΕ βρισκόταν σε πορεία επίτευξης των τιμών-στόχου της στρατηγικής όσον αφορά την κάλυψη των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (ΠΘΠ), την οικολογική συνδεσιμότητα και τη χρηματοδότηση για την προστασία της βιοποικιλότητας.

Παρά τη σταδιακή επέκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, οι τιμές-στόχος της ΕΕ δεν επιτυγχάνονται

20 Στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 τίθεται ως σαφής στόχος η προστασία, έως το 2030, του 30 % των θαλασσών της ΕΕ και η υπαγωγή του 10 % σε καθεστώς «αυστηρής προστασίας». Αυτές οι τιμές-στόχος αφορούν το σύνολο της ΕΕ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κάλεσε όλα τα κράτη μέλη να αναλάβουν την ευθύνη που τους αναλογεί, επεκτείνοντας το δίκτυο Natura 2000 και τα εθνικά συστήματα προστασίας και δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στις θαλάσσιες περιοχές δυνητικά υψηλής βιοποικιλότητας.

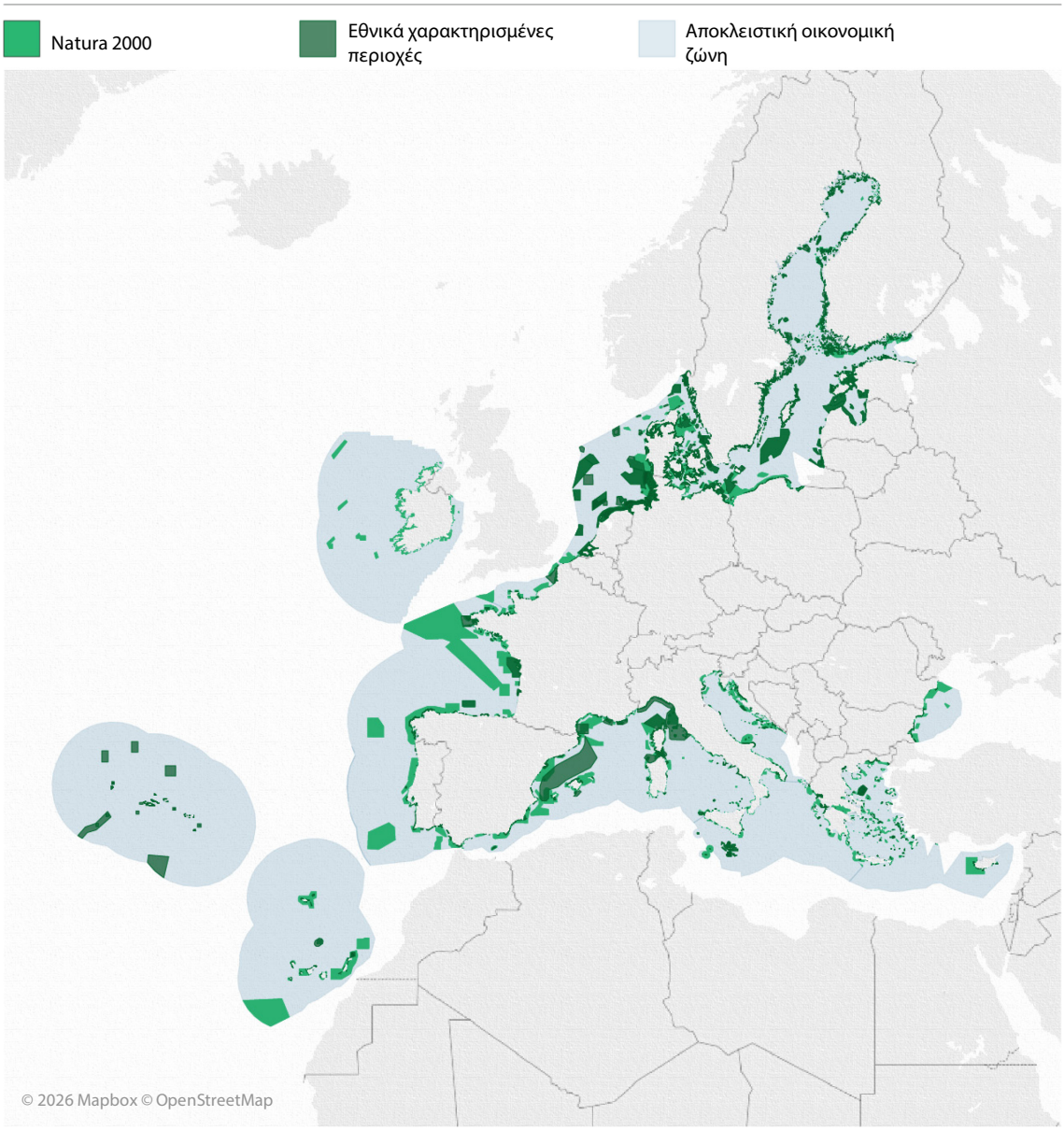
21 Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία που δημοσίευσε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) το 2025 δείχνουν ότι, το 2023, ως προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είχε χαρακτηριστεί το 13,7 % των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ (εξαιρουμένων των υπερπόντιων εδαφών). Το ποσοστό αυτό είναι μόλις κατά 1,6 % υψηλότερο (ή κατά 80 567 τ.χλμ.) σε σύγκριση με το αντίστοιχο του 2020 και υστερεί σημαντικά του στόχου του 30 % που έχει τεθεί στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα. Ο ΕΟΠ αναγνώρισε η εν λόγω τιμή-στόχος είναι απίθανο να επιτευχθεί εγκαίρως.

22 Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι το 82 % των εν λόγω προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών καλύπτεται από το δίκτυο Natura 2000 (10,4 % των θαλασσών της ΕΕ), το οποίο περιλαμβάνει 3 648 θαλάσσιες περιοχές έκτασης 525 853 τ.χλμ. Δεδομένου ότι μια περιοχή μπορεί να καλύπτεται από περισσότερους χαρακτηρισμούς, αναλύσαμε περιοχές με τέτοιες αλληλεπικαλύψεις και υπολογίσαμε τα ακόλουθα στοιχεία. Υπάρχουν:

- 2 875 ειδικές ζώνες διατήρησης (συνολικής έκτασης 415 932 τ.χλμ.) χαρακτηρισμένες βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους· και
- 1 203 ζώνες ειδικής προστασίας (συνολικής έκτασης 325 261 τ.χλμ.) χαρακτηρισμένες βάσει της οδηγίας για τα πτηνά.

23 Στις περιοχές δε του δικτύου Natura 2000, προστίθενται 6 610 περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί σε εθνικό επίπεδο (συνολικής έκτασης 243 670 τ.χλμ.). Άνω του 50 % των εν λόγω περιοχών αλληλεπικαλύπτονται με περιοχές του δικτύου Natura 2000. Αυτό σημαίνει ότι πρόκειται για τις ίδιες γεωγραφικές περιοχές, οι οποίες όμως διέπονται από διαφορετικό νομικό πλαίσιο (***γράφημα 2***).

Γράφημα 2 | Χάρτης του δικτύου Natura 2000 και προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές κατόπιν εθνικού χαρακτηρισμού εντός των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των κρατών μελών της ΕΕ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων προερχόμενων από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (2024) και από το Ινστιτούτο Θαλάσσιων Ερευνών της Φλάνδρας (2026).
Δήλωση αποποίησης ευθύνης: Οι θαλάσσιες ζώνες και τα όρια που απεικονίζονται στον χάρτη παρουσιάζονται αποκλειστικά για τους σκοπούς του εν προκειμένω ελέγχου και βασίζονται σε εξωτερικά σύνολα δεδομένων. Η απεικόνισή τους δεν προδικάζει το νομικό καθεστώς ή την οριοθέτηση οποιουδήποτε εδάφους, οποιασδήποτε θαλάσσιας περιοχής ή οποιουδήποτε ορίου και δεν συνεπάγεται την έκφραση οποιασδήποτε θέσης του ΕΕΣ ή της ΕΕ όσον αφορά ζητήματα κυριαρχίας, δικαιοδοσίας ή θαλάσσιων διεκδικήσεων.

24 Ο ΕΟΠ αναφέρει στοιχεία σχετικά με την έκταση των χαρακτηρισμένων περιοχών, ανεξάρτητα από τα εφαρμοζόμενα μέτρα προστασίας. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η Επιτροπή αναφέρει όλες τις «χαρακτηρισμένες» θαλάσσιες περιοχές ως «προστατευόμενες», η εικόνα που παρουσιάζεται είναι υπερβολικά αισιόδοξη.

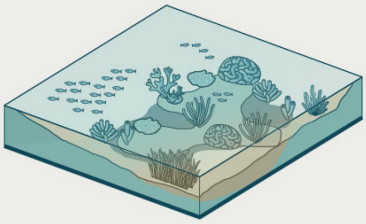
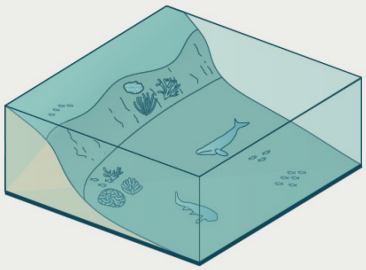
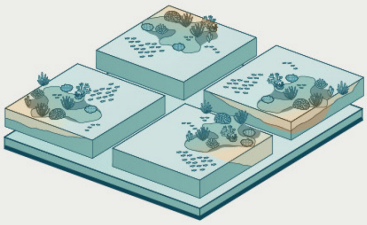
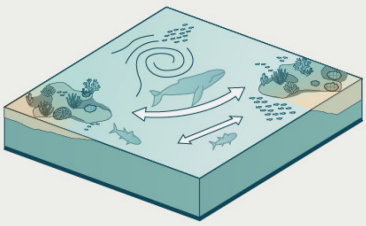
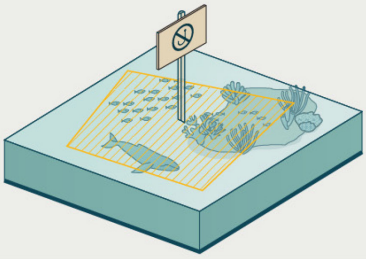
25 Στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, όπου ορίζεται ως στόχος να τεθεί υπό νομική προστασία τουλάχιστον το 30 % των θαλασσών της ΕΕ, δεν προβλέπεται ούτε η μέθοδος υπολογισμού ούτε η θαλάσσια έκταση της ΕΕ που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Στους πλέον πρόσφατους υπολογισμούς του, ο ΕΟΠ χρησιμοποιεί τον παρωχημένο ορισμό της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της ΕΕ του 2018 ως «έκταση αναφοράς για την αξιολόγηση των ΠΘΠ», αλλά η έκταση αυτή είναι κατά 7 % μικρότερη από τη συνολική έκταση των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών όλων των παράκτιων κρατών μελών. Με άλλα λόγια, υποεκτιμάται η θαλάσσια έκταση της ΕΕ, γεγονός που επηρεάζει άμεσα τον υπολογισμό της τιμής-στόχου του 30 %, αυξάνοντας το αποτέλεσμα κατά περίπου μία ποσοστιαία μονάδα.

Το δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ δεν πληροί τα οικολογικά κριτήρια

26 Πέραν της κάλυψης των προστατευόμενων περιοχών, η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αναφέρει επίσης ότι ο χαρακτηρισμός πρόσθετων προστατευόμενων και αυστηρά προστατευόμενων περιοχών πρέπει να συνοδευθεί από τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων, ώστε να αναπτυχθεί ένα συνεκτικό διευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Οι διάδρομοι αυτοί αποτρέπουν τη γενετική απομόνωση, επιτρέπουν τη μετανάστευση των ειδών και συμβάλλουν στη διατήρηση και την ενίσχυση υγιών οικοσυστημάτων. Για να αξιολογηθεί κατά πόσο μια σειρά μεμονωμένων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών λειτουργεί ως δίκτυο για την επίτευξη στόχων τους οποίους δεν μπορούν να επιτύχουν μεμονωμένες χαρακτηρισμένες περιοχές, μπορούν να χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα οικολογικά κριτήρια (***πλαίσιο 1***).

Πλαίσιο 1

Οικολογικές απαιτήσεις για δίκτυα προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών σε επίπεδο θαλάσσιας λεκάνης

	Τεχνική τιμή-στόχος	Βιολογικός στόχος
 Επάρκεια Οι επιμέρους ΠΘΠ έχουν επαρκές μέγεθος και επαρκώς υψηλή οικολογική ποιότητα ώστε να είναι αποτελεσματικές. Αυτό σημαίνει ότι οι συγκεκριμένες δομές (π.χ. κοραλλιογενείς ύφαλοι με σύνθετη δομή) και λειτουργίες (π.χ. κύκλος θρεπτικών στοιχείων) πρέπει να είναι σταθερές ή να βελτιώνονται.	*Περιοχές ≥30 τ.χλμ.*	*Λειτουργικότητα του οικοτόπου*
 Αντιπροσωπευτικότητα Η απαίτηση αυτή διασφαλίζει ότι το δίκτυο περιλαμβάνει το σύνολο των τυπικών και μοναδικών στοιχείων της βιοποικιλότητας που απαντούν σε μια θαλάσσια λεκάνη. Η προστασία πρέπει να εκτείνεται σε όλα τα βάθη, από τη μεσοπαλιρροιακή ζώνη έως τις αβυσσικές πεδιάδες, ώστε να αποτρέπεται η τάση επικέντρωσης στις παράκτιες περιοχές που έχει ως αποτέλεσμα να μένουν απροστάτευτα τα βαθύτερα και πιο απομακρυσμένα από τις ακτές οικοσυστήματα.	*30 % κάθε τύπου οικοτόπου*	*Ποικιλότητα του οικοσυστήματος*
 Πολλαπλή παρουσία Η πολλαπλή παρουσία διασφαλίζει την ανθεκτικότητα του δικτύου σε τοπικές καταστροφές, όπως οι πετρελαιοκηλίδες ή οι θαλάσσιοι καύσωνες. Η ύπαρξη πολλαπλών αντιγράφων ενός οικοτόπου επιτρέπει τη γενετική ανταλλαγή μεταξύ των υποπληθυσμών, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη εξελικτική επιβίωση.	*≥4 εμφανίσεις ανά θαλάσσια λεκάνη*	*Ανθεκτικότητα σε καταστροφές*
 Συνδεσιμότητα Η συνδεσιμότητα διασφαλίζει ότι οι ΠΘΠ είναι σε αρκετά μικρή απόσταση μεταξύ τους ώστε να είναι δυνατή η διασπορά προνυμφών και η μετακίνηση ενήλικων ατόμων μεταναστευτικών ειδών μεταξύ αυτών. Οι μικρές ΠΘΠ χρησιμεύουν ως στάσεις ανάπαυσης για τη μεταναστευτική μεγαπανίδα, όπως οι φάλαινες ή ο ερυθρός τόνος.	*απόσταση 20-50 χλμ.*	*Γενετική ροή / διασπορά προνυμφών*
 Αυστηρότητα προστασίας Ενώ στόχος είναι η προστασία του 30 % των θαλασσών, τουλάχιστον το 10 % των θαλάσσιων εκτάσεων πρέπει να τελεί υπό «αυστηρή προστασία» (κατηγορίες Ia ή Ιβ της IUCN). Στις περιοχές αυτές απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα αφαίρεσης πόρων (αλιεία, εξόρυξη, βυθοκόρηση) ώστε να καταστεί δυνατή η αποκατάσταση των φυσικών τροφικών επιπέδων και της βιομάζας των θηρευτών στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας.	*10 % ζώνες «απαγόρευσης της αλίευσης»*	*Ανάκαμψη του πληθυσμού των θηρευτών στην κορυφή της τροφικής αλυσίδας*

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του ΕΟΠ και της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης.

27 Το δίκτυο στις θαλάσσιες περιοχές της ΕΕ δεν πληροί επί του παρόντος κανένα από αυτά τα οικολογικά κριτήρια και δεν είναι ακόμη λειτουργικό, ούτε συνεκτικό. Ενώ οι οικότοποι ρηχών υδάτων (εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης, εκβολές ποταμών) εκπροσωπούνται επαρκώς, οι οικότοποι βαθέων υδάτων και οι οικότοποι ανοικτής θάλασσας εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται. Πολλές προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές της Βαλτικής και της Βόρειας Θάλασσας παρουσιάζουν χωρική συνδεσιμότητα, αλλά οι περιοχές της Μεσογείου και του Ατλαντικού αποτελούν «οικολογικές νησίδες». Οι περισσότερες προστατευόμενες περιοχές της Μεσογείου απέχουν μεταξύ τους περισσότερο από 100 χλμ. και τα ύδατα που τις χωρίζουν αποτελούν αντικείμενο εντατικής εκμετάλλευσης, γεγονός που εμποδίζει την αναγκαία για την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων γενετική ανταλλαγή. Το εκτιμώμενο ποσοστό των υπό αυστηρή προστασία θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ παραμένει χαμηλό, και συγκεκριμένα περίπου 1 % (σημείο ***54***).

28 Η Επιτροπή δεν διαθέτει ειδικό μηχανισμό για την παρακολούθηση της ανάπτυξης και της συνοχής του δικτύου, γεγονός που δεν ευνοεί τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων στο πλαίσιο ενός διευρωπαϊκού δικτύου για τη φύση, σύμφωνα με τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Η εποπτεία βασίζεται σήμερα εν πολλοίς στα πλαίσια που παρέχουν οι περιφερειακές συμβάσεις για τις θάλασσες ή μεμονωμένα κράτη μέλη. Ωστόσο, οι στόχοι των περιφερειακών συμβάσεων για τις θάλασσες δεν ευθυγραμμίζονται παρά μόνο εν μέρει με τις τιμές-στόχο που έχει ορίσει η ΕΕ (δεν προβλέπουν λόγου χάριν απαίτηση αυστηρής προστασίας του 10 %). Επιπλέον, το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των συμβάσεων αυτών μπορεί είτε να περιορίζεται εγγενώς σε μία μόνο θαλάσσια λεκάνη είτε να εκτείνεται πέραν των υδάτων της ΕΕ (π.χ. OSPAR, Σύμβαση της Βαρκελώνης).

Η χρηματοδότηση της ΕΕ για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι κατανεμημένη σε διάφορα μέσα και δύσκολο να παρακολουθηθεί με ακρίβεια

29 Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, τουλάχιστον 20 δισεκατομμύρια ευρώ θα καθίστανται διαθέσιμα ετησίως για δαπάνες που σχετίζονται με τη φύση μέσω ενός συνδυασμού χρηματοδοτικών μέσων, γεγονός που καθιστά αναγκαία την κινητοποίηση ιδιωτικής και δημόσιας χρηματοδότησης σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Βάσει εκτιμήσεων της Επιτροπής του 2023, μόνο για τη συντήρηση και την ανάπτυξη του δικτύου Natura 2000 απαιτούνταν 10 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, εκ των οποίων το 3,5 % (ή 323 εκατομμύρια ευρώ) για τη συνιστώσα των θαλασσών.

30 Οι θαλάσσιες πολιτικές της ΕΕ χρηματοδοτούνται μέσω διάφορων ενωσιακών χρηματοδοτικών μέσων, καθένα με χωριστό πλαίσιο διαχείρισης. Οι υφιστάμενοι μηχανισμοί παρακολούθησης δεν εξασφαλίζουν το αναγκαίο επίπεδο λεπτομέρειας ώστε να παρέχουν ακριβή στοιχεία σχετικά με το ύψος της ενωσιακής χρηματοδότησης που προορίζεται για δράσεις αντιστροφής της απώλειας θαλάσσιας βιοποικιλότητας από την Επιτροπή ή τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, παραμένει άγνωστο το ύψος των συνολικών δαπανών για τον χαρακτηρισμό και τη λειτουργία των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ.

31 Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι, μέχρι στιγμής, για το σύνολο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027, για τη θαλάσσια βιοποικιλότητα έχουν διατεθεί από ενωσιακά χρηματοδοτικά μέσα και προγράμματα περίπου 600 εκατομμύρια ευρώ. Τα εν λόγω χρηματοδοτικά μέσα και προγράμματα τελούν είτε υπό την άμεση διαχείριση της Επιτροπής, π.χ. τα προγράμματα LIFE (150 εκατ. ευρώ) και «Ορίζων» (62,4 εκατ. ευρώ), είτε υπό επιμερισμένη διαχείριση με τα κράτη μέλη, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (377 εκατ. ευρώ) και των ταμείων της πολιτικής συνοχής (18,2 εκατομμύρια ευρώ) (***παράρτημα V***).

32 Κανένα από τα τρία κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήσαμε επίσκεψη δεν διέθετε ολοκληρωμένη εικόνα σε εθνικό επίπεδο της ενωσιακής χρηματοδότησης που διατέθηκε ειδικά για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές ή των έργων που χρηματοδοτήθηκαν σε κάθε τέτοια περιοχή. Η έλλειψη αυτή αποτελεί πρόσκομμα για τη λογοδοσία και περιπλέκει τη στρατηγική διαχείριση των δικτύων προστατευόμενων περιοχών. Ωστόσο, συχνά υπήρχαν διαθέσιμες χρηματοοικονομικές πληροφορίες για επιμέρους έργα.

33 Διαπιστώσαμε ότι η ενωσιακή χρηματοδοτική στήριξη που προοριζόταν ειδικά για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές παρέμενε σχετικά περιορισμένη σε σύγκριση με τη συνολική χρηματοδότηση για τη βιοποικιλότητα και ότι ήταν κατανεμημένη σε διάφορα χρηματοδοτικά μέσα. Τα κονδύλια της ΕΕ διαδραματίζουν σημαντικό και συχνά καθοριστικό ρόλο στη στήριξη πιλοτικών έργων και αναλυτικών εργασιών που σχετίζονται με τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Ωστόσο, δεν προορίζονται να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμα τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων διαχείρισης, παρακολούθησης και επιβολής στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, ούτε την εφαρμογή στην πράξη καινοτόμων λύσεων.

Το πλαίσιο της ΕΕ δυσκολεύεται να διασφαλίσει συνεπή επίπεδα προστασίας

34 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 δίνει έμφαση στην επέκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Ωστόσο, από μόνη της η αύξηση των χαρακτηρισμένων θαλάσσιων περιοχών δεν αρκεί. Ο χαρακτηρισμός πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα που διασφαλίζουν αποτελεσματική προστασία και αποφέρουν αποτελέσματα διατήρησης.

35 Αξιολογήσαμε αν το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ προέβλεπε τους αναγκαίους μηχανισμούς ώστε ο χαρακτηρισμός να μετουσιώνεται σε ουσιαστική προστασία. Εξετάσαμε πώς η Επιτροπή στήριξε τα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Εστιάσαμε ιδιαίτερα στην αλιεία, δεδομένου του οικολογικού αποτυπώματός της στα θαλάσσια οικοσυστήματα και του κεντρικού ρόλου των μέτρων διαχείρισης της αλιείας στην επίτευξη των στόχων διατήρησης εντός των προστατευόμενων περιοχών.

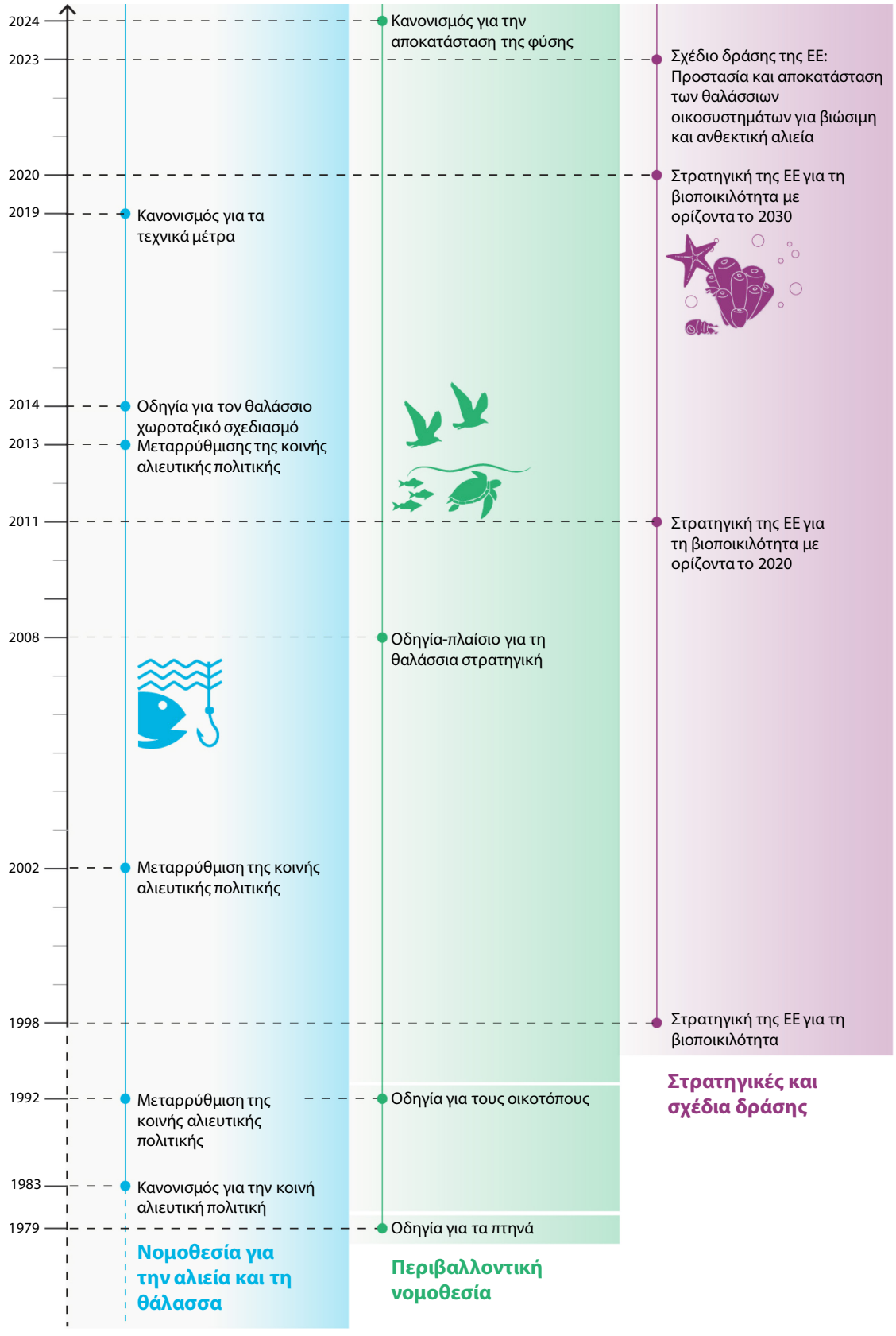
Η ΕΕ διαθέτει από μακρού παγιωμένο κανονιστικό πλαίσιο για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών

36 Ο χαρακτηρισμός προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στην ΕΕ βασίζεται σε ένα κανονιστικό πλαίσιο που αναπτύχθηκε πριν από τέσσερις και πλέον δεκαετίες (***γράφημα 3***). Η οδηγία του 1979 για τα πτηνά και η οδηγία του 1992 για τους οικοτόπους παρέχουν στα κράτη μέλη σαφή νομική βάση για τον προσδιορισμό των σημαντικών από οικολογική άποψη θαλάσσιων περιοχών και τον χαρακτηρισμό περιοχών Natura 2000. Για καθεμιά από αυτές πρέπει να καθορίζονται ειδικοί στόχοι διατήρησης και να θεσπίζονται τα αναγκαία για την επίτευξη των στόχων αυτών μέτρα διατήρησης. Επίσης, οι οδηγίες προάγουν τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ κρατών μελών με κοινές περιοχές, ώστε να διασφαλίζεται η συνοχή του δικτύου προστατευόμενων περιοχών.

37 Μολονότι δεν εστιάζει αποκλειστικά στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, η οδηγία-πλαίσιο του 2008 για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ) επιδιώκει την ενίσχυση της οικολογικής αποτελεσματικότητάς τους, διασφαλίζοντας ότι συμβάλλουν στην ευρύτερη υγεία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Η οδηγία αυτή θεσπίζει το νομικό πλαίσιο για την επίτευξη καλής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν στρατηγικές για την αντιμετώπιση πιέσεων όπως η ρύπανση, τα απορρίμματα και η απώλεια βιοποικιλότητας.

38 Αυτό το νομικό πλαίσιο συμπληρώνεται με την οδηγία του 2014 για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, η οποία επιβάλλει την εφαρμογή ολοκληρωμένου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για την αντιστάθμιση των επιπτώσεων διάφορων ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως η αλιεία, η υδατοκαλλιέργεια, η ναυτιλία και η υπεράκτια παραγωγή ενέργειας, με δραστηριότητες διατήρησης. Τα κράτη μέλη μπορούν να ενσωματώνουν στα εθνικά θαλάσσια χωροταξικά σχέδια προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, ώστε να περιορίζονται οι συγκρούσεις μεταξύ των οικονομικών χρήσεων του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των περιβαλλοντικών στόχων.

Γράφημα 3 | Πλαίσιο της ΕΕ για την προστασία των θαλασσών

Πηγή: ΕΕΣ.

39 Η Επιτροπή μπορεί να κινεί διαδικασία επί παραβάσει κατά των κρατών μελών που θεωρεί ότι παραβιάζουν το δίκαιο της ΕΕ. Κατά τον χρόνο του ελέγχου, βρίσκονταν σε εξέλιξη τρεις διάλογοι με κράτη μέλη πριν από την κίνηση διαδικασιών επί παραβάσει και 24 διαδικασίες επί παραβάσει ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το θαλάσσιο τμήμα του δικτύου Natura 2000.

Ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως προστατευόμενης δεν συνεπάγεται αυτόματα την προστασία της ή την επιβολή περιορισμών σε διάφορες δραστηριότητες

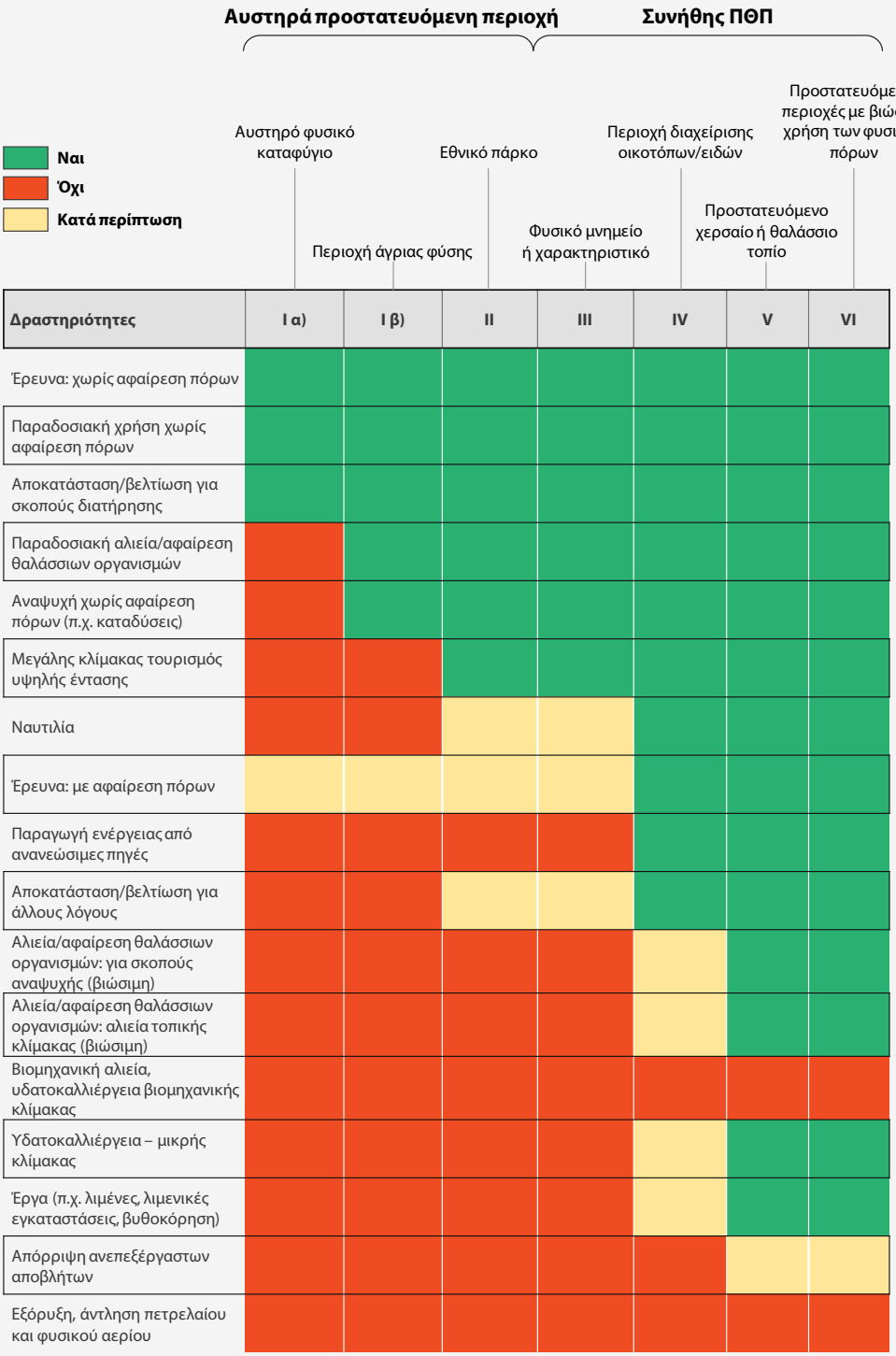
40 Τα κράτη μέλη προσδιορίζουν, προτείνουν και χαρακτηρίζουν περιοχές Natura 2000 και εθνικές προστατευόμενες περιοχές. Προς υποστήριξή τους, η Επιτροπή έχει εκδώσει διάφορα έγγραφα καθοδήγησης. Τα κυριότερα από αυτά είναι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2012 για τη δημιουργία του δικτύου Natura 2000 στο θαλάσσιο περιβάλλον (Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment), οι κατευθυντήριες γραμμές του 2019 για την ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους – Διαχείριση των τόπων του δικτύου Natura 2000, καθώς και τα κριτήρια και η καθοδήγηση της Επιτροπής, του 2022, για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών (Criteria and guidance for protected areas designations).

41 Η βασική καθοδήγηση για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών δημοσιεύθηκε το 2022, δύο χρόνια αργότερα από ό,τι προέβλεπε η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Στην καθοδήγηση αυτή παρέχεται ορισμός της «αυστηρής προστασίας» στο πλαίσιο της σχετικής τιμής-στόχου (10 %) της στρατηγικής. Ο ορισμός αντιστοιχεί στην «κατηγορία Ια – αυστηρά φυσικό καταφύγιο» και στην «κατηγορία Ιβ – περιοχή άγριας φύσης», και εν μέρει στην «κατηγορία ΙΙ – εθνικά πάρκα» των κατευθυντήριων γραμμών για την εφαρμογή των κατηγοριών διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών (Guidelines for Applying Protected Area Management Categories) της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης[2]. Δεδομένου, ωστόσο, ότι η καθοδήγηση της Επιτροπής δεν προβλέπει εναρμονισμένη ταξινόμηση των κατηγοριών προστασίας και των αντίστοιχων επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων σε περιοχές που δεν υπόκεινται σε καθεστώς αυστηρής προστασίας, δεν υπάρχει σε επίπεδο ΕΕ ενιαίος ορισμός των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών (***πλαίσιο 2***).

[2] Η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) είναι παγκόσμιος φορέας που ιδρύθηκε το 1948 και ασχολείται ειδικά με τη διατήρηση της φύσης και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παρέχει γνώσεις, εργαλεία και καθοδήγηση πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του αδιαμφισβήτητου κύρους κόκκινου καταλόγου των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση της IUCN.

Πλαίσιο 2

Πίνακας θαλάσσιων δραστηριοτήτων που μπορεί να είναι συμβατές με κάθε κατηγορία διαχείρισης της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης

Δραστηριότητες	I α)	I β)	II	III	IV	V	VI
Έρευνα: χωρίς αφαίρεση πόρων	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Παραδοσιακή χρήση χωρίς αφαίρεση πόρων	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Αποκατάσταση/βελτίωση για σκοπούς διατήρησης	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Παραδοσιακή αλιεία/αφαίρεση θαλάσσιων οργανισμών	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Αναψυχή χωρίς αφαίρεση πόρων (π.χ. καταδύσεις)	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Μεγάλης κλίμακας τουρισμός υψηλής έντασης	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Ναυτιλία	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι	Ναι
Έρευνα: με αφαίρεση πόρων	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι	Ναι
Παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι	Ναι	Ναι
Αποκατάσταση/βελτίωση για άλλους λόγους	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι	Ναι
Αλιεία/αφαίρεση θαλάσσιων οργανισμών: για σκοπούς αναψυχής (βιώσιμη)	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι
Αλιεία/αφαίρεση θαλάσσιων οργανισμών: αλιεία τοπικής κλίμακας (βιώσιμη)	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι
Βιομηχανική αλιεία, υδατοκαλλιέργεια βιομηχανικής κλίμακας	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι
Υδατοκαλλιέργεια – μικρής κλίμακας	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι
Έργα (π.χ. λιμένες, λιμενικές εγκαταστάσεις, βυθοκόρηση)	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Ναι	Ναι
Απόρριψη ανεπεξέργαστων αποβλήτων	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Κατά περίπτωση	Κατά περίπτωση
Εξόρυξη, άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι	Όχι

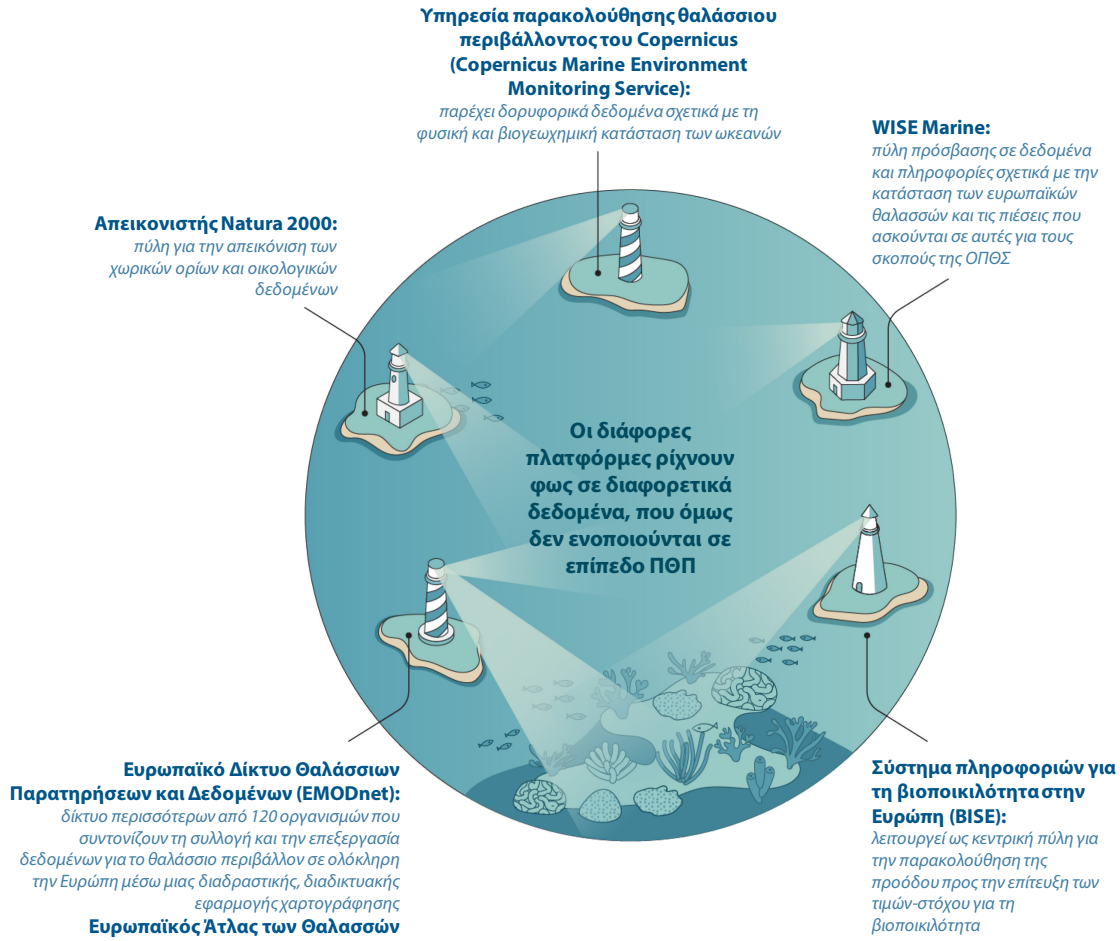
Πηγή: Κατευθυντήριες γραμμές της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης για την εφαρμογή των κατηγοριών διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

42 Οι ανθρωπογενείς πιέσεις είναι αναγκαίο να περιοριστούν ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι διατήρησης. Ωστόσο, η νομοθεσία της ΕΕ δεν περιλαμβάνει απαιτήσεις για τον περιορισμό δραστηριοτήτων (λόγου χάριν, απαγόρευση εξορυκτικών και καταστροφικών δραστηριοτήτων) στις προστατευόμενες περιοχές. Κατά την άποψη της Επιτροπής, ο χαρακτηρισμός μιας θαλάσσιας περιοχής ως προστατευόμενης δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη τον περιορισμό των ανθρώπινων δραστηριοτήτων συνολικά, αλλά μάλλον τη θέσπιση αποτελεσματικών μέτρων διαχείρισης σύμφωνα με τους στόχους διατήρησης που έχουν τεθεί. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν έχει αναπτύξει κοινό πρότυπο διαχείρισης ή ειδική μεθοδολογία για την αξιολόγηση της συμβατότητας των επιμέρους δραστηριοτήτων με τους στόχους διατήρησης μιας δεδομένης προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής και της ανάγκης περιορισμού συγκεκριμένων, λαμβανομένων υπόψη των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεών τους.

43 Η έλλειψη εναρμονισμένης ταξινόμησης των κατηγοριών προστασίας, καθώς και κοινής μεθοδολογίας για την αξιολόγηση των αναγκαίων περιορισμών, αφήνει μεγάλα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη για τον προσδιορισμό των αναγκών προστασίας και των αντίστοιχων μέτρων. Κατά συνέπεια, το επίπεδο προστασίας μπορεί να διαφέρει μεταξύ περιοχών και κρατών μελών, ακόμη και εντός περιοχών του δικτύου Natura 2000.

44 Η Επιτροπή διαχειρίζεται διάφορες υπηρεσίες δεδομένων που παρέχουν παράλληλα πληροφορίες παρακολούθησης για συγκεκριμένες πρωτοβουλίες (***γράφημα 4***).

Γράφημα 4 | Βασικές υπηρεσίες δεδομένων που σχετίζονται με τη θάλασσα

Πηγή: ΕΕΣ.

45 Παρότι φαίνεται να υπάρχει πληθώρα πληροφοριών, η Επιτροπή δεν παρέχει τυποποιημένα δεδομένα σχετικά με τους συγκεκριμένους στόχους διατήρησης, τις περιβαλλοντικές συνθήκες ή τους δείκτες βιοποικιλότητας των επιμέρους προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Ανεξάρτητες πρωτοβουλίες, όπως οι ProtectedSeas navigator και Protected Planet, επιχειρούν να καλύψουν αυτά τα κενά. Ωστόσο, το πεδίο κάλυψής τους περιορίζεται σε ανοικτά δεδομένα που αφορούν ειδικά τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, χωρίς αυτά να παρουσιάζονται σε ένα ευρύτερο περιβαλλοντικό ή κοινωνικό πλαίσιο.

Η προστασία των αλιευτικών περιοχών αποτελεί πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία

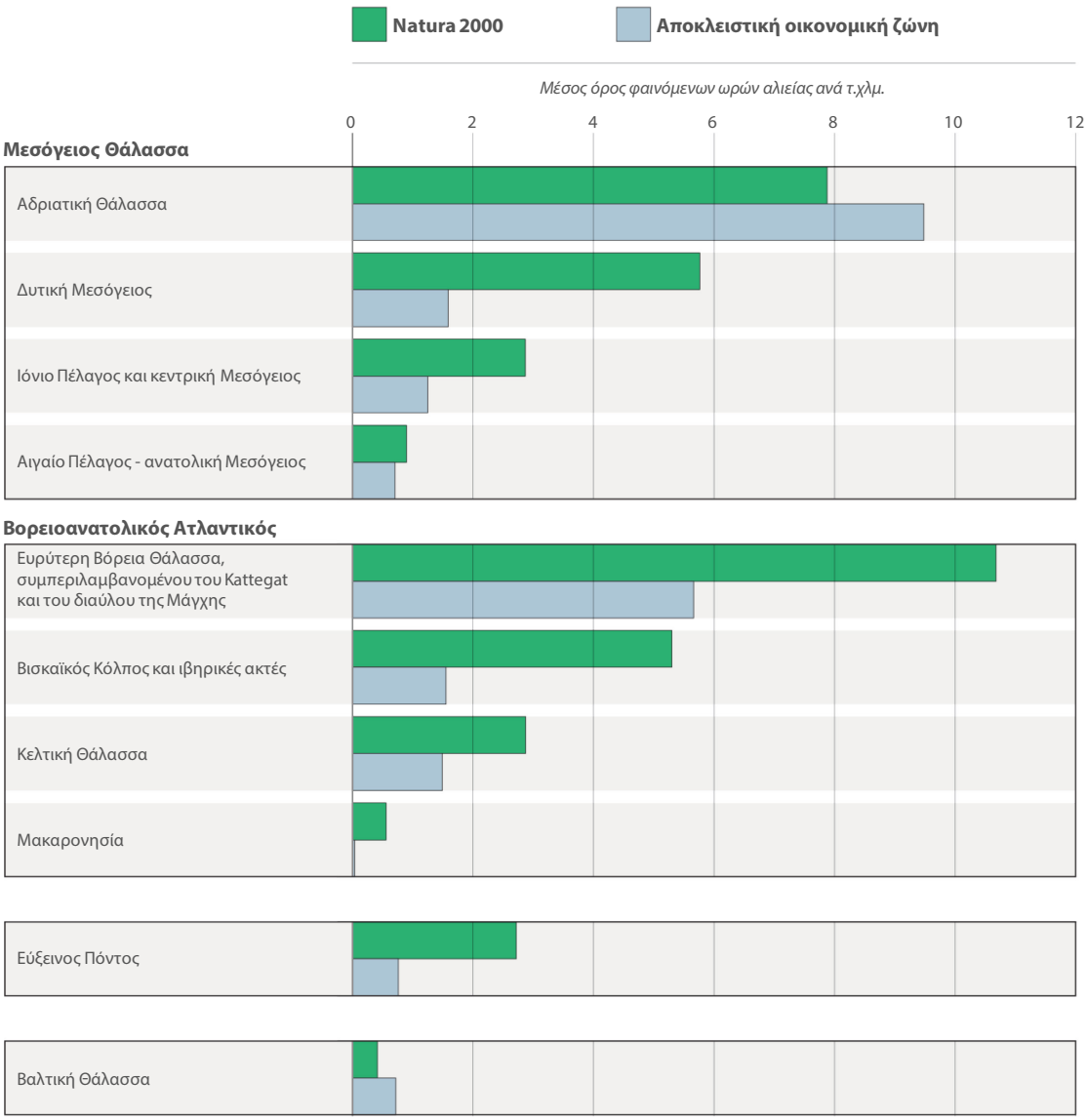
46 Η αλιεία αποτελεί βασική ανθρωπογενή πίεση στο θαλάσσιο περιβάλλον. Η μεγάλης κλίμακας αφαίρεση θαλάσσιων οργανισμών από το θαλάσσιο περιβάλλον και οι ζημίες που προκαλούνται στον βυθό διαταράσσουν την οικολογική ισορροπία και μειώνουν τη θαλάσσια βιοποικιλότητα. Η ένταση της αφαίρεσης θαλάσσιων βιολογικών πόρων από προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές συνδέεται άμεσα με τον βαθμό στον οποίο οι περιοχές αυτές παρέχουν προστασία (***παράρτημα I***).

47 Αναλύσαμε την φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (η οποία ενίοτε αναφέρεται ως «φαινόμενη αλιευτική πίεση») στις θάλασσες της ΕΕ. Στόχος ήταν να εξετάσουμε κατά πόσον αυτή διέφερε μεταξύ διαφορετικών θαλάσσιων εκτάσεων της ίδιας υποπεριοχής της ΟΠΘΣ (***γράφημα 1***), εντός και εκτός των περιοχών Natura 2000, οι οποίες βρίσκονται εντός των ορίων των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών των κρατών μελών της ΕΕ.

48 Τα συνολικά αποτελέσματα της ανάλυσής μας παρουσιάζονται στο ***γράφημα 5***. Από τους υπολογισμούς μας προκύπτει ότι η φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια στις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 είναι 1,72 φορές υψηλότερη από ό,τι εκτός των περιοχών αυτών. Περίπου το 85 % της φαινόμενης αλιευτικής προσπάθειας αφορά αλιευτικές δραστηριότητες στο πλαίσιο των οποίων χρησιμοποιούνται τα πλέον καταστροφικά εργαλεία βυθού. Σε οκτώ θαλάσσιες υποπεριοχές, ο αντίκτυπος των αλιευτικών δραστηριοτήτων εντός των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών ήταν σημαντικά υψηλότερος απ’ ό,τι στις γειτονικές θαλάσσιες εκτάσεις. Ξεχωρίζει η Βόρεια Θάλασσα, με φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια εντός των περιοχών Natura 2000 (περίπου 11 ώρες ανά τ.χλμ.) περίπου διπλάσια από εκείνη στα περιβάλλοντα ύδατα (περίπου έξι ώρες ανά τ.χλμ.).

49 Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να αντικατοπτρίζουν το γεγονός ότι πολλές παράκτιες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές καλύπτουν ορισμένα από τα πλέον παραγωγικά αλιευτικά πεδία. Ωστόσο, η μεγαλύτερη φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια εντός των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών σε σύγκριση με τις γύρω θαλάσσιες εκτάσεις αποτελεί ένδειξη κινδύνων για την αποτελεσματική προστασία των θαλάσσιων ειδών και καθιστά αναγκαία τη στενή παρακολούθηση της κατάστασης.

Γράφημα 5 | Μέση φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια εντός και εκτός των θαλάσσιων περιοχών Natura 2000 σε δέκα ευρωπαϊκές θαλάσσιες υποπεριοχές

Σημ.: Τα αριθμητικά στοιχεία υπολογίστηκαν ως ώρες φαινόμενης αλιευτικής δραστηριότητας ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο ετησίως, με βάση τα δεδομένα εντοπισμού σκαφών του συστήματος αυτόματης αναγνώρισης που δημοσιεύθηκαν από το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Αλιείας (Global Fishing Watch, ***παράρτημα III***), για 10 ευρωπαϊκές θαλάσσιες υποπεριοχές όσον αφορά την περίοδο 2020-2024.

Πηγή: Ανάλυση του ΕΕΣ.

50 Όταν οι αλιευτικές δραστηριότητες πρέπει να περιοριστούν για σκοπούς διατήρησης, εφαρμόζεται η κοινή αλιευτική πολιτική (ΚΑΠ). Μέτρα διατήρησης των αλιευτικών πόρων εγκρίνονται με τους ακόλουθους τρόπους:

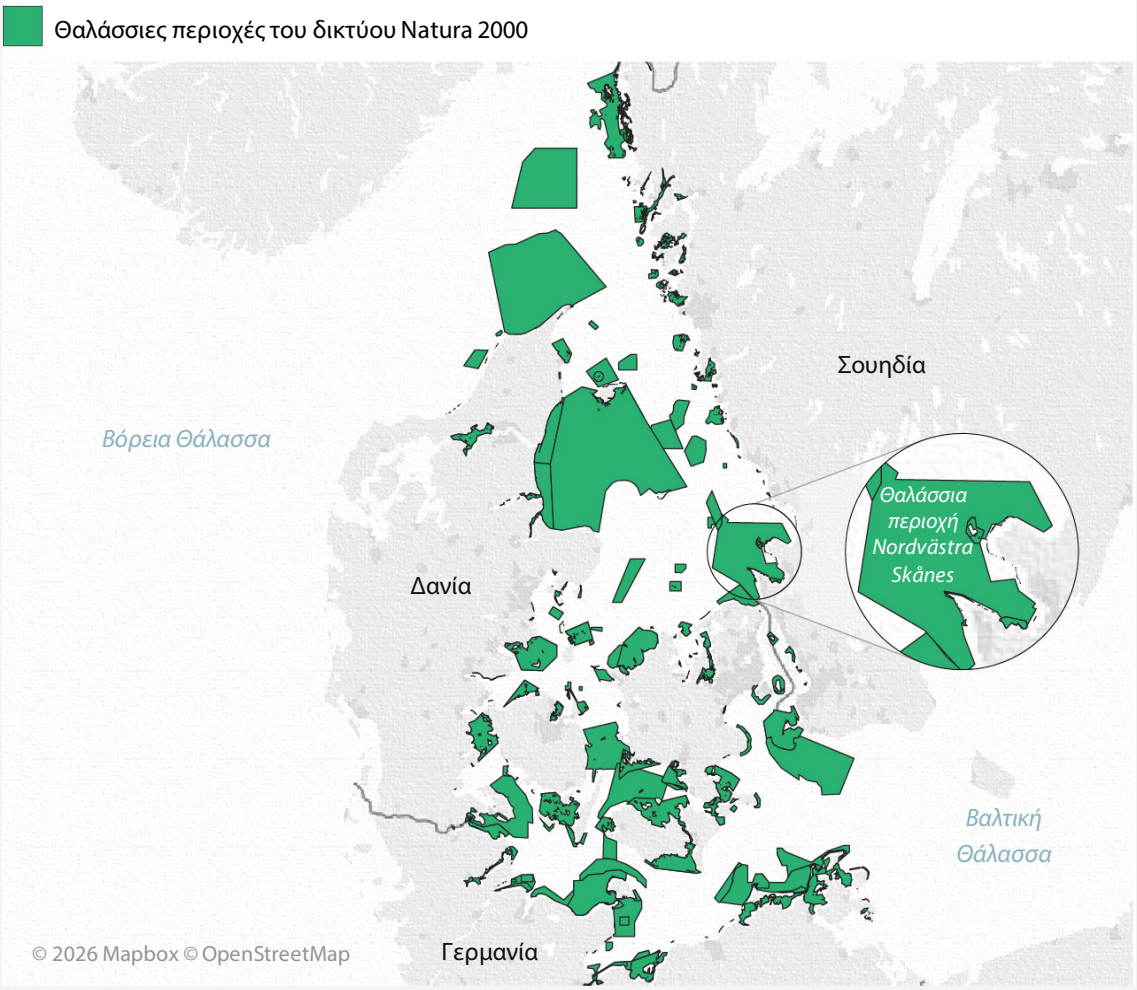
- Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν μέτρα για τον δικό τους αλιευτικό στόλο (άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού για την ΚΑΠ) ή μέτρα που εφαρμόζονται σε αλιευτικά σκάφη της ΕΕ που αλιεύουν εντός ζώνης 12 ναυτικών μιλίων, κατόπιν διαβούλευσης με την Επιτροπή, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη και τα οικεία γνωμοδοτικά συμβούλια (άρθρο 20 του κανονισμού για την ΚΑΠ).

- Η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για τον καθορισμό μέτρων διατήρησης που λαμβάνουν υπόψη τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες των διάφορων ειδών αλιευτικών δραστηριοτήτων και των επιμέρους περιοχών, όταν τα μέτρα αυτά επηρεάζουν αλιευτικά σκάφη περισσότερων του ενός κρατών μελών (λόγου χάριν, άρθρο 11, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού για την ΚΑΠ και άρθρο 15 του κανονισμού για τα τεχνικά μέτρα).

51 Εάν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να θεσπίσει η Επιτροπή μέτρα διατήρησης που επηρεάζουν τους αλιευτικούς στόλους άλλων κρατών μελών, πρέπει να κινήσει σχετική διαδικασία. Η διαδικασία του άρθρου 11 του κανονισμού για την ΚΑΠ συχνά μπορεί να είναι πολύπλοκη. Το κράτος μέλος που κινεί τη διαδικασία πρέπει να παράσχει επιστημονικά στοιχεία και να επιδιώξει την έκδοση κοινής σύστασης με άλλα κράτη μέλη με αλιευτικό συμφέρον στην περιοχή. Η διαδικασία αυτή μπορεί να διαρκέσει χρόνια και περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις με άλλα κράτη μέλη και διάφορες ομάδες συμφεροντούχων (***πλαίσιο 3***).

Πλαίσιο 3

Κοινή σύσταση σχετικά με μέτρα διατήρησης στη θαλάσσια περιοχή Nordvästra Skånes στο Κάτεγκατ

Πηγή: ΕΕΣ βάσει στοιχείων που ελήφθησαν από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (2024).

Η θαλάσσια περιοχή του Κάτεγκατ, μεταξύ Δανίας και Σουηδίας, συνδέει τη Βαλτική με τη Βόρεια Θάλασσα. Στις 6 Νοεμβρίου 2024, η Σουηδία (το κράτος μέλος που κίνησε τη διαδικασία), η Δανία και η Γερμανία υπέβαλαν από κοινού πρόταση για τη λήψη μέτρων στον τομέα της αλιείας σε επίπεδο ΕΕ για την περιοχή Natura 2000 Nordvästra Skånes στο Κάτεγκατ. Η κοινή σύσταση περιλαμβάνει τη σουηδική πρόταση για μέτρα διατήρησης των αλιευτικών πόρων με βάση τους αντίστοιχους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν στην προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των εξής:

- προσδιορισμού ζώνης απαγόρευσης της αλίευσης όπου θα απαγορεύεται κάθε αλιευτική δραστηριότητα,
- απαγόρευσης της χρήσης κάθε κινητού εργαλείου επαφής βυθού σε ολόκληρη την προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή,
- περιορισμού της αλιείας με στατικά δίχτυα, παραγάδια και βολκούς (κυλινδρικά δίχτυα).

Η Δανία και η Γερμανία έχουν άμεσο διαχειριστικό συμφέρον στις εν λόγω αλιευτικές δραστηριότητες. Η Δανία και η Σουηδία έχουν θεσπίσει εθνικούς κανόνες για την αλιεία στην περιοχή, ενώ η δραστηριότητα των γερμανικών σκαφών δεν υπόκειται σε περιορισμούς. Η αξιολόγηση της επιστημονικής, τεχνικής και οικονομικής επιτροπής αλιείας παρουσιάστηκε στη συνεδρίασή της που πραγματοποιήθηκε στις 24-28 Μαρτίου 2025. Η κοινή σύσταση εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 7 Απριλίου 2026 και τέθηκε σε ισχύ στις 6 Ιουλίου 2026 [κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2026/785 της Επιτροπής]. Ο κανονισμός ενισχύει τους αλιευτικούς περιορισμούς που ίσχυαν ήδη και καθιερώνει, σε ολόκληρη πλέον την περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της ζώνης απαγόρευσης της αλίευσης, ενιαίο ενωσιακό πλαίσιο, βάσει του οποίου τα γερμανικά αλιευτικά σκάφη υπόκεινται στους ίδιους περιορισμούς με τον δανικό και τον σουηδικό στόλο.

52 Πριν από την έκδοση κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού που καλύπτει όλα τα αλιευτικά σκάφη της ΕΕ, η Επιτροπή διενεργεί δικές της αναλύσεις και διαβουλεύσεις, οι οποίες στο παρελθόν έχουν διαρκέσει από τέσσερις μήνες έως τέσσερα χρόνια. Ως αποτέλεσμα, από την έγκριση της κοινής αλιευτικής πολιτικής το 2013, η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει μόλις 10 νομικές πράξεις περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας σε περίπου 40 προστατευόμενες περιοχές. Δεδομένου ότι το δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών περιλαμβάνει περισσότερες από 6 000 περιοχές που χρήζουν προστασίας από την αλιευτική πίεση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, τα υφιστάμενα μέσα της ΚΑΠ δεν ενδείκνυνται για την επίτευξη των περιβαλλοντικών τιμών-στόχου στο άμεσο μέλλον. Στην αξιολόγηση του κανονισμού για την ΚΑΠ, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11 αποδείχθηκε δυσχερής και αργή.

53 Με την εφαρμογή των διαδικασιών αυτών, η Επιτροπή μπορεί να δημιουργεί «περιοχές περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας». Μολονότι οι πρωταρχικοί στόχοι, τα νομικά πλαίσια και οι διαχειριστικές αρχές των περιοχών όπου ισχύουν περιορισμοί αλιείας και των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών διαφέρουν (*πίνακας 1*), στην πράξη μπορούν να εξυπηρετήσουν παρόμοιο σκοπό όσον αφορά τη μείωση της αλιευτικής πίεσης. Παραδείγματος χάριν, μια περιοχή όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί, η οποία υπόκειται σε ορθή διαχείριση και όπου η αλιεία με τράτες βυθού απαγορεύεται ή περιορίζεται, μπορεί να συμβάλλει στην προστασία του βενθικού οικοτόπου.

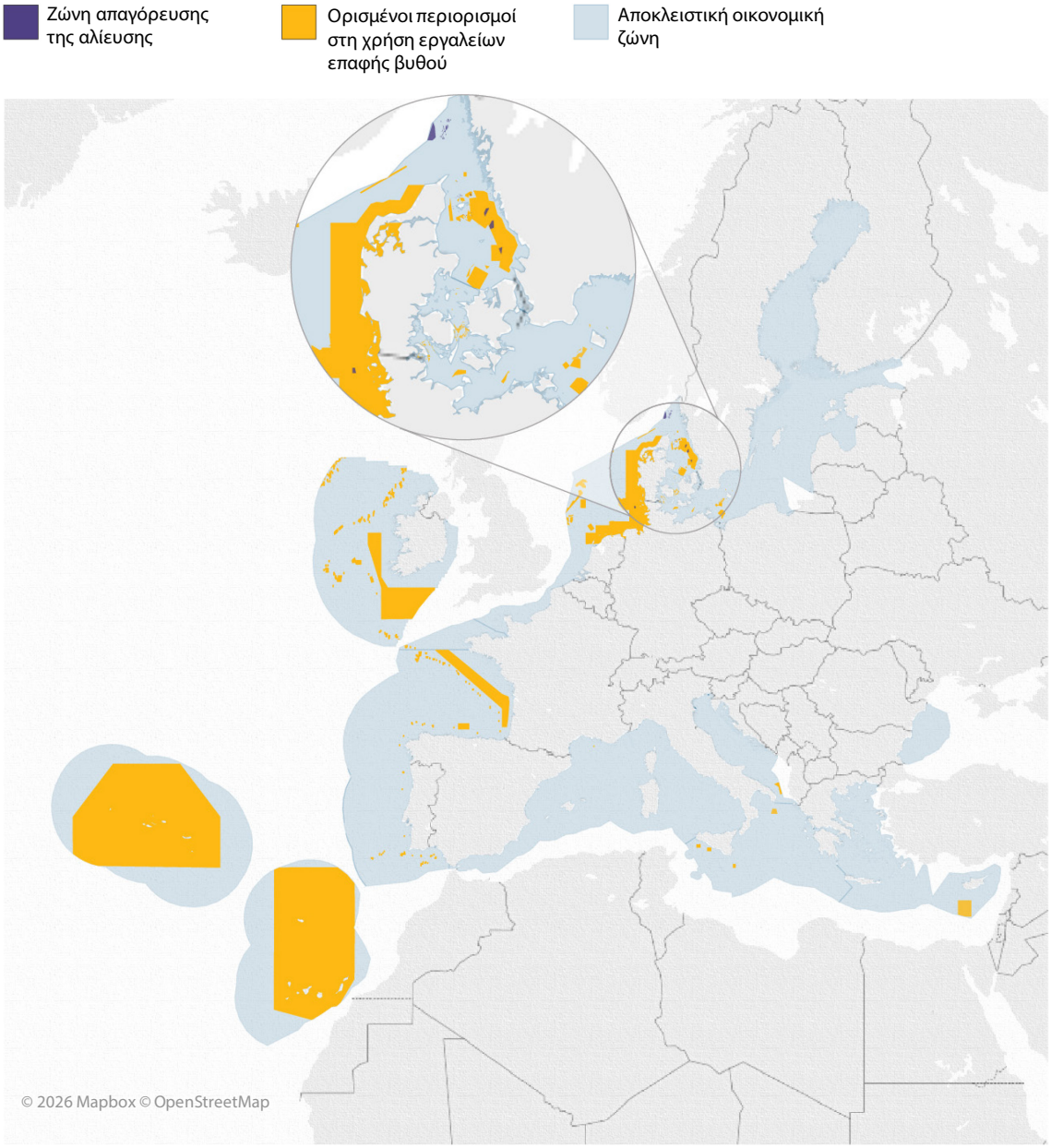
Πίνακας 1 | Κύριες διαφορές μεταξύ περιοχών όπου ισχύουν αλιευτικοί περιορισμοί και προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών

Χαρακτηριστικό	Περιοχή περιορισμού αλιευτικής δραστηριότητας	Προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή
	Αλιευτική πολιτική	**Περιβαλλοντική πολιτική**
Πρωταρχικός στόχος	Βιώσιμη διαχείριση της αλιείας, προστασία συγκεκριμένων σταδίων του κύκλου ζωής των ψαριών (π.χ. τόποι ωοτοκίας και αναπαραγωγής/ανάπτυξης του γόνου)	Διατήρηση συνολικά των οικοσυστημάτων, προστασία της βιοποικιλότητας, των οικοτόπων και της πολιτιστικής κληρονομιάς
Κύρια στόχευση	Συγκεκριμένα είδη που αποτελούν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης ή καταστροφικά αλιευτικά εργαλεία (π.χ. τράτες βυθού)	Ολόκληρο το θαλάσσιο οικοσύστημα, συμπεριλαμβανομένων των μη εμπορικών ειδών, των οικοτόπων και των δομών του θαλάσσιου βυθού
Διαχειριστική αρχή	Φορείς διαχείρισης της αλιείας (π.χ. εθνικά υπουργεία αλιείας ή περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης της αλιείας)	Υπουργεία περιβάλλοντος, οργανισμοί προστασίας της φύσης ή περιβαλλοντικές οργανώσεις
Περιορισμοί	Συχνά στοχεύει ειδικά σε συγκεκριμένα αλιευτικά εργαλεία ή περιόδους αλιείας, ενώ άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες (ναυτιλία, τουρισμός) σπανίως περιορίζονται	Μπορεί να περιορίζει πολλαπλές ανθρώπινες δραστηριότητες, άλλοτε μέσω οριοθέτησης δραστηριοτήτων όπως ο τουρισμός και η επιστημονική έρευνα και άλλοτε θεσπίζοντας ζώνες απαγόρευσης της αλίευσης

Πηγή: ΕΕΣ.

54 Αναλύσαμε 296 περιοχές όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί, οι οποίες έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο διαφόρων μέσων της ΚΑΠ και της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο, συνολικής έκτασης 1 259 288 τ.χλμ. (***παράρτημα IV***). Οι περιοχές αυτές αντιστοιχούν στο 15,1 % της επιφάνειας των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων 51 περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας (525 τ.χλμ.) στις οποίες είχε απαγορευθεί σε μόνιμη βάση κάθε αλιευτική δραστηριότητα (ζώνες απαγόρευσης της αλίευσης). Αυτές εξασφάλιζαν αυστηρή προστασία από την αλιευτική πίεση στο 0,8 % της έκτασης της Βόρειας Θάλασσας. Σε καμία άλλη θαλάσσια λεκάνη δεν είχαν οριστεί ζώνες απαγόρευσης της αλίευσης βάσει των κανόνων της ΚΑΠ. Στο ***γράφημα 6*** παρουσιάζονται οι περιοχές όπου ισχύουν αλιευτικοί περιορισμοί, τις οποίες αναλύσαμε.

Γράφημα 6 | Χάρτης των περιοχών όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των χωρικών πολυγώνων και των αντίστοιχων νομικών παραπομπών που παρασχέθηκαν από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (2026) και το Ινστιτούτο Θαλάσσιων Ερευνών της Φλάνδρας (2026), καθώς και της ταξινόμησης του ΕΕΣ ανά είδος περιορισμού.
Δήλωση αποποίησης ευθύνης: Οι θαλάσσιες ζώνες και τα όρια που απεικονίζονται στον χάρτη παρουσιάζονται αποκλειστικά για τους σκοπούς του εν προκειμένω ελέγχου και βασίζονται σε εξωτερικά σύνολα δεδομένων. Η απεικόνισή τους δεν θίγει το νομικό καθεστώς ή την οριοθέτηση οποιουδήποτε εδάφους, οποιασδήποτε θαλάσσιας περιοχής ή οποιουδήποτε ορίου και δεν συνεπάγεται την έκφραση οποιασδήποτε θέσης του ΕΕΣ ή της ΕΕ όσον αφορά ζητήματα κυριαρχίας, δικαιοδοσίας ή θαλάσσιων διεκδικήσεων. Ο χάρτης καταρτίστηκε αποκλειστικά για επεξηγηματικούς σκοπούς και δεν πρέπει να θεωρείται επίσημη ή νομικά δεσμευτική αποτύπωση των ισχυόντων περιορισμών.

Προστασία του περιβάλλοντος και κοινωνικοοικονομικός αντίκτυπος: μια δύσκολη αλλά αναγκαία ισορροπία

55 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αντιμετωπίζει την προστασία της βιοποικιλότητας τόσο ως περιβαλλοντική αναγκαιότητα όσο και ως κοινωνικοοικονομική επιταγή. Όσον αφορά τα θαλάσσια οικοσυστήματα, η στρατηγική προβλέπει ότι τα αποκατεστημένα και κατάλληλα προστατευμένα θαλάσσια οικοσυστήματα ωφελούν σημαντικά την υγεία και αποφέρουν κοινωνικά και οικονομικά οφέλη για τις παράκτιες κοινότητες και την ΕΕ στο σύνολό της. Ζητεί συγκεκριμένα τη διαχείριση της αλιείας εντός των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και μέτρα για τη μείωση των επιπτώσεων της αλιείας σε ευαίσθητους οικοτόπους και ευαίσθητα είδη.

56 Ταυτόχρονα, στη στρατηγική τονίζεται ότι η υλοποίηση των δεσμεύσεων της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις πολυάριθμες προκλήσεις στους διάφορους τομείς, τις περιφέρειες και τα κράτη μέλη. Υπογραμμίζεται η ανάγκη το νέο πλαίσιο διακυβέρνησης να εξασφαλίσει τη συνυπευθυνότητα από όλους τους αρμόδιους φορείς για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα. Το πλαίσιο αυτό θα πρέπει να υποστηρίζει τον διάλογο με τους συμφεροντούχους και τη συμμετοχική διακυβέρνηση σε διάφορα επίπεδα.

57 Χρησιμοποιώντας το εργαλείο παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης (Management Effectiveness Tracking Tool, METT-4) που ανέπτυξε η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης, εξετάσαμε πώς οι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας εξισορροπούνται στην πράξη με κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους και με τη συμμετοχή των συμφεροντούχων (***παράρτημα VI***).

Σημαντικά κενά στα δεδομένα εμποδίζουν την κοινωνικοοικονομική αξιολόγηση των μέτρων διατήρησης

58 Σε συνέχεια της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, τον Φεβρουάριο του 2023, στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την αλιευτική πολιτική, εγκρίθηκε από την Επιτροπή το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την προστασία και την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων για βιώσιμη και ανθεκτική αλιεία. Το σχέδιο αποσκοπούσε στη συνεκτικότερη εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ και της κοινής αλιευτικής πολιτικής με τους τρεις πυλώνες της βιωσιμότητας: τον περιβαλλοντικό, τον οικονομικό και τον κοινωνικό.

59 Ένας από τους επιχειρησιακούς στόχους του ήταν να συμβάλει στην επίτευξη και τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων σε βιώσιμα επίπεδα. Στο πλαίσιο αυτό, αναδείχθηκε η ανάγκη να βελτιωθεί η επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων, να μειωθεί ο αντίκτυπος της αλιείας στα ευαίσθητα είδη και στον θαλάσσιο βυθό και να υποστηριχθούν ο κλάδος της αλιείας, η έρευνα, η εφαρμογή, η διακυβέρνηση και η εμπλοκή των διάφορων συμφεροντούχων στις διαδικασίες.

60 Τονίστηκε επίσης η επιτακτική ανάγκη να προστατευθούν και να αποκατασταθούν οι οικότοποι του θαλάσσιου βυθού. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να θεσπίσουν μέτρα σε εθνικό επίπεδο ή να υποβάλουν κοινές συστάσεις για την απαγόρευση της αλιείας με κινητά εργαλεία βυθού στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές που είχαν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 έως το 2024 και για τη σταδιακή απαγόρευση της αλιείας βυθού σε όλες τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές μέχρι το 2030. Παραδείγματα τέτοιων εθνικών μέτρων εντοπίσαμε μόνο σε ένα από τα κράτη μέλη στα οποία πραγματοποιήσαμε επίσκεψη (***πλαίσιο 4***).

Πλαίσιο 4

Απαγόρευση της αλιείας με τράτες βυθού σε προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές

Η Σουηδία αποφάσισε να τροποποιήσει τη νομοθεσία της για την αλιεία και να απαγορεύσει συνολικά την αλιεία με τράτες βυθού στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές σε απόσταση τριών έως τεσσάρων ναυτικών μιλίων από τις ακτές της, όπου έχουν πρόσβαση μόνο σουηδικά σκάφη. Η απαγόρευση τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 2026. Ο σουηδικός οργανισμός διαχείρισης των θαλάσσιων και υδάτινων πόρων μπορεί να χορηγεί εξαιρέσεις, εφόσον οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες δεν υπονομεύουν τον σκοπό της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής.

Πριν από τη χορήγηση εξαίρεσης, οφείλει να συμβουλεύεται την αρμόδια για την περιοχή διαχειριστική αρχή. Στην περίπτωση της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής Kosterfjorden Väderöfjorden, ο οργανισμός αποφάσισε, βάσει αξιολόγησης, ότι η αλιεία γαρίδας με τράτες μπορούσε να συνεχιστεί σε τμήματα της περιοχής, καθώς δεν είχε αρνητικές επιπτώσεις στην επίτευξη των στόχων διατήρησής της.

61 Στο σχέδιο δράσης του 2023, η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η σταδιακή κατάργηση των κινητών αλιευτικών εργαλείων βυθού σε προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές θα έχει κοινωνικοοικονομικό αντίκτυπο σε φορείς εκμετάλλευσης και κοινότητες. Αναδεικνύεται έτσι η σημασία της διενέργειας αξιόπιστων κοινωνικοοικονομικών αξιολογήσεων κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων αυτού του είδους. Ωστόσο, από την ανάλυση των εκθέσεων της ολομέλειας της Επιστημονικής, Τεχνικής και Οικονομικής Επιτροπής Αλιείας του 2024 και του 2025 προκύπτει ότι η έλλειψη δεδομένων συχνά αποτελεί πρόσκομμα για την ορθή αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων και του αντικτύπου των προτεινόμενων μέτρων.

62 Τα δεδομένα που αφορούν τους στόλους παράκτιας αλιείας εμφανίζουν κενά, καθώς έως το 2026 δεν προβλεπόταν υποχρέωση εξοπλισμού των σκαφών κάτω των 15 μέτρων με σύστημα παρακολούθησης σκαφών. Ως αποτέλεσμα, οι αρχές δεν μπορούσαν να ποσοτικοποιήσουν με ακρίβεια τους κινδύνους εκτόπισης που σχετίζονται με τις προστατευόμενες περιοχές ή τον οικονομικό τους αντίκτυπο στους ευάλωτους αλιείς μικρής κλίμακας. Διαπιστώσαμε επίσης ότι στην πράξη δεν υπήρχε συστηματική κοινωνικοοικονομική παρακολούθηση σε συνέχεια του χαρακτηρισμού, κάτι που τα κράτη μέλη απέδιδαν στην απουσία τυποποιημένων μεθοδολογιών για την αξιολόγηση σε τοπική κλίμακα. Κατά συνέπεια, οι αρχές συχνά βασίζονται σε ποιοτικές αξιολογήσεις ή σε διεθνείς περιπτωσιολογικές μελέτες και όχι σε εθνικά οικονομικά δεδομένα που αφορούν τη συγκεκριμένη περιοχή για να προβλέψουν ή να αιτιολογήσουν τα οικονομικά αποτελέσματα των μέτρων διατήρησης.

Αν και αυξανόμενη, η συμμετοχή των συμφεροντούχων δεν αποτελεί πάντα μέρος των διαδικασιών διακυβέρνησης

63 Η ουσιαστική συμμετοχή των συμφεροντούχων έχει θεμελιώδη σημασία για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία και την κοινωνική βιωσιμότητα των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Η εμπλοκή των συμφεροντούχων είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της αξιοπιστίας της διαδικασίας διατήρησης. Στο σχέδιο δράσης για τα θαλάσσια οικοσυστήματα υπογραμμίζεται ότι για την επιτυχή εφαρμογή των μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση της αλιείας είναι αναγκαίο αυτά να έχουν τη στήριξη όλων των ενδιαφερόμενων πλευρών και ότι η διαφάνεια, η συνεργασία, η προβολή, η ενημέρωση και η συμμετοχικότητα είναι παράμετροι καίριας σημασίας που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων.

64 Στο παρελθόν, ιδίως στο πλαίσιο των αρχικών χαρακτηρισμών υπό το δίκτυο Natura 2000, χρησιμοποιούνταν προσεγγίσεις από την κορυφή προς τη βάση, οι οποίες έδιναν προτεραιότητα σε επιστημονικά περιβαλλοντικά κριτήρια, παραβλέποντας την παράμετρο της εμπλοκής των διάφορων συμφεροντούχων. Τα κράτη μέλη που επισκεφθήκαμε στρέφονται πλέον προς τη συστηματική και θεσμοθετημένη διαβούλευση με όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές. Η Γαλλία λαμβάνει επίσημα στοιχεία από το εκάστοτε συμβούλιο θαλάσσιας ακτογραμμής (Conseil Maritime de Façade), στο οποίο συμμετέχουν οι κύριοι συμφεροντούχοι. Η Ιρλανδία κινείται προς την κατεύθυνση της πιο ενεργού συμμετοχής των συμφεροντούχων (***πλαίσιο 5***) και η Σουηδία πραγματοποιεί εκτενείς συμμετοχικές διαδικασίες σε επίπεδο κάθε περιοχής. Περισσότεροι από τους μισούς (56 %) φορείς διαχείρισης που απάντησαν στην έρευνα ανέφεραν ότι θεωρούν πως υπάρχει ανοικτή επικοινωνία και κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των τοπικών πληθυσμών, των συμφεροντούχων και των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

Πλαίσιο 5

Δημόσια διαβούλευση σχετικά με την απαγόρευση της αλιείας με τράτα

Οι σαρδελόρεγγες είναι μικρά ψάρια που ενδημούν στα ύδατα της Ιρλανδίας και αποτελούν πλούσια πηγή πρωτεΐνης για τις φάλαινες, άλλα κητοειδή και θαλάσσια πτηνά.

Με την οδηγία πολιτικής 1 του 2019 απαγορεύθηκε ουσιαστικά στα αλιευτικά σκάφη μήκους άνω των 18 μέτρων να χρησιμοποιούν δίχτυα τράτας ή γρι-γρι εντός ζώνης έξι ναυτικών μιλίων από την ακτή. Λίγο αργότερα, η απαγόρευση ακυρώθηκε με απόφαση του High Court του Δουβλίνου, λόγω διαδικαστικής ανεπάρκειας στη διαδικασία διαβούλευσης, η οποία αφορούσε το δικαίωμα ακρόασης των συμφεροντούχων.

Το 2024 η ιρλανδική κυβέρνηση ξεκίνησε δημόσια διαβούλευση σχετικά με την αλιεία με τράτες εντός της ζώνης των έξι ναυτικών μιλίων. Η διαδικασία αυτή οδήγησε τελικά σε νέα προσπάθεια.

Τον Ιούλιο του 2025, η ιρλανδική κυβέρνηση ανακοίνωσε την πρόθεσή της να επιβάλει ορισμένους περιορισμούς στην αλιεία σαρδελόρεγγας με τράτα από μεγάλα σκάφη. Η οδηγία πολιτικής 1 του 2025 προέβλεπε ότι η αλιεία σαρδελόρεγγας με τράτα από σκάφη μήκους άνω των 18 μέτρων εντός της ζώνης των έξι ναυτικών μιλίων υπόκειται σε αδειοδότηση, ότι από τον Οκτώβριο του 2025 υπόκειται επίσης σε όριο ποσόστωσης, καθώς και ότι θα απαγορευθεί πλήρως από τον Οκτώβριο του 2026.

65 Παρά τις εν λόγω διαρθρωτικές βελτιώσεις, οι συμφεροντούχοι με τους οποίους συνομιλήσαμε υποστήριξαν ότι τα πιεστικά χρονοδιαγράμματα σε πολλές περιπτώσεις δεν τους επέτρεπαν να διενεργούν τεχνικές αναλύσεις ή να επηρεάζουν ουσιαστικά τα τελικά κανονιστικά όρια. Από το αποτέλεσμα της έρευνας (σημείο ***69***), προκύπτει ότι το 18 % των συμφεροντούχων συμβάλλει σε όλες τις αποφάσεις διαχείρισης (π.χ. συνδιαχείριση), ενώ το 44 % συνεισφέρει στις συζητήσεις.

66 Η ορθή διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών μέσω συμμετοχικής διακυβέρνησης, με τη συμμετοχή συμφεροντούχων όπως οι τοπικές κοινότητες και οι εκπρόσωποι του αλιευτικού κλάδου στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή μέτρων διατήρησης, συμβάλλει στην ενίσχυση της νομιμοποίησης των μέτρων αυτών και στον επιτυχή συνδυασμό των στόχων διατήρησης με οικονομικά και κοινωνικά αποτελέσματα (***πλαίσιο 6***).

Πλαίσιο 6

Παράδειγμα συμμετοχικής διακυβέρνησης

Το θαλάσσιο φυσικό πάρκο της Iroise εντάχθηκε στον πράσινο κατάλογο της IUCN το 2014. Βάσει του προτύπου του πράσινου καταλόγου της IUCN, αξιολογούνται τέσσερις συνιστώσες: η ορθή διακυβέρνηση, ο σωστός σχεδιασμός και προγραμματισμός, η αποτελεσματική διαχείριση και τα επιτεύγματα στον τομέα της διατήρησης.

Το πάρκο δημιουργήθηκε το 2007 στα ανοικτά των ακτών του διαμερίσματος Finistère, μεταξύ των νήσων Sein και Ouessant και των ορίων των χωρικών υδάτων, και καλύπτει έκταση σχεδόν 3 400 τ.χλμ. Είναι γνωστό για τον φυσικό πλούτο του, την παραδοσιακή αλιεία, τους υπεράκτιους φάρους και την πλούσια άγρια ζωή του, που περιλαμβάνει από δεκάδες είδη φυκών μέχρι θαλάσσια θηλαστικά και πτηνά. Περιλαμβάνει μια σειρά περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Το πάρκο τελεί υπό τη διαχείριση ενός κρατικού φορέα, του γαλλικού Γραφείου Βιοποικιλότητας, το οποίο εφαρμόζει τις αποφάσεις που λαμβάνει το διοικητικό συμβούλιο του πάρκου. Στο διοικητικό συμβούλιο συμμετέχουν όλες οι πλευρές που ασχολούνται με το θαλάσσιο περιβάλλον και ενδιαφέρονται για την προστασία της περιοχής: κρατικές υπηρεσίες, τοπικές αρχές, εκπρόσωποι επαγγελματιών με ασχολίες που έχουν να κάνουν με τη θάλασσα, ενώσεις προστασίας του περιβάλλοντος, χρήστες και ειδικοί επιστήμονες.
Πηγή: Πράσινος κατάλογος της IUCN.

67 Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνάς μας τα επίπεδα συνεργασίας με τους οικονομικούς φορείς ποικίλλουν. Όσον αφορά τους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στη θάλασσα, μόνο το 21 % των περιοχών διατηρεί τακτικές επαφές και ουσιαστική συνεργασία μαζί τους, ενώ το 44 % αναφέρει μερική συμμετοχή και το 18 % ελάχιστη ή μηδενική. Ο βαθμός αλληλεπίδρασης με τους επαγγελματίες του τουριστικού κλάδου ποικίλλουν επίσης, με το 31 % των διαχειριστών προστατευόμενων περιοχών να αναφέρουν καλή συνεργασία, το 31 % περιορισμένη επαφή και το 17 % ουσιαστικά μηδενική αλληλεπίδραση.

Οι διαχειριστικές αδυναμίες και η πλημμελής εφαρμογή έχουν ως αποτέλεσμα πενιχρά αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση

68 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 ορίζει ότι όλες οι προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να υπόκεινται σε αποτελεσματική διαχείριση, με τον καθορισμό σαφών στόχων και μέτρων διατήρησης και την κατάλληλη παρακολούθησή τους. Η αποτελεσματικότητα των πολιτικών της ΕΕ για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος εξαρτάται από την αυστηρή εφαρμογή και επιβολή τους από τα 22 παράκτια κράτη μέλη, τα οποία φέρουν από κοινού με την Επιτροπή την ευθύνη για την εφαρμογή της ενωσιακής περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των συναφών στρατηγικών που αφορούν τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

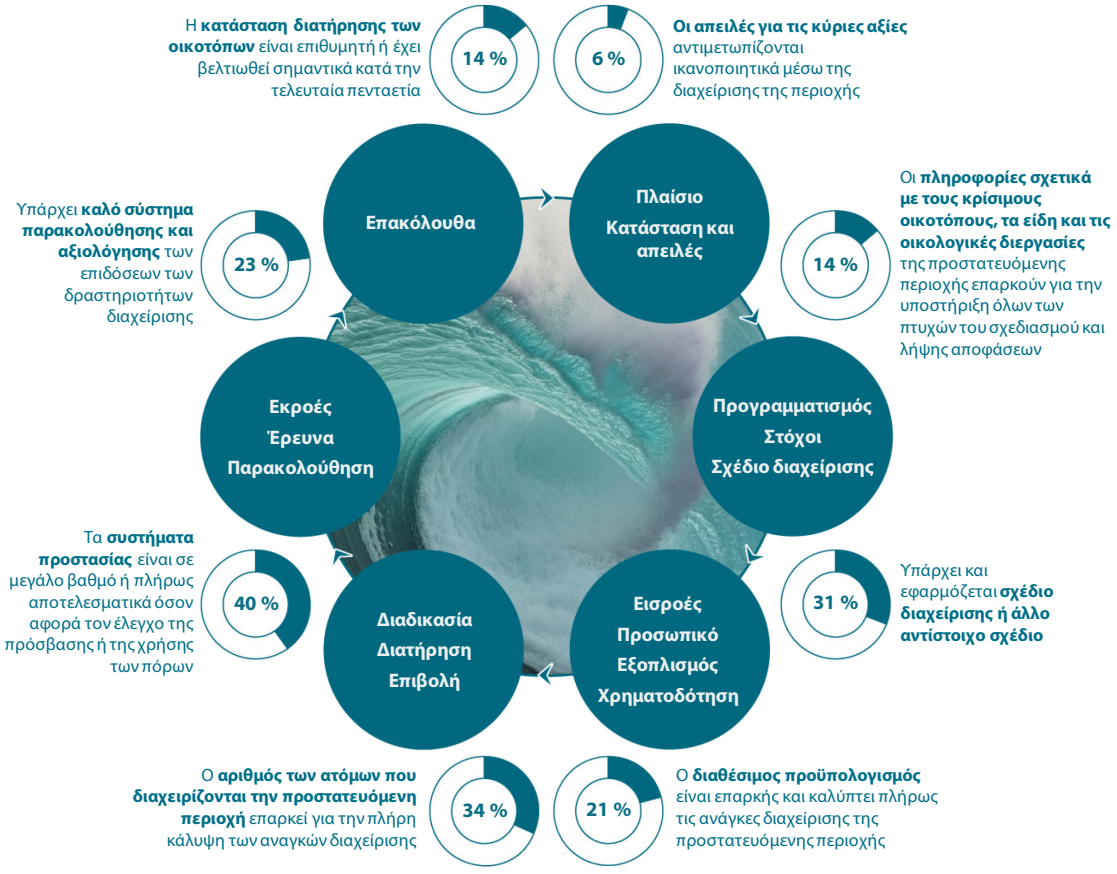
69 Εξετάσαμε αν τα κράτη μέλη που επιλέξαμε εφάρμοζαν κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης, χρησιμοποιώντας ως πλαίσιο αναφοράς το μοντέλο της προσαρμοστικής διαχείρισης. Για τον σκοπό αυτό και προκειμένου να αντλήσουμε ποσοτικοποιήσιμα αποτελέσματα, χρησιμοποιήσαμε το METT-4. Η μεθοδολογία για τον υπολογισμό των ποσοστών παρουσιάζεται στο ***παράρτημα VI***. Για να επιβεβαιώσουμε την εκτίμηση του εργαλείου, ελέγξαμε, στο πλαίσιο επισκέψεων ελέγχου και βάσει εγγράφων, 15 προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στα κράτη μέλη που επιλέξαμε. Επιπλέον, για να αξιολογήσουμε τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και την οικολογική κατάσταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στις θάλασσες της ΕΕ, αναλύσαμε δημοσίως διαθέσιμα σύνολα δεδομένων.

Οι περισσότερες προστατευόμενες περιοχές δεν εφαρμόζουν πρακτικές προσαρμοστικής διαχείρισης

70 Η προσαρμοστική διαχείριση είναι μια κυκλική διαδικασία που δίνει προτεραιότητα στη συνεχή μάθηση, ενσωματώνοντας στον στρατηγικό σχεδιασμό την ανατροφοδότηση σχετικά με τις προηγούμενες επιδόσεις. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής, αξιολογείται συστηματικά κατά πόσο συγκεκριμένες παρεμβάσεις επιτυγχάνουν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα διατήρησης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα να γίνουν τεκμηριωμένες προσαρμογές.

71 Στο *γράφημα 7* παρουσιάζεται η έννοια της προσαρμοστικής διαχείρισης, καθώς και οι θετικότερες από τις απαντήσεις που έδωσαν οι διαχειριστές ΠΘΠ που συμμετείχαν στην έρευνα.

Γράφημα 7 | Ο κύκλος της προσαρμοστικής διαχείρισης και οι απόψεις διαχειριστών προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των αποτελεσμάτων του εργαλείου METT-4.

Στόχοι διατήρησης και σχέδια διαχείρισης

72 Σύμφωνα με τις οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους, για τις περιοχές Natura 2000 πρέπει να καθορίζονται ειδικοί στόχοι διατήρησης. Η απαίτηση αυτή τονίστηκε περαιτέρω τόσο στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα όσο και στα κριτήρια και την καθοδήγηση της Επιτροπής, του 2022, για τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών. Υπογραμμίστηκε δε ότι «όλες οι προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να έχουν σαφώς καθορισμένους στόχους και μέτρα διατήρησης».

73 Από την εκτίμηση που παρείχαν οι διαχειριστές των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που συμμετείχαν στην έρευνά μας με τη χρήση του εργαλείου METT-4, προέκυψε ότι στόχοι είχαν συμφωνηθεί για το 86 % των προστατευόμενων περιοχών του δείγματος ελέγχου μας. Ωστόσο, η επίτευξη στόχων διατήρησης ήταν επιδίωξη της διαχείρισης μόλις για το 23 % των περιοχών αυτών. Για ποσοστό 63 % αναφέρθηκε ότι, αν και είχαν καθοριστεί στόχοι, η διαχείριση που γινόταν αποσκοπούσε εν μέρει μόνο στην επίτευξή τους. Διασταυρώσαμε την εκτίμηση αυτή με δεδομένα που είχαν αναφερθεί στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) σε σχέση με τις 3 648 θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 και διαπιστώσαμε ότι το 59 % είχε καταρτίσει ή βρισκόταν στη διαδικασία κατάρτισης ειδικών ανά περιοχή σχεδίων διαχείρισης.

74 Οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους δεν απαιτούν ρητά την κατάρτιση σχεδίου διαχείρισης χωριστά για κάθε περιοχή. Ωστόσο, η Επιτροπή το συνιστά, καθώς η πρακτική αυτή διευκολύνει τον σχεδιασμό της διατήρησης και την εμπλοκή των συμφεροντούχων. Στην καθοδήγηση που εξέδωσε το 2022, η Επιτροπή αναφέρει ότι η αποτελεσματική διαχείριση πρέπει να υποστηρίζεται από σχέδια διαχείρισης που περιλαμβάνουν άρτιους μηχανισμούς παρακολούθησης και επανεξέτασης.

75 Συνολικά, ποσοστό 80 % των διαχειριστών ΠΘΠ που απάντησαν στην έρευνά μας δήλωσαν ότι διέθεταν σχέδιο διαχείρισης. Το 31 % δήλωσε ότι το σχέδιο εφαρμοζόταν ορθά, το 40 % ότι εφαρμοζόταν εν μέρει και το 9 % ότι δεν εφαρμοζόταν. Ωστόσο, το 20 % των διαχειριστών ΠΘΠ ανέφερε ότι δεν υπήρχε σχέδιο διαχείρισης. Παρότι η νομοθεσία δεν απαιτεί την κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης, η απουσία τους ενδεχομένως αποτελεί ένδειξη ανεπαρκούς ή ανύπαρκτης δραστηριότητας διαχείρισης.

Χρηματοδότηση και προσωπικό

76 Αναγκαία προϋπόθεση για την αποτελεσματική διαχείριση αποτελεί η ύπαρξη σαφών στόχων, όπως η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η ενίσχυση των ιχθυαποθεμάτων, που απαιτούν συνεχή, επαρκώς χρηματοδοτούμενη, συνεργατική και μακροπρόθεσμη δράση από ειδικευμένο προσωπικό. Άνω του 63 % των διαχειριστών ΠΘΠ που απάντησαν στην έρευνα δήλωσε είτε ότι δεν υπήρχε διαθέσιμο προσωπικό (9 %) είτε ότι αυτό δεν επαρκούσε για την κάλυψη των αναγκών διαχείρισης (55 %). Ωστόσο, το 51 % όσων απάντησαν θεωρούσε ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες του προσωπικού τους ανταποκρίνονταν επαρκώς στις ειδικές ανάγκες διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

77 Οι δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με την προστασία των χαρακτηρισμένων περιοχών χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς προϋπολογισμούς. Στο πλαίσιο της έρευνάς μας, το 62 % όσων απάντησαν δήλωσε ότι ο προϋπολογισμός τους ήταν τουλάχιστον αποδεκτός για τις βασικές ανάγκες της διαχείρισης. Ωστόσο, η χρηματοδότηση δεν είναι καθόλου σταθερή: το 40 % των περιοχών διαθέτει ελάχιστη αν όχι καμία σίγουρη χρηματοδότηση και βασίζεται εξ ολοκλήρου σε μεταβλητές εξωτερικές πηγές. Μόνο το 14 % διέθετε ασφαλή προϋπολογισμό, ενώ σε ποσοστό 49 % οι διαχειριστές δήλωσαν ότι οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός που είχαν στη διάθεσή τους δεν επαρκούσαν για την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Επιβολή

78 Μολονότι σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ψηφιακά συστήματα παρακολούθησης και εντοπισμού σκαφών, συχνά οι διαθέσιμοι ανθρώπινοι και υλικοτεχνικοί πόροι δεν επαρκούν για την ανάληψη δράσης σε συνέχεια των πληροφοριών που λαμβάνονται από τις πηγές αυτές. Συνολικά, για το 37 % των περιοχών που κάλυψε η έρευνά μας αναφέρθηκε ότι η προστασία ήταν, αν όχι ανύπαρκτη, τουλάχιστον ανεπαρκής, παρά το γεγονός ότι το 48 % του προσωπικού διέθετε τουλάχιστον αποδεκτή ικανότητα επιβολής της νομοθεσίας και των κανονισμών για τις προστατευόμενες περιοχές. Συνέπεια της κατάστασης αυτής ήταν ότι, ενώ διαπιστώνονταν παραβάσεις, ήταν τελικά αδύνατον να υπάρξει πραγματικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, αν και πολλές προστατευόμενες περιοχές διαθέτουν ικανότητα εποπτείας, συχνά δεν έχουν στη διάθεσή τους τα νομικά εργαλεία ή την υλικοτεχνική υποστήριξη που απαιτούνται για την αυστηρή επιβολή της νομοθεσίας.

Έρευνα και παρακολούθηση

79 Οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές αποτελούν πολύτιμα πεδία για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας και την άντληση γνώσεων σχετικά με τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Οι γνώσεις αυτές πρέπει να κοινοποιούνται στους διαχειριστές με στόχο τη βελτίωση των αποφάσεων διαχείρισης. Συνολικά, το 62 % των περιοχών που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφερε σημαντικό ερευνητικό έργο, αλλά μόνο το 11 % θεώρησε ότι το ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρακολούθησης και έρευνας ανταποκρινόταν πλήρως στις ανάγκες διαχείρισης.

80 Επιπλέον της επιστημονικής έρευνας, η εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης ή αντίστοιχων μέσων πρέπει να περιλαμβάνει επίσημους μηχανισμούς παρακολούθησης και επανεξέτασης ώστε να διευκολύνεται η πραγματοποίηση των αναγκαίων προσαρμογών βάσει των επιδόσεων. Ωστόσο, μόνο το 23 % των διαχειριστών που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφερε ότι ο κύκλος διαχείρισης είχε κλείσει επιτυχώς, με τη χρήση άρτιων συστημάτων παρακολούθησης για την ενεργή εξειδίκευση και βελτίωση των δραστηριοτήτων διατήρησης. Όσον αφορά τις υπόλοιπες έγκυρες απαντήσεις (63 % των διαχειριστών που απάντησαν), είτε δεν υπήρξε καθόλου παρακολούθηση (9 %) είτε τα δεδομένα παρακολούθησης συλλέγονταν σε *ad hoc* βάση, χωρίς τα δομημένα αποτελέσματα να ανατροφοδοτούν το σύστημα διαχείρισης (54 %). Κατά συνέπεια, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η παρακολούθηση ήταν μια παθητική διαδικασία και όχι ένα εργαλείο ενεργητικής προσαρμοστικής διαχείρισης.

81 Οι διαχειριστές με τους οποίους συνομιλήσαμε κατά τις επισκέψεις ελέγχου δήλωσαν ότι η συστηματική παρακολούθηση στο θαλάσσιο περιβάλλον ήταν δαπανηρή και συχνά αδύνατη από οικονομική άποψη. Ως εκ τούτου, τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση συχνά προέρχονται από *ad hoc* ερευνητικά έργα που υλοποιούνται από πανεπιστήμια ή άλλα ερευνητικά ιδρύματα. Ωστόσο, οι εν λόγω πηγές δεδομένων δεν είναι κατάλληλες, καθώς το εύρος και το είδος των δεδομένων που συλλέγονται δεν αντιστοιχούν πάντα σε συγκεκριμένες ανάγκες διαχείρισης. Για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό, ορισμένες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές δοκιμάζουν καινοτόμες, οικονομικά αποδοτικές λύσεις που βασίζονται στη χρήση ερευνητικών δρόνων (***πλαίσιο 7***).

Πλαίσιο 7

Χρήση θαλάσσιων δρόνων για την παρακολούθηση των ιχθυαποθεμάτων στη Βαλτική Θάλασσα με οικονομικό τρόπο

Φωτογραφία © Aron Hejdström, Διοικητικό συμβούλιο της κομητείας Gotland.

Στην υπεράκτια περιοχή Natura 2000 Hoburgs bank och Midsjöbankarna (SE0330308) χρησιμοποιήθηκε αυτόνομος δρόνος, ο οποίος λειτουργεί με αιολική και ηλιακή ενέργεια, για την παρακολούθηση της βιομάζας των ιχθυαποθεμάτων και των περιβαλλοντικών συνθηκών που είναι σημαντικές για τη διατήρηση της φώκαινας.

Σε σύγκριση με τις συμβατικές έρευνες που διενεργούνται από σκάφη, οι θαλάσσιοι δρόνοι μειώνουν το κόστος παρακολούθησης. Μολονότι δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τα ερευνητικά σκάφη (λόγου χάριν, για τη διενέργεια φυσικών δειγματοληψιών), συμπληρώνουν τις παραδοσιακές μεθόδους συλλογής δεδομένων σχετικά με την κατανομή των ιχθυαποθεμάτων, το πλαγκτόν και τις περιβαλλοντικές συνθήκες.

82 Η Επιτροπή δεν έχει αναπτύξει κοινό πρότυπο διαχείρισης, ούτε ειδική μεθοδολογία για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης. Μόλις τον Σεπτέμβριο του 2024 διέθεσε 1,6 εκατομμύρια ευρώ στο έργο LIFE-PAME[3] Europe Methodology για την ανάπτυξη ενός ευέλικτου, προσαρμόσιμου πλαισίου, το οποίο να ανταποκρίνεται στις ποικίλες ανάγκες των κρατών μελών της ΕΕ, έως το τέλος του 2028. Το έργο βασίζεται σε διεθνώς καθιερωμένα εργαλεία και μεθόδους για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης, όπως το εργαλείο METT-4 της IUCN και η μεθοδολογία ταχείας αξιολόγησης και ιεράρχησης προτεραιοτήτων για τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών του Παγκόσμιου Ταμείου για τη Φύση.

83 Δεδομένης της διάρκειας του έργου και της απουσίας σχεδίου υλοποίησης, είναι απίθανο να τεθεί σε εφαρμογή πριν από το 2030 ένα τυποποιημένο πλαίσιο για την αξιολόγηση της διαχείρισης σε επίπεδο ΕΕ. Αυτό δυσχεραίνει τη συστηματική παρακολούθηση του κατά πόσον η διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών επιτυγχάνει αποτελεσματικά τα επιδιωκόμενα περιβαλλοντικά και κοινωνικά αποτελέσματά της.

Ανομοιογενή τα αποτελέσματα όσον αφορά τη διατήρηση

84 Κάθε έξι χρόνια, η Επιτροπή διενεργεί «διαγνωστικό έλεγχο» του δικτύου Natura 2000, βάσει του άρθρου 17 της οδηγίας για τους οικοτόπους και του άρθρου 12 της οδηγίας για τα πτηνά. Ο ΕΟΠ χρησιμοποιεί εθνικές εκθέσεις για την εκπόνηση συγκεντρωτικής αξιολόγησης σε επίπεδο ΕΕ, στην οποία προσδιορίζει ποια είδη ανακάμπτουν και ποιων ο πληθυσμός φθίνει. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στην έκθεση για την κατάσταση της φύσης στην ΕΕ και στον πίνακα δεδομένων και δείχνουν ότι μόνο το 19 % των παράκτιων οικοτόπων και το 24 % των πληθυσμών ιχθύων βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Η τελευταία έκθεση δημοσιεύθηκε το 2020 και παρουσιάζει τα αποτελέσματα του κύκλου αναφοράς στοιχείων 2013-2018 (δηλαδή αποτελέσματα παλαιότερα των οκτώ ετών). Η νέα έκθεση για την «κατάσταση της φύσης», βασισμένη στα στοιχεία της περιόδου 2019-2024, προγραμματίζεται να δημοσιευθεί στο τέλος του 2026.

[3] Management Effectiveness for Protected Areas in Europe (Αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην Ευρώπη), LIFE23-PRE-DE-PAME-Europe/101148110.

85 Εξακολουθεί να υπάρχει σημαντική απόκλιση μεταξύ της φιλόδοξης νομοθεσίας υψηλού επιπέδου και της επίτευξης στην πράξη των τιμών-στόχου που αφορούν τη διατήρηση. Οι οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους τέθηκαν σε ισχύ πριν από περισσότερα από 30 χρόνια και απέχουν ακόμη πολύ από τον στόχο της επίτευξης ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης για όλες τις προστατευόμενες κατηγορίες θαλάσσιων οικοτόπων και ειδών. Ομοίως, εντοπίζονται επανειλημμένως κενά στην εφαρμογή, όταν οι μηχανισμοί που προβλέπονται στην ΟΠΘΣ αδυνατούν να εξασφαλίσουν την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης για τη θαλάσσια βιοποικιλότητα ή την ακεραιότητα του θαλάσσιου βυθού.

86 Στο επίπεδο των προστατευόμενων περιοχών, η πλειονότητα των διαχειριστών με τους οποίους συνομιλήσαμε δεν παρείχαν πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα της διατήρησης. Ωστόσο, η εικόνα που προέκυψε από τα στοιχεία που παρείχαν ορισμένοι ήταν ανομοιογενής: Το 17 % ανέφερε ότι η κατάσταση διατήρησης βασικών ειδών δεν ήταν η επιθυμητή ενώ το 31 % απάντησε ότι η κατάσταση διατήρησής τους ήταν επιθυμητή ή είχε βελτιωθεί κατά την τελευταία πενταετία. Η κατάσταση αυτή ήταν ακόμη χειρότερη στην περίπτωση των οικοτόπων, καθώς το 25 % των περιοχών κρίθηκε ότι βρισκόταν σε μη επιθυμητή κατάσταση και μόνο για το 14 % αναφέρθηκε ότι ήταν η επιθυμητή ή είχε βελτιωθεί κατά την τελευταία πενταετία.

87 Οι θαλάσσιοι οικότοποι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα. Ωστόσο, τα ζητήματα της αποθήκευσης και της παγίδευσης άνθρακα δεν είχαν ληφθεί υπόψη στο 66 % των περιοχών που εξετάσαμε, ενώ στο 26 % οι έννοιες είχαν εξεταστεί σε γενικές μόνο γραμμές, χωρίς να ληφθούν μέτρα. Μόνο στο 9 % των περιοχών είχαν εγκριθεί ενεργά μέτρα για τη μείωση της απώλειας άνθρακα που είναι αποθηκευμένος στα ιζήματα ή για την ενίσχυση της παγίδευσης. Χάνεται έτσι η ευκαιρία μετριασμού της κλιματικής αλλαγής μέσω της διαχείρισης του άνθρακα.

88 Διαπιστώσαμε επίσης ότι οι περιοχές που κάλυψε η έρευνα εξακολουθούσαν σε μεγάλο βαθμό να μην είναι επαρκώς προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (σημείο ***05***). Ειδικότερα, καμία από αυτές δεν είχε εφαρμόσει λεπτομερή, υλοποιήσιμα σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, το 60 % των διαχειριστών προστατευόμενων περιοχών ανέφεραν αμελητέες μόνο προσπάθειες για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις στρατηγικές διαχείρισης που εφαρμόζουν. Το 17 % έχει αρχίσει να εκπονεί σχέδια, τα οποία όμως δεν εφαρμόζονται ακόμη συστηματικά. Η απουσία στρατηγικού σχεδιασμού καθιστά τα περισσότερα από αυτά τα θαλάσσια οικοσυστήματα ευάλωτα στις επιπτώσεις της ταχείας κλιματικής αλλαγής (ειδική έκθεση 15/2024 του ΕΕΣ σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή).

Η νέα νομοθεσία που επιβάλλει την ενεργητική αποκατάσταση γεννά μεγάλες προσδοκίες

89 Αναγνωρίζοντας ότι η κατάσταση της βιοποικιλότητας εξακολουθεί να μην είναι η επιθυμητή, η ΕΕ εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1991 για την αποκατάσταση της φύσης, σηματοδοτώντας τη μετάβαση από μια προσέγγιση παθητικής προστασίας της φύσης σε μια προσέγγιση βασισμένη στην ενεργητική αποκατάσταση των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων. Δεδομένου ότι ισχύει άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη, ο κανονισμός αυτός, εφόσον εφαρμοστεί σωστά, αναμένεται να διευκολύνει και να επιταχύνει την επίτευξη των στόχων του.

90 Ως κεντρικός πυλώνας της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, ο κανονισμός για την αποκατάσταση της φύσης θεσπίζει νομικά δεσμευτικές τιμές-στόχο για την αποκατάσταση του 20 % των θαλάσσιων περιοχών έως το 2030 και του συνόλου των οικοσυστημάτων που χρήζουν αποκατάστασης έως το 2050 (άρθρο 1). Το άρθρο 5 απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν τα μέτρα αποκατάστασης που είναι απαραίτητα για τη βελτίωση και επαναφορά σε «καλή κατάσταση» τουλάχιστον του 30 % των ευαίσθητων οικοτόπων που δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση (παράρτημα II). Ο κατάλογος των οικοτόπων που περιλαμβάνεται στο παράρτημα αυτό συνιστά επίσης βήμα προόδου σε σύγκριση με τους εννέα μόλις θαλάσσιους οικοτόπους που περιλαμβάνονται στην οδηγία για τους οικοτόπους. Στον ***πίνακα 2*** παρουσιάζονται συγκριτικά το προϋπάρχον νομοθετικό πλαίσιο και η νέα προσέγγιση.

Πίνακας 2 | Σύγκριση του προϋπάρχοντος καθεστώτος προστασίας με την προσέγγιση της ενεργητικής αποκατάστασης

Χαρακτηριστικό	Προϋπάρχον καθεστώς προστασίας	Ενεργητική αποκατάσταση
Κύριος στόχος	Προστασία των εναπομενόντων πόρων και πρόληψη της επιδείνωσης	Ενεργητικές πρωτοβουλίες βελτίωσης, αποκατάσταση οικοτόπων που έχουν χαθεί
Στρατηγική	Οριοθέτηση, χαρακτηρισμός περιοχών, δημιουργία των προϋποθέσεων για ανάκαμψη της φύσης	Αναφύτευση θαλάσσιας βλάστησης, αποκατάσταση υφάλων, αποκατάσταση πληθυσμών σε σοβαρά υποβαθμισμένα οικοσυστήματα
Νομική βαρύτητα	Οδηγίες, συχνά ποιοτικοί στόχοι, ασαφείς προθεσμίες	Κανονισμός, νομικά δεσμευτικές τιμές-στόχος και προθεσμίες, μηχανισμός παρακολούθησης
Πεδίο εδαφικής εφαρμογής	Ως επί το πλείστον οι περιοχές του δικτύου Natura 2000	Όλες οι περιοχές που χρήζουν αποκατάστασης

Πηγή: Ανάλυση του ΕΕΣ.

91 Μια άλλη σημαντική αλλαγή αφορά τη δημιουργία βάσης γνώσεων. Για να διασφαλιστεί ότι η αποκατάσταση καθοδηγείται από την επιστημονική γνώση, τα κράτη μέλη πρέπει να χαρτογραφήσουν και να προσδιορίσουν την κατάσταση των θαλάσσιων περιοχών. Μέχρι το 2030, πρέπει να είναι γνωστή η κατάσταση στην οποία βρίσκεται τουλάχιστον το 50 % της περιοχής που καλύπτει τους οικοτόπους (ομάδες 1 έως 6) που απαριθμούνται στο παράρτημα II του κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης.

92 Με τον κανονισμό επιδιώκεται επίσης να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της γαλάζιας οικονομίας. Η εκτίμηση επιπτώσεων δείχνει ότι κάθε ευρώ που δαπανάται για σκοπούς αποκατάστασης αποφέρει οκτώ έως 38 ευρώ σε οφέλη από υπηρεσίες οικοσυστήματος (π.χ. διαθεσιμότητα θαλασσινών, ρύθμιση του κλίματος, τουρισμός). Η αποκατάσταση κρίσιμων οικοτόπων που λειτουργούν ως φυτώρια και οικοσυστημάτων του θαλάσσιου βυθού θεωρείται απαραίτητη, όχι μόνο για την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, αλλά και για την επισιτιστική ασφάλεια και την αναπλήρωση των εμπορικών ιχθυαποθεμάτων, ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω υπονόμευση, από τον αλιευτικό κλάδο, της βιολογικής βάσης από την οποία εξαρτάται η δραστηριότητά του.

93 Ο κανονισμός για την αποκατάσταση της φύσης είναι πράξη νομικά δεσμευτική που θέτει συγκεκριμένους και χρονικά προσδιορισμένους στόχους. Ωστόσο, η αποκατάσταση των θαλασσών αποτελεί εγχείρημα περισσότερο περίπλοκο, δαπανηρό και πολιτικά ευαίσθητο από την αποκατάσταση χερσαίων περιοχών. Τα εμπόδια είναι διάφορα (βλέπε κατωτέρω).

- Ένα βασικό είναι η απουσία ακριβούς χαρτογράφησης πολλών οικοτόπων βαθέων υδάτων, καθώς η αποκατάσταση δεν είναι εφικτή ελλείψει ολοκληρωμένων δεδομένων βάσης. Ομοίως, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα επιστημονικής φύσης με τον ορισμό της «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης» για τις περιοχές του θαλάσσιου βυθού που έχουν υποστεί, επί σειρά ετών, βυθοκόρηση ή αλιεία με τράτα.

- Η αποτελεσματική αποκατάσταση προϋποθέτει την επιβολή περιορισμών στις αλιευτικές δραστηριότητες. Ωστόσο, τέτοιου είδους μέτρα εξακολουθούν να εξαρτώνται από το πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής, το οποίο συνεπάγεται μακρά και επαχθή διοικητική διαδικασία (σημείο ***52***).

- Δεδομένου του υψηλού κόστους των εξειδικευμένων θαλάσσιων επιχειρησιακών δραστηριοτήτων, η τρέχουσα χρηματοδότηση ενδέχεται να μην επαρκεί για την επέκταση των έργων αποκατάστασης από μικρές πιλοτικές περιοχές στο προβλεπόμενο 20 % των θαλάσσιων περιοχών έως το 2030 (σημείο ***29***).

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα I, του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 22ας Σεπτεμβρίου 2026.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παραρτήματα

Παράρτημα I – Σχετικά με τον έλεγχο

Γενικές πληροφορίες

01 Οι ωκεανοί και οι θάλασσες του πλανήτη διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διατήρηση της ζωής στη Γη, συμβάλλοντας στη ρύθμιση βασικών συστημάτων του πλανήτη μας. Η σημασία τους για την επιβίωση του ανθρώπου είναι τεράστια, καθώς παράγουν το 50 % του οξυγόνου του πλανήτη και φιλοξενούν το 80 % της βιοποικιλότητάς του. Ζωτικός είναι επίσης ο ρόλος των ωκεανών στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, καθώς απορροφούν περίπου το 90 % της πλεονάζουσας θερμότητας που δεσμεύεται στην ατμόσφαιρα λόγω των αερίων θερμοκηπίου και περίπου το 25 % του συνόλου των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

02 Αποτελούν επίσης πυλώνα της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας, παρέχοντας μια βασική πηγή πρωτεϊνών για δισεκατομμύρια ανθρώπους, αλλά και της οικονομικής δραστηριότητας, στηρίζοντας εκατομμύρια θέσεις εργασίας μέσω της αλιείας, του τουρισμού και του εμπορίου. Σύμφωνα με εκτίμηση που περιλαμβάνεται στην έκθεση της ΕΕ του 2025 για τη γαλάζια οικονομία, ο τομέας παρήγαγε ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ύψους 263 δισεκατομμυρίων ευρώ, που αντιστοιχεί στο 1,7 % της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της ΕΕ, και στήριξε 4,9 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, ήτοι το 2,4 % της απασχόλησης στην ΕΕ (βάσει στοιχείων του 2022).

03 Η κατάσταση των ωκεανών εξακολουθεί να επιδεινώνεται λόγω της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης, της εκμετάλλευσης των θαλάσσιων βιολογικών πόρων και της απώλειας οικοτόπων. Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου το 60 % των θαλάσσιων οικοσυστημάτων είναι υποβαθμισμένα ή χρησιμοποιούνται κατά τρόπο μη βιώσιμο και περισσότερο από το 50 % των θαλάσσιων ειδών απειλούνται με εξαφάνιση έως το 2100. Παρόμοια είναι η κατάσταση στις θάλασσες της ΕΕ.

04 Η υπερεκμετάλλευση και οι καταστροφικές αλιευτικές πρακτικές αποτελούν τις σημαντικότερες απειλές για τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, καθώς πάνω από το 35 % των παγκόσμιων ιχθυαποθεμάτων αλιεύονται σήμερα σε βιολογικά μη βιώσιμα επίπεδα. Καταστροφικές τεχνικές, όπως η αλιεία με τράτες βυθού, προκαλούν φυσική ζημία στον θαλάσσιο βυθό, αποσταθεροποιούν τα θαλάσσια τροφικά πλέγματα και έχουν ως αποτέλεσμα παρεμπίπτοντα αλιεύματα, στα οποία περιλαμβάνονται προστατευόμενα είδη, όπως οι χελώνες, οι καρχαρίες και τα δελφίνια. Οι τεχνικές αυτές συνδέονται με υψηλά ποσοστά απορρίψεων, τα οποία κυμαίνονται κατά μέσο όρο μεταξύ 30 % και 55 % της συνολικής εξαγόμενης βιομάζας. Οι οικολογικές επιπτώσεις εντείνονται περαιτέρω από την παράνομη, αδήλωτη και ανεξέλεγκτη αλιεία, η οποία εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει μεταξύ 11 και 19 % περίπου των αλιευμάτων που δηλώνονται παγκοσμίως.

05 Η υπεραλίευση μπορεί να αποτελεί την αμεσότερη απειλή, αλλά η κλιματική αλλαγή είναι η ταχύτερα αυξανόμενη πίεση στο θαλάσσιο περιβάλλον και λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής απειλών. Η υπερθέρμανση των ωκεανών οδηγεί σε αποχρωματισμό των κοραλλιών και ωθεί πολλά είδη να μεταναστεύσουν σε ψυχρότερα ύδατα, ενώ η οξίνιση εμποδίζει τον σχηματισμό κελυφών στους ασβεστοποιητικούς οργανισμούς. Οι αυξανόμενες θερμοκρασίες προκαλούν αποξυγόνωση και οδηγούν στην εμφάνιση νεκρών ζωνών, καθιστώντας τους θαλάσσιους οργανισμούς όλο και πιο ευάλωτους σε όλες τις άλλες περιβαλλοντικές πιέσεις.

Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές

06 Οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι γεωγραφικά οριοθετημένες θαλάσσιες εκτάσεις που έχουν χαρακτηριστεί βάσει νόμου και υπόκεινται σε ρύθμιση και διαχείριση με σκοπό την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων διατήρησης της φύσης. Πρωταρχικός στόχος τους είναι η προστασία και η αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας, των οικοτόπων και των λειτουργιών των οικοσυστημάτων μέσω του μετριασμού των ανθρωπογενών πιέσεων και του ελέγχου της εξαγωγής πόρων εντός των ορίων τους.

07 Στις «προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές» περιλαμβάνεται ευρύ φάσμα χαρακτηρισμών και επιπέδων προστασίας, από αυστηρά προστατευόμενες ζώνες που υπόκεινται σε αυστηρή ρύθμιση και όπου ισχύουν απαγορεύσεις αλίευσης έως ελάχιστα προστατευόμενες περιοχές, όπου εξακολουθούν να επιτρέπονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες, η διατάραξη του θαλάσσιου βυθού και η απεριόριστη εξαγωγή θαλάσσιων βιολογικών πόρων.

08 Τα αποτελέσματα διατήρησης των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών είναι σημαντικά καλύτερα όταν αυτές υπόκεινται σε ορθή διαχείριση και αυστηρή προστασία από ό,τι σε ελαφρώς προστατευόμενες περιοχές που υπόκεινται σε ανεπαρκή ή μηδενική διαχείριση και όπου τα οφέλη για τη διατήρηση θεωρούνται γενικά αμελητέα. Τα αποτελέσματα περιλαμβάνουν τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την προστασία των ευάλωτων οικοτόπων, τη διατήρηση των οικοσυστημικών λειτουργιών και τη στήριξη των συναφών υπηρεσιών οικοσυστήματος (π.χ. προστασία των πεδίων αναπαραγωγής και ανάπτυξης του γόνου). Ακόμη, οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές μπορούν να υποστηρίξουν δραστηριότητες στους τομείς του τουρισμού και της αναψυχής, να διαφυλάξουν πολιτιστικές και κοινοτικές αξίες, να προστατεύσουν τα μέσα διαβίωσης που συνδέονται με υγιή θαλάσσια οικοσυστήματα και να παράσχουν ευκαιρίες για εκπαίδευση, έρευνα και μακροπρόθεσμη διαχείριση.

09 Η αύξηση του πληθυσμού στις προστατευόμενες περιοχές μπορεί να ενισχύσει την αλιεία και τη βιοποικιλότητα στις γύρω περιοχές μέσω δύο βασικών μηχανισμών: αφενός, μέσω της διασποράς νεαρών και ενήλικων ατόμων σε παρακείμενα μη προστατευόμενα ύδατα και, αφετέρου, μέσω της μεταφοράς αυγών και προνυμφών που συμβάλλουν στην αναπλήρωση των αποθεμάτων πέραν των ορίων των προστατευόμενων περιοχών. Για να επιτευχθούν αποτελέσματα σε επίπεδο θαλάσσιας λεκάνης, οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές πρέπει να συγκροτήσουν ένα δίκτυο που να συμμορφώνεται με συγκεκριμένα οικολογικά κριτήρια με στόχο τη μεγιστοποίηση της βιολογικής παραγωγής.

Κανονιστικό πλαίσιο

10 Η ΕΕ ανέκαθεν θεωρούσε την προστασία του περιβάλλοντος θεμελιώδη πυλώνα του θεσμικού της πλαισίου και της ταυτότητάς της. Τόσο η ίδια όσο και τα κράτη μέλη της είναι ενεργά συμβαλλόμενα μέρη σε μια σειρά βασικών διεθνών συμφωνιών που διέπουν τη βιώσιμη εκμετάλλευση και την προστασία των θαλασσών. Σε αυτές περιλαμβάνονται θεμελιώδη νομικά πλαίσια, όπως η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, καθώς και συμβάσεις που εστιάζουν στην προστασία της βιοποικιλότητας, όπως οι συμβάσεις της Βόννης και της Βέρνης και διάφορες περιφερειακές συμβάσεις για τις θάλασσες (όπως η OSPAR και η επιτροπή για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Βαλτικής HELCOM).

11 Το 2022, τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα ενέκριναν το παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα Κουνμίνγκ-Μόντρεαλ, συμπεριλαμβανομένης τιμής-στόχου για την αποτελεσματική διατήρηση και διαχείριση τουλάχιστον του 30 % των χερσαίων εκτάσεων, των εσωτερικών υδάτων, των παράκτιων περιοχών και ωκεανών του πλανήτη έως το 2030 μέσω προστατευόμενων περιοχών και άλλων αποτελεσματικών μέτρων διατήρησης ανά περιοχή. Ο στόχος αυτός είναι γνωστός ως «30x30» και έχει εγκριθεί από σχεδόν όλες τις χώρες παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των κρατών μελών της ΕΕ. Στις 17 Ιανουαρίου 2026 τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την ανοικτή θάλασσα.

12 Οι περιβαλλοντικές φιλοδοξίες της ΕΕ συχνά υπερβαίνουν τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων. Με τις οδηγίες για τα πτηνά του 1979 και για τους οικοτόπους του 1992 θεσπίστηκε το δίκτυο προστατευόμενων χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών Natura 2000, το οποίο παραμένει ακρογωνιαίος λίθος του μηχανισμού που έχει αναπτύξει η ΕΕ για την προστασία της φύσης. Οι οδηγίες αυτές συμπληρώθηκαν με την οδηγία-πλαίσιο του 2008 για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ) και με την οδηγία του 2014 για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό, οι οποίες αποσκοπούν στη βιώσιμη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα θαλάσσια ύδατα.

13 Η Επιτροπή αποτύπωσε τις φιλοδοξίες της σε διαδοχικές στρατηγικές για τη βιοποικιλότητα το 1998, το 2011 και το 2020. Η πλέον πρόσφατη, η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο το 2020, καθόρισε τις δεσμεύσεις της ΕΕ για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές προς εκπλήρωση έως το 2030. Αυτές είναι συγκεκριμένα οι εξής:

- να θέσει υπό νομική προστασία τουλάχιστον το 30 % των θαλασσών της ΕΕ·
- να θέσει υπό αυστηρή προστασία τουλάχιστον το ένα τρίτο των προστατευόμενων περιοχών (δηλαδή το 10 % των θαλασσών της ΕΕ).

Η στρατηγική περιλαμβάνει επίσης δέσμευση για αποτελεσματική διαχείριση όλων των προστατευόμενων περιοχών. Αυτό σημαίνει ότι για τις περιοχές αυτές θα πρέπει να έχουν τεθεί σαφώς καθορισμένοι στόχοι και μέτρα διατήρησης, και να έχει ληφθεί μέριμνα για την κατάλληλη παρακολούθηση. Η στρατηγική τονίζει τη σημασία της δημιουργίας οικολογικών διαδρόμων στο πλαίσιο ενός πραγματικού διευρωπαϊκού δικτύου για τη φύση.

14 Το 2023, στο πλαίσιο της εφαρμογής της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, η Επιτροπή δημοσίευσε το σχέδιο δράσης με τίτλο «Προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων για βιώσιμη και ανθεκτική αλιεία». Το σχέδιο αποσκοπούσε στη στήριξη της βιοποικιλότητας, μέσω της διατήρησης των ιχθυαποθεμάτων σε βιώσιμα επίπεδα και της μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της αλιείας σε ευαίσθητα είδη και στον θαλάσσιο βυθό. Όπως και στην περίπτωση της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, οι στόχοι που καθορίζονται στο σχέδιο δράσης δεν είναι νομικά δεσμευτικοί, αλλά αντικατοπτρίζουν τις πολιτικές φιλοδοξίες της ΕΕ.

15 Με ρίζες στη Συνθήκη της Ρώμης και έχοντας αρχικά αναπτυχθεί στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, η κοινή αλιευτική πολιτική (κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1380/2013) εξελίχθηκε σταδιακά σε διακριτή ενωσιακή πολιτική, μετά την έγκριση των πρώτων κανόνων για την αλιεία το 1970. Η πολιτική θεσπίστηκε επίσημα το 1983 και στη συνέχεια μεταρρυθμίστηκε σημαντικά το 1992, το 2002 και το 2013. Η ΚΑΠ ρυθμίζει τις αλιευτικές και υδατοκαλλιεργητικές δραστηριότητες ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη εκμετάλλευση των πόρων και να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις των συναφών δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο οικοσύστημα, μεταξύ άλλων μέσω μέτρων που εφαρμόζονται στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Το πλαίσιο της ΚΑΠ περιλαμβάνει μέσα όπως ο κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 για τα τεχνικά μέτρα, ο οποίος διέπει τα αλιευτικά εργαλεία και τις αλιευτικές δραστηριότητες, και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 για τον έλεγχο (όπως αναθεωρήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/2842), ο οποίος ορίζει τις περιοχές περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας και απαιτεί την καταγραφή των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων όταν αυτά είναι ευαίσθητα είδη.

Ρόλοι και αρμοδιότητες

16 Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν συντρέχουσα αρμοδιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαία μια συνεργατική προσέγγιση για την ανάπτυξη και την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής.

17 Οι γενικότεροι περιβαλλοντικοί στόχοι καθορίζονται σε επίπεδο ΕΕ, ενώ οι προσπάθειες διατήρησης υλοποιούνται από τις εθνικές κυβερνήσεις και τελούν υπό τη διαχείρισή τους. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τη θέσπιση εθνικών πλαισίων για την προστασία του περιβάλλοντος, σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ. Ειδικότερα, διενεργούν εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τον προσδιορισμό περιοχών ενδιαφέροντος όσον αφορά τη βιοποικιλότητα και τον χαρακτηρισμό προστατευόμενων περιοχών, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τα συμφέροντα των διάφορων ενδιαφερομένων. Επιπλέον, τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για τον καθορισμό των πλαισίων διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών, τον ορισμό στόχων διατήρησης και την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων διατήρησης.

18 Σε αντίθεση με τα ισχύοντα στην περιβαλλοντική πολιτική, η διατήρηση των θαλάσσιων βιολογικών πόρων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λαμβάνουν μονομερώς μέτρα στον τομέα της αλιείας, τα οποία έχουν αντίκτυπο στους αλιευτικούς στόλους άλλων κρατών μελών. Το ΕΕΣ εξέτασε λεπτομερώς τις πρακτικές συνέπειες αυτού του χαρακτηριστικού της πολιτικής στην ειδική έκθεση 26/2020 σχετικά με το θαλάσσιο περιβάλλον.

Εμβέλεια και προσέγγιση

19 Επιδίωξή μας με τον έλεγχό αυτό ήταν να αξιολογήσουμε κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη είχαν δημιουργήσει ένα δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, το οποίο παρείχε στο θαλάσσιο περιβάλλον της ΕΕ τη δυνατότητα να επιτύχει τους στόχους της ενωσιακής στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Ειδικότερα, εξετάσαμε τα ακόλουθα:

- αν η ΕΕ βρισκόταν σε πορεία επίτευξης των στόχων της στρατηγικής όσον αφορά την κάλυψη των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, την οικολογική συνδεσιμότητα και τη χρηματοδότηση για τη βιοποικιλότητα·
- αν το κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ προέβλεπε τους αναγκαίους μηχανισμούς, ώστε ο χαρακτηρισμός να μεταφράζεται σε ουσιαστική προστασία·
- κατά πόσον οι στόχοι για την προστασία του περιβάλλοντος σταθμίστηκαν βάσει κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων και της συμμετοχής των διάφορων συμφεροντούχων·
- αν τα επιλεγέντα κράτη μέλη είχαν υιοθετήσει κατάλληλες πρακτικές διαχείρισης.

Επιπλέον, για να αξιολογήσουμε τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά και την οικολογική κατάσταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στις θάλασσες της ΕΕ, αναλύσαμε δημοσίως διαθέσιμα σύνολα δεδομένων.

20 Για να αξιολογήσουμε την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της στρατηγικής και να κατανοήσουμε καλύτερα τον ρόλο και τη λειτουργία των αρμόδιων οργάνων της ΕΕ, συνομιλήσαμε με υπαλλήλους της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και της Γενικής Διεύθυνσης Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας. Επίσης, πραγματοποιήσαμε συναντήσεις με εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ελέγχου της Αλιείας (EFCA), του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον και του Διεθνούς Συμβουλίου για την Εξερεύνηση των Θαλασσών. Συγκεντρώσαμε επίσης πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τους συστημικούς κινδύνους σε συγκεκριμένα κράτη μέλη μέσω συνεντεύξεων με εκπροσώπους μη κυβερνητικών οργανώσεων. Ακόμη, ζητήσαμε τη συμβολή δύο εξωτερικών εμπειρογνωμόνων στον τομέα της βιολογίας διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

21 Για να αξιολογήσουμε την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ και την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, επιλέξαμε τρία κράτη μέλη τα οποία εξετάσαμε ενδελεχώς: Ιρλανδία, Γαλλία και Σουηδία. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΠ, οι τρεις αυτές χώρες είχαν χαρακτηρίσει περίπου το 45 % (μητροπολιτική Γαλλία), το 15 % και το 2 % της θαλάσσιας επικράτειάς τους, αντίστοιχα, ως περιοχές προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Για να αξιολογήσουμε την ποιότητα της διαχείρισης, πραγματοποιήσαμε επισκέψεις ή συνεντεύξεις με τους διαχειριστές 15 προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στα επιλεγέντα κράτη μέλη κατά το διάστημα Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 2025. Η επιλογή των περιοχών αυτών βασίστηκε σε ανάλυση της γεωγραφικής θέσης τους, των διάφορων κατηγοριών χαρακτηρισμού και του μεγέθους τους.

22 Για να συγκεντρώσουμε δομημένα τεκμήρια, χρησιμοποιήσαμε επίσης μια προσαρμοσμένη έκδοση του εργαλείου παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης της φύσης της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (METT-4). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εμβέλεια της εν λόγω αξιολόγησης παρουσιάζονται στο ***παράρτημα VI***.

23 Για την ανάλυση της γεωγραφικής κατανομής και της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών σε ολόκληρη την ΕΕ, χαρτογραφήσαμε το χωρικό δίκτυό τους, συνδυάζοντας τη βάση δεδομένων του δικτύου Natura 2000 με δεδομένα σχετικά με τις χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο προστατευόμενες περιοχές. Στην εικόνα που προέκυψε προσθέσαμε δεδομένα σχετικά με τη φαινόμενη αλιευτική δραστηριότητα από το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Αλιείας, ώστε να αξιολογήσουμε τις πιέσεις που ασκεί η επαγγελματική αλιεία. Για να διαμορφώσουμε ολοκληρωμένη εικόνα των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας, διασταυρώσαμε αυτό τον χωρικό πίνακα δεδομένων με πρόσθετα σύνολα δεδομένων για τις ανθρωπογενείς πιέσεις και τα οικολογικά χαρακτηριστικά που προήλθαν από τον απεικονιστή του Natura 2000 και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Παρατηρήσεων και Δεδομένων της Θάλασσας (EMODnet).

24 Η ελεγκτική μεθοδολογία που εφαρμόζουμε είναι σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου που εκδίδει ο Διεθνής Οργανισμός των Ανώτατων Οργάνων Ελέγχου (INTOSAI).

Παράρτημα ΙΙ – Δείγμα των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που επιλέχθηκαν για τον έλεγχο

Α/Α	Κράτος μέλος	Κωδικός περιοχής Natura 2000 / εθνικός κωδικός περιοχής	Ονομασία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής	Έκταση της ΠΘΠ (σε τ.χλμ.)	Σχέδιο διαχείρισης	Σημείο απόρριψης άλμης αφαλ-άτωσης	Σημεία απόρριψης προϊόντων βυθο-κόρησης	Περιοχή βυθο-κόρησης	Μονάδες επεξε-ργασίας λυμάτων	Κύριοι λιμένες	Αιολικά πάρκα	Συνολική ετήσια παρουσία σκαφών (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες/τ.χλμ.)
1	Ιρλανδία	IE0000210	South Dublin Bay SAC	7,26	Όχι	-	-	-	-	-	-	0,06	0,00	0,00
2	Ιρλανδία	IE0002328	Hovland Mound Province SAC	1 086,55	Όχι	-	-	-	-	-	-	660,50	124,20	0,11
3	Ιρλανδία	IE0000268	Galway Bay Complex SAC	129,49	Όχι	-	1	1	1	1	-	24,56	0,83	0,01
4	Ιρλανδία	IE0000707	Saltee Islands SAC	156,64	Όχι	-	1	1	1	-	-	35 240,64	1 986,40	12,68
5	Ιρλανδία	IE0004078	Carlingford Lough SPA	5,83	Όχι	-	-	-	-	-	-	187,71	0,00	0,00
6	Ιρλανδία	IE0000197	West of Ardara/ Maas Road SAC	22,22	Όχι	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
7	Ιρλανδία	IE0000764	Hook Head SAC	170,06	Όχι	-	1	-	-	-	-	1 266,18	503,33	2,96
8	Ιρλανδία	IE0002158	Kenmare River SAC	408,89	Όχι	-	-	-	3	-	-	4 363,24	1 051,04	2,57
9	Ιρλανδία	IE0002165	Lower River Shannon SAC	597,16	Όχι	3	17	11	-	1	-	599,89	420,75	0,70

Α/Α	Κράτος μέλος	Κωδικός περιοχής Natura 2000 / εθνικός κωδικός περιοχής	Ονομασία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής	Έκταση της ΠΘΠ (σε τ.χλμ.)	Σχέδιο διαχείρισης	Σημείο απόρριψης άλμης αφαλ-άτωσης	Σημεία απόρριψης προϊόντων βυθο-κόρησης	Περιοχή βυθο-κόρησης	Μονάδες επεξε-ργασίας λυμάτων	Κύριοι λιμένες	Αιολικά πάρκα	Συνολική ετήσια παρουσία σκαφών (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες/τ.χλμ.)
10	Ιρλανδία	IE0002269	Carnsore Point SAC	87,36	Όχι	-	-	-	-	-	-	60,92	0,67	0,01
11	Ιρλανδία	IE0002329	South-west Porcupine Bank SAC	329,30	Όχι	-	-	-	-	-	-	17,91	0,70	0,00
12	Ιρλανδία	IE0002330	North-west Porcupine Bank SAC	716,30	Όχι	-	-	-	-	-	-	95,73	34,50	0,05
13	Ιρλανδία	IE0002998	West Connacht Coast SAC	659,46	Όχι	-	-	-	-	-	-	239,98	5,47	0,01
14	Ιρλανδία	IE0003001	Porcupine Bank Canyon SAC	781,10	Όχι	-	-	-	-	-	-	138,35	89,93	0,12
15	Ιρλανδία	IE0003002	South-east Rockall Bank SAC	1 487,90	Όχι	-	-	-	-	-	-	265,06	210,76	0,14
16	Γαλλία	FR9300135	Réserve naturelle régionale des sites d’intérêt géologique de la presqu’île de Crozon	120,12	Ναι	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
17	Γαλλία	FR5302015	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	58 995,52	Σε εκκρε-μότητα	-	-	-	-	-	-	322 563,92	245 574,75	4,16

Α/Α	Κράτος μέλος	Κωδικός περιοχής Natura 2000 / εθνικός κωδικός περιοχής	Ονομασία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής	Έκταση της ΠΘΠ (σε τ.χλμ.)	Σχέδιο διαχείρισης	Σημείο απόρριψης άλμης αφαλ-άτωσης	Σημεία απόρριψης προϊόντων βυθο-κόρησης	Περιοχή βυθο-κόρησης	Μονάδες επεξε-ργασίας λυμάτων	Κύριοι λιμένες	Αιολικά πάρκα	Συνολική ετήσια παρουσία σκαφών (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες/τ.χλμ.)
18	Γαλλία	FR5212016	Mers Celtiques Talus du Golfe de Gascogne	71 860,94	Όχι	-	-	-	-	-	-	371 315,83	279 639,89	3,89
19	Γαλλία	FR9100001	Parc Natural Marin Iroise	3 361,10	Ναι	-	5	-	-	-	-	60 410,25	11 949,10	3,56
20	Γαλλία	FR9402017	Golfe d'Ajaccio	473,74	Σε εκκρε-μότητα	-	2	-	1	1	-	14,02	1,20	0,00
21	Γαλλία	FR52000653	Marais breton, baie de Bourgneuf, île de Noirmoutier et forêt de Monts	157,01	Ναι	-	4	6	7	-	-	1 235,94	114,93	0,73
22	Γαλλία	FR2502022	Nord Bretagne DH	2 832,00	Όχι	-	-	-	-	-	-	34 682,24	29 652,68	10,47
23	Γαλλία	FR9301592	ZCS Camargue	385,73	Ναι	-	-	-	1	-	1	2 535,93	1 032,02	2,68
24	Γαλλία	FR2500079	Chausey	820,08	Όχι	-	2	-	-	-	-	24 105,38	12 824,64	15,64
25	Γαλλία	FR5300015	Baie de Morlaix	258,18	Ναι	-	-	-	1	-	-	17 032,11	385,46	1,49
26	Γαλλία	FR302008	Roches de Penmarc'h	457,28	Ναι	-	1	-	-	-	-	31 808,88	3 430,79	7,50
27	Γαλλία	FR9102018	Grand Dauphins du golfe de Lion	4 917,51	Όχι	-	-	-	-	-	1	21 435,66	15 270,82	3,11

Α/Α	Κράτος μέλος	Κωδικός περιοχής Natura 2000 / εθνικός κωδικός περιοχής	Ονομασία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής	Έκταση της ΠΘΠ (σε τ.χλμ.)	Σχέδιο διαχείρισης	Σημείο απόρριψης άλμης αφαλ-άτωσης	Σημεία απόρριψης προϊόντων βυθο-κόρησης	Περιοχή βυθο-κόρησης	Μονάδες επεξε-ργασίας λυμάτων	Κύριοι λιμένες	Αιολικά πάρκα	Συνολική ετήσια παρουσία σκαφών (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες/τ.χλμ.)
28	Γαλλία	FR9402019	Grands dauphins de l'Agriate	5 943,14	Όχι	-	-	-	-	-	-	293,42	204,56	0,03
29	Γαλλία	FR530216	Recifs du Golfe de Gascogne	3 339,52	Όχι	-	-	-	-	-	-	33 756,15	26 242,39	7,86
30	Γαλλία	FR5312011	Iles Houat-Hoedic	173,22	Όχι	-	-	-	-	-	-	455,26	69,24	0,40
31	Σουηδία	SE0520189	Bratten	1 205,53	Ναι	-	-	-	-	-	-	8 510,43	6 936,75	5,75
32	Σουηδία	SE0520170	Kosterfjorden-Väderöfjorden	523,96	Ναι	-	1	-	-	-	-	15 130,36	8 060,30	15,38
33	Σουηδία	SE0340097	Gotska Sandön-Salvorev	568,65	Ναι	-	-	-	-	-	-	18,94	0,00	0,00
34	Σουηδία	SE0340023	Stora Karlsö	9,30	Ναι	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
35	Σουηδία	SE0110088	Bullerö-Bytta	130,26	Ναι	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
36	Σουηδία	SE0220129	Skärgårdsreservaten	69,61	Ναι	-	-	-	-	-	-	25,68	2,10	0,03
37	Σουηδία	SE0330174	Sydöstra Ölands sjömarker	60,29	Ναι	-	-	-	-	-	-	0,00	0,00	0,00
38	Σουηδία	SE0330308	Hoburgs bank och Midsjöbankarna	10 511,11	Ναι	-	-	-	-	-	-	3 722,18	1 906,01	0,18
39	Σουηδία	SE0420360	Nordvästra Skånes havsområde	1 342,41	Όχι	-	6	-	-	-	-	5 800,38	2 902,14	2,16

Α/Α	Κράτος μέλος	Κωδικός περιοχής Natura 2000 / εθνικός κωδικός περιοχής	Ονομασία της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής	Έκταση της ΠΘΠ (σε τ.χλμ.)	Σχέδιο διαχείρισης	Σημείο απόρριψης άλμης αφαλ-άτωσης	Σημεία απόρριψης προϊόντων βυθο-κόρησης	Περιοχή βυθο-κόρησης	Μονάδες επεξε-ργασίας λυμάτων	Κύριοι λιμένες	Αιολικά πάρκα	Συνολική ετήσια παρουσία σκαφών (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες)	Συνολική ετήσια φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες/τ.χλμ.)
40	Σουηδία	SE0430095	Falsterbohalvön	410,72	Ναι	-	1	2	-	-	-	287,71	2,72	0,01
41	Σουηδία	SE0430187	Sydvästskånes utsjövatten	1 151,28	Όχι	-	2	-	-	-	-	838,48	4,81	0,00
42	Σουηδία	SE0510186	Stora Middelgrund och Röde bank	114,10	Ναι	-	-	-	-	-	-	309,01	197,75	1,73
43	Σουηδία	SE0630068	Agön-Kråkön	332,81	Ναι	-	-	1	-	-	-	0,00	0,00	0,00
44	Σουηδία	SE0810003	Snöanskärgården	53,71	Ναι	-	-	-	-	-	-	0,67	0,00	0,00
45	Σουηδία	SE0820327	Kalix yttre skärgård	92,03	Ναι	-	-	-	-	-	-	45,76	30,30	0,33

Παράρτημα III – Πηγές και επεξεργασία δεδομένων

1. Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στις ευρωπαϊκές θάλασσες

Πηγή 1.1 – Δεδομένα Natura 2000 (ΕΟΠ)	
Τίτλος	**Natura 2000 (διανυσματικά δεδομένα) – έκδοση τέλους 2024, Natura 2000 (πινακοποιημένα δεδομένα) – έκδοση τέλους 2024, αναθ. 01**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων Natura 2000 περιλαμβάνει πληροφορίες για το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών και τηρείται από τον ΕΟΠ. Περιλαμβάνει χωρικά διανυσματικά δεδομένα σχετικά με τις περιοχές Natura 2000 και αντίστοιχο σύνολο πινακοποιημένων δεδομένων που περιέχει περιγραφικές πληροφορίες και χαρακτηριστικά ταξινόμησης.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC-BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage, OGC:WMS), πινακοποιημένα δεδομένα (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Ημερομηνία εξαγωγής	Μάρτιος 2026

Τα δεδομένα αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων Natura 2000 του ΕΟΠ, με τη χρήση τόσο του συνόλου χωρικών διανυσματικών δεδομένων [Natura 2000 (διανυσματικά δεδομένα) – έκδοση τέλους 2024] όσο και του αντίστοιχου συνόλου πινακοποιημένων δεδομένων [Natura 2000 (πινακοποιημένα δεδομένα) – έκδοση τέλους 2024, αναθ. 01]. Τα διανυσματικά δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό και την οριοθέτηση των θαλάσσιων περιοχών Natura 2000, ενώ τα πινακοποιημένα δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν για τη λήψη περιγραφικών πληροφοριών σχετικά με τα χαρακτηριστικά των περιοχών, την κατάσταση διαχείρισης και τα εφαρμοζόμενα μέτρα διαχείρισης. Στα σύνολα δεδομένων εφαρμόστηκαν φίλτρα, ώστε να εμφανίζονται μόνο θαλάσσιες περιοχές που βρίσκονται εντός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της ΕΕ (ΑΟΖ της ΕΕ). Σε αυτή τη βάση, πραγματοποιήθηκε χωρική συνάθροιση και υπολογισμοί εκτάσεων προκειμένου να εξαχθούν δείκτες σχετικά με:

i) τον αριθμό των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών,

ii) τη συνολική έκτασή τους,

iii) το μερίδιο των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στις περιοχές αξιολόγησης,

iv) τη γεωγραφική κατανομή των περιοχών Natura 2000 ανάλογα με το μέγεθός τους.

Σε περίπτωση χωρικής αλληλεπικάλυψης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, αυτές προσδιορίστηκαν και ελήφθησαν υπόψη μόνο μία φορά κατά τον υπολογισμό της συνολικής έκτασης. Οι αλληλεπικαλυπτόμενες γεωμετρίες εξαιρέθηκαν για να μην καταμετρηθούν διπλά και έτσι διασφαλιστεί ότι η αναφερόμενη συνολική έκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών αντικατοπτρίζει την πραγματική γεωγραφική έκταση των προστατευόμενων περιοχών εντός της ΑΟΖ της ΕΕ.

Επιπλέον, συγκεντρώθηκαν πινακοποιημένα δεδομένα για την παραγωγή στατιστικών σχετικά με:

v) τις ρυθμίσεις διαχείρισης περιοχών και τη χρήση μέτρων διαχείρισης για τις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 σε επίπεδο ΕΕ.

Πηγή 1.2 – Χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο περιοχές (ΕΟΠ)	
Τίτλος	**Χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο περιοχές με πρόσβαση του κοινού (διανυσματικά δεδομένα) – Αύγουστος 2025**
Περιγραφή	Ο ευρωπαϊκός κατάλογος των εθνικά χαρακτηρισμένων περιοχών αποτελεί την επίσημη πηγή πληροφοριών σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί σε εθνικό επίπεδο και τηρείται από τον ΕΟΠ. Περιλαμβάνει χωρικά διανυσματικά δεδομένα σχετικά με χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο περιοχές και αντίστοιχα πινακοποιημένα δεδομένα που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα είδη χαρακτηρισμού και τις σχετικές εθνικές και διεθνείς νομοθετικές πράξεις.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Οκτώβριος 2025

Τα δεδομένα αντλήθηκαν από τον ευρωπαϊκό κατάλογο των εθνικά χαρακτηρισμένων περιοχών του ΕΟΠ με τη χρήση του συνόλου χωρικών διανυσματικών δεδομένων. Τα διανυσματικά δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό και την οριοθέτηση των θαλάσσιων περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί σε εθνικό επίπεδο. Στο σύνολο δεδομένων εφαρμόστηκαν φίλτρα ώστε να εμφανίζονται μόνο θαλάσσιες περιοχές που βρίσκονται εντός της ΑΟΖ της ΕΕ. Σε αυτή τη βάση, πραγματοποιήθηκε χωρική συνάθροιση και υπολογισμοί εκτάσεων προκειμένου να εξαχθούν δείκτες σχετικά με:

i) τον αριθμό των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί σε εθνικό επίπεδο και

ii) τη συνολική τους έκταση σε επίπεδο ΕΕ.

Στις περιπτώσεις χωρικής αλληλεπικάλυψης εθνικά χαρακτηρισμένων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, οι εν λόγω εκτάσεις προσδιορίστηκαν και ελήφθησαν υπόψη μόνο μία φορά κατά τον υπολογισμό της συνολικής έκτασης. Οι αλληλεπικαλυπτόμενες γεωμετρίες εξαιρέθηκαν για να μη καταμετρηθούν διπλά και έτσι να διασφαλιστεί ότι η αναφερόμενη συνολική έκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών αντικατοπτρίζει την πραγματική γεωγραφική έκταση των προστατευόμενων περιοχών εντός της ΑΟΖ της ΕΕ.

Πηγή 1.3 – Αποκλειστική οικονομική ζώνη της ΕΕ (ΑΟΖ της ΕΕ)	
Τίτλος	**World_EEZ_v12, Οκτώβριος 2022**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ της ΕΕ) περιλαμβάνει τις θαλάσσιες γεωγραφικές περιοχές που αντιπροσωπεύουν τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των κρατών μελών της ΕΕ. Παρέχει ένα εναρμονισμένο γεωχωρικό πλαίσιο που καθορίζει την έκταση των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ επί των οποίων τα κράτη μέλη ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία όσον αφορά τους θαλάσσιους πόρους. Υποστηρίζει τη συνεκτική χωρική ανάλυση παρέχοντας μια κοινή γεωγραφική αναφορά για την οριοθέτηση των υδάτων της ΕΕ και καθιστώντας δυνατό τον υπολογισμό, τη σύγκριση και την παρακολούθηση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων, των προστατευόμενων περιοχών και των μέτρων διαχείρισης εντός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της ΕΕ.
Πηγή	Ινστιτούτο Θαλάσσιων Ερευνών της Φλάνδρας (μέσω του https://www.marineregions.org/)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Ιανουάριος 2026

Εξήχθησαν χωρικά διανυσματικά δεδομένα από το σύνολο δεδομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της ΕΕ (ΑΟΖ της ΕΕ) και χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής της ανάλυσης. Το σύνολο δεδομένων χρησιμοποιήθηκε για την οριοθέτηση των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ και για το φιλτράρισμα των χωρικών συνόλων δεδομένων ώστε να διατηρηθούν μόνο τα χωρικά χαρακτηριστικά που βρίσκονται εντός της ΑΟΖ της ΕΕ. Συνεπώς, η ΑΟΖ της ΕΕ χρησίμευσε ως το πλαίσιο αναφοράς για την αξιολόγηση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, των περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, διασφαλίζοντας ότι οι υπολογισμοί και οι αναλύσεις περιορίζονταν στα ύδατα της ΕΕ και πραγματοποιούνταν με τη χρήση σταθερής γεωγραφικής έκτασης.

2. Δείκτες παρουσίας σκαφών και αλιευτικής δραστηριότητας 2020-2024

Πηγή 2.1 – Δεδομένα του Παγκόσμιου Παρατηρητηρίου Αλιείας	
Τίτλος	**Φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια βάσει του AIS (fleet-daily-csvs-100-v3-2020.zip, fleet-daily-csvs-100-v3-2024.zip)**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων του Παγκόσμιου Παρατηρητηρίου Αλιείας για τη φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη δραστηριότητα των σκαφών, οι οποίες προκύπτουν από σήματα του συστήματος αυτόματης αναγνώρισης (AIS). Το σύνολο δεδομένων που χρησιμοποιήθηκε αντιστοιχεί στην έκδοση 3.0 (του Μαρτίου 2025) και καλύπτει την περίοδο 2020-2024. Βασίζεται σε δημοσίως διαθέσιμα δεδομένα του AIS και σε στατιστικές ταξινομήσεις και ταξινομήσεις βάσει μηχανικής μάθησης που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της αλιευτικής δραστηριότητας. Οι φαινόμενες ώρες αλιείας υπολογίζονται με τη χρήση μοντέλου εντοπισμού αλιευτικής δραστηριότητας και ενδέχεται να μην αποτυπώνουν πλήρως τις ιδιαιτερότητες των τοπικών αλιευτικών πρακτικών. Το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Αλιείας επανεξετάζει με μη αυτοματοποιημένο τρόπο το σύνολο δεδομένων σε παγκόσμια κλίμακα και για επιλεγμένες περιοχές, αλλά δεν είναι δυνατή η ολοκληρωμένη επανεξέταση με τον τρόπο αυτό όλων των στόλων και των περιοχών, δεδομένου του όγκου των δεδομένων. Το σύνολο δεδομένων περιλαμβάνει πινακοποιημένα δεδομένα σχετικά με τις ώρες αλιείας ανά κράτος σημαίας και είδος αλιευτικού εργαλείου σε χωρική ανάλυση 0,01 μοιρών, ημερήσια δεδομένα σχετικά με τις φαινόμενες ώρες αλιείας ανά κράτος σημαίας και είδος αλιευτικού εργαλείου σε ανάλυση 0,1 μοιρών και δεδομένα σχετικά με τις ώρες αλιείας ανά αναγνωριστικό σκάφους (MMSI). Η δραστηριότητα των σκαφών εκφράζεται σε ώρες και χωρικά συγκεντρώνεται σε κανονικά φατνία καννάβου που ορίζονται στο σύστημα αναφοράς συντεταγμένων WGS84. Το σύνολο δεδομένων συνοδεύεται από συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το σκάφος, συμπεριλαμβανομένων του είδους εργαλείου που χρησιμοποιείται και του κράτους σημαίας.
Πηγή	Παγκόσμιο παρατηρητήριο αλιείας *(τα δεδομένα του Παγκόσμιου παρατηρητηρίου αλιείας είναι προσβάσιμα μόνο μετά την εγγραφή του χρήστη στην πλατφόρμα Global Fishing Watch)*
Άδεια	CC BY-NC 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Πινακοποιημένα δεδομένα (CSV)
Ημερομηνία εξαγωγής	Σεπτέμβριος 2025

Τα δεδομένα αντλήθηκαν από το σύνολο δεδομένων φαινόμενης αλιευτικής προσπάθειας του Παγκόσμιου Παρατηρητηρίου Αλιείας, με τη χρήση αρχείων πινακοποιημένων δεδομένων που προέρχονται από σήματα του αυτόματου συστήματος αναγνώρισης (AIS) (AIS Apparent Fishing Effort, έκδοση 3.0, δημοσίευση Μαρτίου 2025). Τα εξαχθέντα δεδομένα κάλυπταν την περίοδο 2020-2024 και περιλάμβαναν πληροφορίες σχετικά με την παρουσία σκαφών και την φαινόμενη αλιευτική δραστηριότητα, με διαφοροποίηση μεταξύ αλιείας με εργαλεία επαφής βυθού και αλιείας χωρίς επαφή με τον βυθό, σύμφωνα με την ταξινόμηση του ΕΕΣ.

Στο σύνολο δεδομένων εφαρμόστηκαν φίλτρα ώστε να διατηρηθούν μόνο παρατηρήσεις εντός της περιοχής αξιολόγησης. Σε αυτή τη βάση, εφαρμόστηκαν στάδια συγκέντρωσης για να καθοριστούν δείκτες σχετικά με:

i) την ετήσια συνολική παρουσία σκαφών (σε ώρες), και

ii) την ετήσια συνολική φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια (σε ώρες).

Επιπλέον, τα δεδομένα δραστηριότητας των σκαφών κανονικοποιήθηκαν με τη χρήση δεδομένων θαλάσσιας περιοχής αναφοράς για τον υπολογισμό των δεικτών φαινόμενης πυκνότητας αλιευτικής δραστηριότητας σχετικά με:

iii) την ετήσια συνολική φαινόμενη πυκνότητα αλιευτικής δραστηριότητας (σε ώρες/τ.χλμ.),

iv) τη φαινόμενη πυκνότητα αλιευτικής δραστηριότητας με εργαλεία επαφής βυθού (σε ώρες/τ.χλμ.), και

v) τη φαινόμενη πυκνότητα αλιευτικής δραστηριότητας χωρίς επαφή με τον βυθό (σε ώρες/τ.χλμ.).

Για τους σκοπούς της διάκρισης μεταξύ αλιευτικής δραστηριότητας με εργαλεία επαφής βυθού και αλιευτικής δραστηριότητας χωρίς επαφή με τον βυθό, τα είδη αλιευτικών εργαλείων που καταγράφονται στο σύνολο δεδομένων του Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Αλιείας ταξινομήθηκαν σε δύο ομάδες, βάσει των υποδείξεων εξωτερικού εμπειρογνώμονα.

Εργαλεία επαφής βυθού		**Χωρίς επαφή με τον βυθό**	
Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή	Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή
μηχανότρατες	Οι τράτες βυθού σύρουν δίχτυα κατά μήκος του πυθμένα	*άλλα γρι-γρι*	Κυκλωτικά δίχτυα που χρησιμοποιούνται στην επιφάνεια /στα μεσόνερα

Εργαλεία επαφής βυθού		**Χωρίς επαφή με τον βυθό**	
Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή	Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή
στάσιμο απλάδι βυθού (αγκυροβολημένο απλάδι)	Τα δίχτυα είναι στερεωμένα στον βυθό	*γρι γρι*	Όπως ανωτέρω
στατικά παραγάδια βυθού	Παραγάδια στερεωμένα στον βυθό	*θυνναλιευτικό γρι-γρι*	Γρι-γρι που στοχεύουν τόνο στα ανώτερα στρώματα των υδάτων
κιούρτοι και παγίδες	Πόντιση αλιευτικών εργαλείων που παραμένουν στον βυθό	*άλλοι γρίποι*	Χρησιμοποιούνται συνήθως στα μεσόνερα και δεν σύρονται στον βυθό
αλιεία με δράγες	Οι δράγες ξύνουν τον πυθμένα για τη συλλογή οστρακοειδών	*σκάφη με γρίπους*	Γενική κατηγορία αλιείας με γρίπους στα μεσόνερα

Εργαλεία επαφής βυθού		**Χωρίς επαφή με τον βυθό**	
Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή	Αλιευτικά εργαλεία	Περιγραφή
στατικά εργαλεία	Εξ ορισμού εργαλεία στερεωμένα ή τοποθετημένα στον βυθό (π.χ. παγίδες, παραγάδια, δίχτυα). Ο όρος «αλιεία με στατικά εργαλεία» αναφέρεται σε παθητικές αλιευτικές μεθόδους κατά τις οποίες εργαλεία όπως παγίδες, κιούρτοι ή παραγάδια ποντίζονται και παραμένουν αμετακίνητα, ώστε τα ψάρια να τα προσεγγίζουν, σε αντίθεση με τις ενεργητικές μεθόδους κατά τις οποίες τα εργαλεία σύρονται. Στην αλιεία, ο όρος αναφέρεται σε σταθερά εργαλεία για την αλίευση θαλάσσιων οργανισμών.	*παρασυρόμενα παραγάδια*	Το εργαλείο παρασύρεται στα πελαγικά ύδατα χωρίς να είναι αγκυροβολημένο
		συρτή με καλάμι	Επιφανειακή αλιεία
		καλαμαριέρα	Χρησιμοποιεί φωτισμό και κάθετες πετονιές κοντά στην επιφάνεια, χωρίς επαφή στον βυθό
		σκάφη αλιείας με συρτή	Συρτές στα μεσόνερα / στην επιφάνεια
		αλιεία	Γενικός όρος, δύσκολο να αποδοθεί σε συγκεκριμένη κατηγορία

Πηγή 2.2 – Δεδομένα Natura 2000 (ΕΟΠ)	
Τίτλος	**Natura 2000 (διανυσματικά δεδομένα) (περίοδος 2020-2024)**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων Natura 2000 περιλαμβάνει πληροφορίες για το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών και τηρείται από τον ΕΟΠ. Περιλαμβάνει χωρικά διανυσματικά δεδομένα σχετικά με τις χαρακτηρισμένες περιοχές Natura 2000.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage, OGC:WMS), πινακοποιημένα δεδομένα (CSV/TXT/SQL, Microsoft Access)
Ημερομηνία εξαγωγής	Μάρτιος 2026

Τα χωρικά διανυσματικά δεδομένα από τη βάση δεδομένων Natura 2000 του ΕΟΠ που καλύπτουν την περίοδο 2020-2024 εξήχθησαν με τη χρήση διαδοχικών εκδόσεων του συνόλου (διανυσματικών) δεδομένων Natura 2000. Τα εξαχθέντα δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό της γεωγραφικής έκτασης των θαλάσσιων περιοχών Natura 2000 που σχετίζονται με την περίοδο αξιολόγησης. Το σύνολο δεδομένων χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό δεικτών που σχετίζονται με την παρουσία σκαφών, την φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια και την φαινόμενη πυκνότητα αλιευτικής δραστηριότητας, παρέχοντας το χωρικό πλαίσιο αναφοράς για τον εντοπισμό αλληλεπικαλύψεων μεταξύ της δραστηριότητας των σκαφών και των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών Natura 2000.

Πηγή 2.3 – Εθνικά χαρακτηρισμένες περιοχές (ΕΟΠ)	
Τίτλος	**Χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο περιοχές με πρόσβαση του κοινού (διανυσματικά δεδομένα) (περίοδος 2020-2024)**
Περιγραφή	Ο ευρωπαϊκός κατάλογος των εθνικά χαρακτηρισμένων περιοχών αποτελεί την επίσημη πηγή πληροφοριών σχετικά με τις προστατευόμενες περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί σε εθνικό επίπεδο και τηρείται από τον ΕΟΠ. Περιλαμβάνει χωρικά διανυσματικά δεδομένα σχετικά με χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο περιοχές που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα είδη χαρακτηρισμού και τις σχετικές εθνικές και διεθνείς νομοθετικές πράξεις.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Οκτώβριος 2025

Τα χωρικά διανυσματικά δεδομένα από τον ευρωπαϊκό κατάλογο εθνικά χαρακτηρισμένων περιοχών του ΕΟΠ που καλύπτει την περίοδο 2020-2024 εξήχθησαν με τη χρήση του συνόλου δεδομένων *Nationally designated areas for public access (vector data)*. Τα εξαχθέντα δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν για τον καθορισμό της γεωγραφικής έκτασης των εθνικά χαρακτηρισμένων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών που σχετίζονται με την περίοδο αξιολόγησης. Το σύνολο δεδομένων χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό δεικτών που σχετίζονται με την παρουσία σκαφών, την φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια και την φαινόμενη πυκνότητα αλιευτικής δραστηριότητας, παρέχοντας το χωρικό πλαίσιο αναφοράς για τον εντοπισμό αλληλεπικαλύψεων μεταξύ της δραστηριότητας των σκαφών και των εθνικά χαρακτηρισμένων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών.

3. Περιοχές περιορισμένης αλιείας

Πηγή 3.1 – Περιοχές περιορισμένης αλιείας	
Τίτλος	**Περιοχές περιορισμένης αλιείας**
Περιγραφή	Ο κατάλογος πολυγώνων που αντιστοιχούν σε περιοχές περιορισμένης αλιείας, τον οποίο παρέχει η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA), βασίζεται στους περιορισμούς που έχουν θεσπιστεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1139, του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1241, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 494/2002 της Επιτροπής, των σχετικών κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών κανονισμών της Επιτροπής και των συστάσεων που έχει εκδώσει η Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ). Για την οριοθέτηση και την παρουσίαση των περιοχών περιορισμένης αλιείας χρησιμοποιήθηκαν χωρικά πολύγωνα που παρείχε η EFCA.
Πηγή	Πολυγωνικά δεδομένα της EFCA, με βάση τους κανονισμούς και τις συστάσεις
Άδεια	C0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Μάρτιος 2026

Η EFCA παρείχε δεδομένα με τη μορφή χωρικών πολυγώνων που οριοθετούν τις περιοχές περιορισμένης αλιείας, μαζί με παραπομπές που συνδέουν κάθε πολύγωνο με την αντίστοιχη νομική βάση, συμπεριλαμβανομένων των κανονισμών της ΕΕ και των συστάσεων της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ). Τα πολύγωνα που παρείχε η EFCA χρησιμοποιήθηκαν για τη χωρική αποτύπωση των αλιευτικών περιορισμών (στήλες 2 και 3 του πίνακα του παραρτήματος IV).

Βάσει των σχετικών νομικών πράξεων, το ΕΕΣ κατέταξε τις περιοχές περιορισμένης αλιείας σε κατηγορίες, ανάλογα με το είδος του περιορισμού. Η κατάταξη βασίστηκε στις νομικές διατάξεις που διέπουν τους περιορισμούς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2016/1139, στον κανονισμό (ΕΕ) 2019/1241, στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 του Συμβουλίου, στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 494/2002 της Επιτροπής, στους σχετικούς κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικούς κανονισμούς της Επιτροπής και στις συστάσεις της ΓΕΑΜ.

Κατηγορίες αλιευτικών περιορισμών:

i) ζώνη (μόνιμης) απαγόρευσης της αλίευσης,

ii) ορισμένοι (μόνιμοι) περιορισμοί όσον αφορά εργαλεία επαφής βυθού.

Στη συνέχεια, τα πολύγωνα που ταξινομήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο χρησιμοποιήθηκαν για χωρική ανάλυση, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης της επικάλυψής τους με προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000 και με χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο προστατευόμενες περιοχές, προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάλυση των αλιευτικών περιορισμών σε σχέση με τους στόχους προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Για να διασφαλιστεί η ακρίβεια των υπολογισμών, τα πολύγωνα που αντιστοιχούν στις απαγορευμένες περιοχές αλιείας συνενώθηκαν σε προκαθορισμένες ομάδες, ώστε οι αλληλεπικαλυπτόμενες περιοχές να υπολογίζονται μόνο μία φορά. Με τον τρόπο αυτό αποφεύχθηκε η διπλή καταμέτρηση εκτάσεων στις οποίες αλληλεπικαλύπτονται γεωγραφικά περισσότεροι περιορισμοί. Όλα τα χωρικά επίπεδα μετασχηματίστηκαν σε προβολικό σύστημα αναφοράς συντεταγμένων (EPSG:3035), κατάλληλο για υπολογισμούς εκτάσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Εφαρμόστηκαν τυποποιημένες χωρικές πράξεις, συμπεριλαμβανομένων ένωσης για τη συγχώνευση αλληλεπικαλυπτόμενων περιορισμών, διασταύρωσης για τον εντοπισμό κοινών εκτάσεων μεταξύ αλιευτικών περιορισμών και προστατευόμενων περιοχών και διαφοράς, όπου απαιτείτο, για την απομόνωση των εκτάσεων εκτός των προστατευόμενων περιοχών. Η προσέγγιση αυτή κατέστησε δυνατό τον υπολογισμό των αλληλεπικαλυπτόμενων εκτάσεων μεταξύ των περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας και των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών με συνεκτικό τρόπο και χωρίς διπλή μέτρηση.

Πηγή 3.2 – Δεδομένα Natura 2000 (ΕΟΠ)	
Τίτλος	**Natura 2000 (διανυσματικά δεδομένα) – έκδοση τέλους 2024**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων Natura 2000 περιλαμβάνει πληροφορίες για το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών και τηρείται από τον ΕΟΠ. Περιλαμβάνει χωρικά διανυσματικά δεδομένα σχετικά με τις χαρακτηρισμένες περιοχές Natura 2000.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage, OGC: WMS)
Ημερομηνία εξαγωγής	Μάρτιος 2026

Εξήχθησαν χωρικά διανυσματικά δεδομένα από τη βάση δεδομένων Natura 2000 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος για το 2024 και χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό και την οριοθέτηση των θαλάσσιων περιοχών Natura 2000 εντός της περιοχής αξιολόγησης. Οι γεωμετρίες που εξήχθησαν από τη βάση δεδομένων Natura 2000 χρησιμοποιήθηκαν ως επίπεδο χωρικής αναφοράς για την ανάλυση των περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας. Επικαλύψαμε τα πολύγωνα που παρείχε η EFCA για την οριοθέτηση των περιοχών όπου ισχύουν αλιευτικοί περιορισμοί με τις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 για να εντοπίσουμε περιοχές χωρικής αλληλεπικάλυψης. Σε αυτή τη βάση, διενεργήθηκε χωρική ανάλυση για τον εντοπισμό αλληλεπικαλυπτόμενων εκτάσεων και τον υπολογισμό της επιφάνειας των περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας εντός θαλάσσιων περιοχών Natura 2000, για να αξιολογηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των αλιευτικών περιορισμών και των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών για το 2024.

Πηγή 3.3 – Δεδομένα για την αποκλειστική οικονομική ζώνη της ΕΕ (ΑΟΖ της ΕΕ)	
Τίτλος	**World_EEZ_v12, Οκτώβριος 2022**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ της ΕΕ) περιλαμβάνει τις θαλάσσιες γεωγραφικές περιοχές που αντιπροσωπεύουν τις αποκλειστικές οικονομικές ζώνες των κρατών μελών της ΕΕ. Παρέχει ένα εναρμονισμένο γεωχωρικό πλαίσιο που καθορίζει την έκταση των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ, επί των οποίων τα κράτη μέλη ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα και δικαιοδοσία όσον αφορά τους θαλάσσιους πόρους. Υποστηρίζει τη συνεκτική χωρική ανάλυση παρέχοντας μια κοινή γεωγραφική αναφορά για την οριοθέτηση των υδάτων της ΕΕ και καθιστώντας δυνατό τον υπολογισμό, τη σύγκριση και την παρακολούθηση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων, των προστατευόμενων περιοχών και των μέτρων διαχείρισης εντός της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της ΕΕ.
Πηγή	Ινστιτούτο Θαλάσσιων Ερευνών της Φλάνδρας (μέσω του https://www.marineregions.org/)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Ιανουάριος 2026

Η αποκλειστική οικονομική ζώνη της ΕΕ (AOZ της ΕΕ) χρησιμοποιήθηκε για τον καθορισμό του γεωγραφικού πεδίου της ανάλυσης. Η AOZ της ΕΕ υποβλήθηκε σε χωρική τομή με τα πολύγωνα που παρείχε η EFCA και οριοθετούν περιοχές περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας, ώστε να διατηρηθούν μόνο οι αλιευτικοί περιορισμοί που ισχύουν εντός των υδάτων της ΕΕ. Σε αυτή τη βάση, οι περιοχές περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας που προέκυψαν χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση της χωρικής κατανομής τους και της αλληλεπικάλυψής τους με περιοχές Natura 2000 και εθνικά χαρακτηρισμένες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στα ύδατα της ΕΕ.

4. Απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές

Πηγή 4.1 – Ερωτηματολόγιο για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές	
Τίτλος	**Ερωτηματολόγιο για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές**
Περιγραφή	Το ερωτηματολόγιο για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές είναι ένα δομημένο εργαλείο έρευνας που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη διαχείριση και τη διακυβέρνηση επιλεγμένων προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Πρόκειται για προσαρμοσμένη έκδοση του εργαλείου παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης (METT-4) που αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και τους εταίρους της. Προσαρμόστηκε με σκοπό την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και βασίζεται στην καθοδήγηση που παρασχέθηκε στο αρχικό πλαίσιο του METT-4 της IUCN. Καλύπτει βασικές πτυχές της διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων του σχεδιασμού, της εφαρμογής, της παρακολούθησης, της επιβολής και της συμμετοχής των συμφεροντούχων.
Πηγή	Explore the World's Protected Areas
Διαθέσιμος μορφότυπος	Απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο: Κειμενικές (.docx), πινακοποιημένες (.xlsx)
Ημερομηνία συλλογής	Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2025

Το ερωτηματολόγιο για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές καταρτίστηκε και διανεμήθηκε από το ΕΕΣ στις εθνικές αρχές δείγματος κρατών μελών (Γαλλία, Ιρλανδία και Σουηδία). Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από τα επιλεγέντα κράτη μέλη για δείγμα 45 προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, το οποίο κάλυπτε περιοχές του δικτύου Natura 2000 και χαρακτηρισμένες σε εθνικό επίπεδο προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

Τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια συγκεντρώθηκαν και εξετάστηκαν από το ΕΕΣ και οι απαντήσεις ενοποιήθηκαν σε ένα δομημένο σύνολο δεδομένων. Οι πληροφορίες υποβλήθηκαν σε επεξεργασία για την υποστήριξη της ανάλυσης και της αξιολόγησης των ρυθμίσεων διαχείρισης, των μέτρων διαχείρισης και των πρακτικών εφαρμογής στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές του δείγματος. Το σύνολο δεδομένων που προέκυψε χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και για τον εντοπισμό κοινών χαρακτηριστικών, πλεονεκτημάτων και κενών στη διαχείριση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών στα επιλεγέντα κράτη μέλη.

5. Ανθρωπογενείς πιέσεις και ανθρώπινες δραστηριότητες

Πηγή 5.1 – EMODnet Human Activities	
Τίτλος	**EMODnet Human Activities**
Περιγραφή	Το EMODnet Human Activities παρέχει εναρμονισμένα θαλάσσια δεδομένα σχετικά με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και τις δραστηριότητες του ναυτιλιακού τομέα στα ευρωπαϊκά ύδατα, τα οποία είναι διαθέσιμα μέσω ενιαίου σημείου πρόσβασης που καλύπτει πολλαπλά θεματικά επίπεδα. Το σύνολο δεδομένων συνενώνει γεωγραφικά προσδιοριζόμενες πληροφορίες σχετικά με τις ανθρωπογενείς πιέσεις και δραστηριότητες, οι οποίες προέρχονται από εθνικές, περιφερειακές και τομεακές πηγές και είναι τυποποιημένες για την υποστήριξη της ολοκληρωμένης ανάλυσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος στα ύδατα της ΕΕ. Για τους σκοπούς της αξιολόγησης, εξήχθησαν δεδομένα για τις ακόλουθες δραστηριότητες: αφαλάτωση, απόρριψη προϊόντων βυθοκόρησης, εργασίες βυθοκόρησης, μονάδες επεξεργασίας, κύριοι λιμένες και αιολικά πάρκα. Τα εν λόγω σύνολα δεδομένων παρέχουν σημειακές πληροφορίες σχετικά με την τοποθεσία επιλεγμένων ανθρώπινων δραστηριοτήτων που είναι σημαντικές για την ανάλυση των αλληλεπιδράσεων εντός των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών.
Πηγή	Human Activities | European Marine Observation and Data Network (EMODnet)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Οκτώβριος 2025

Τα σημειακά δεδομένα που αντιστοιχούν σε επιλεγμένες ανθρώπινες δραστηριότητες (αφαλάτωση, απόρριψη προϊόντων βυθοκόρησης, βυθοκόρηση, μονάδες επεξεργασίας, κύριοι λιμένες και αιολικά πάρκα) αντλήθηκαν από το σύνολο δεδομένων EMODnet Human Activities. Οι εν λόγω σημειακές πληροφορίες χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό της χωρικής κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων εντός της ΑΟΖ της ΕΕ. Τα αντληθέντα σύνολα δεδομένων διασταυρώθηκαν χωρικά με τα όρια των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών για την αξιολόγηση της παρουσίας και της κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων εντός των περιοχών Natura 2000.
Η επεξεργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των ανθρωπογενών πιέσεων εντός των προστατευόμενων περιοχών.

6. Περιοχές και υποπεριοχές της ΟΠΘΣ

Πηγή 6.1 – Περιοχές και υποπεριοχές της ΟΠΘΣ (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος)	
Τίτλος	**Περιοχές και υποπεριοχές της ΟΠΘΣ – έκδοση 2, Οκτώβριος 2022**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων θαλάσσιων περιοχών και υποπεριοχών της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ) καθορίζει τις θαλάσσιες περιοχές και υποπεριοχές που θεσπίστηκαν με την οδηγία 2008/56/ΕΚ. Παρέχει ένα εναρμονισμένο γεωγραφικό πλαίσιο για την εφαρμογή της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική, το οποίο καλύπτει τη Βαλτική Θάλασσα, τον Βορειοανατολικό Ατλαντικό Ωκεανό, τη Μεσόγειο Θάλασσα και τον Εύξεινο Πόντο, συμπεριλαμβανομένων των αντίστοιχων υποπεριοχών. Το σύνολο δεδομένων υποστηρίζει τη συνεκτική χωρική αποτύπωση και αναφορά στοιχείων σχετικά με τις αξιολογήσεις της κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος στις ευρωπαϊκές θάλασσες.
Πηγή	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Μάρτιος 2026

Εξήχθησαν τα χωρικά δεδομένα για τις θαλάσσιες περιοχές και υποπεριοχές της ΟΠΘΣ και εφαρμόστηκαν φίλτρα, προκειμένου να προσδιοριστεί το γεωγραφικό πεδίο της αξιολόγησης. Το χωρικό επίπεδο που προέκυψε χρησιμοποιήθηκε για επεξηγηματικούς και χαρτογραφικούς σκοπούς, ώστε να απεικονιστούν τα όρια των ευρωπαϊκών θαλάσσιων περιοχών και υποπεριοχών που ορίζονται στην οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική. Το σύνολο δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ως επίπεδο αναφοράς για την απεικόνιση της θέσης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, των περιοχών περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας και άλλων στοιχείων του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε σχέση με τις επίσημες θαλάσσιες περιοχές και υποπεριοχές της ΟΠΘΣ.

7. Γαλάζια οικονομία

Πηγή 7.1 – Δείκτες γαλάζιας οικονομίας (2013-2023)	
Τίτλος	**Δείκτες γαλάζιας οικονομίας (ανεπεξέργαστα δεδομένα)**
Περιγραφή	Το Παρατηρητήριο Γαλάζιας Οικονομίας της ΕΕ παρέχει εναρμονισμένα οικονομικά δεδομένα για την οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση για τομείς που συνδέονται με θαλάσσιες και ναυτιλιακές δραστηριότητες (τομείς της γαλάζιας οικονομίας) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα στοιχεία καταρτίζονται με τη χρήση κοινής μεθοδολογίας που βασίζεται σε επίσημες στατιστικές πηγές και τεχνικές εκτίμησης, ώστε να διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ των κρατών μελών και μέσα στον χρόνο. Για τους σκοπούς της ανάλυσής μας, αντλήσαμε δεδομένα για τους δείκτες «Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) σε τιμές συντελεστών παραγωγής» και «Απασχολούμενοι». Επιλέξαμε τις ακόλουθες δραστηριότητες της γαλάζιας οικονομίας: παράκτιος τουρισμός, θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι, θαλάσσιες μεταφορές, μη βιολογικοί πόροι, λιμενικές δραστηριότητες, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ναυπήγηση και επισκευή πλοίων.
Πηγή	Παρατηρητήριο Γαλάζιας Οικονομίας της ΕΕ, Κοινό Κέντρο Ερευνών
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Πινακοποιημένα δεδομένα (.xlsx)
Ημερομηνία εξαγωγής	Ιούνιος 2026

Αντλήσαμε στοιχεία από το Παρατηρητήριο Γαλάζιας Οικονομίας της ΕΕ για τους δείκτες «Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) σε τιμές συντελεστών παραγωγής» και «Απασχολούμενοι» για τα σχετικά έτη αναφοράς. Στη συνέχεια, εφαρμόσαμε φίλτρα και εναρμονίσαμε τα δεδομένα αυτά, ώστε να διασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των κρατών μελών. Στις περιπτώσεις που υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο υποτομέα, τα συγκεντρώσαμε για να υπολογίσουμε τις αντίστοιχες τιμές σε επίπεδο τομέα για κάθε κράτος μέλος. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήσαμε το σύνολο δεδομένων που προέκυψε για να παρουσιάσουμε και να συγκρίνουμε τις οικονομικές επιδόσεις και την απασχόληση στους κύριους τομείς της γαλάζιας οικονομίας σε επίπεδο κρατών μελών και ΕΕ.

8. Οικότοποι του θαλάσσιου βυθού

Πηγή 8.1 – EMODnet seabed habitats	
Τίτλος	**EMODnet Seabed Habitats**
Περιγραφή	Το σύνολο δεδομένων του Ευρωπαϊκού Δικτύου Παρατηρήσεων και Δεδομένων της Θάλασσας για τους οικοτόπους του θαλάσσιου βυθού (EMODnet seabed habitats) παρέχει εναρμονισμένες πληροφορίες σχετικά με τη γεωγραφική κατανομή των οικοτόπων του θαλάσσιου βυθού στα ευρωπαϊκά θαλάσσια ύδατα. Για τη δημιουργία του πίνακα εργαλείων μας, αντλήσαμε δεδομένα σχετικά με τους «παράκτιους υγρότοπους στα ευρωπαϊκά ύδατα» και την «κάλυψη από θόλο μακροφυκών (ουσιώδης μεταβλητή των θαλασσών) στην Ευρώπη». Τα εν λόγω σύνολα δεδομένων παρέχουν λεπτομερείς χωρικές πληροφορίες σχετικά με τους επιλεγμένους παράκτιους και θαλάσσιους οικοτόπους και χρησίμευσαν ως βάση για την αξιολόγηση της κατανομής τους στις ευρωπαϊκές θάλασσες.
Πηγή	Seabed Habitats | European Marine Observation and Data Network (EMODnet)
Άδεια	CC BY 4.0
Διαθέσιμος μορφότυπος	Διανυσματικά δεδομένα (SHP, GeoPackage)
Ημερομηνία εξαγωγής	Ιούνιος 2026

Αντλήσαμε χωρικά δεδομένα σχετικά με τους «παράκτιους υγρότοπους στα ευρωπαϊκά ύδατα» και την «κάλυψη από θόλο μακροφυκών (ουσιώδης μεταβλητή για τους ωκεανούς) στην Ευρώπη» από το σύνολο δεδομένων του EMODnet για τους οικοτόπους του θαλάσσιου βυθού. Φιλτράραμε τα επίπεδα οικοτόπων που εξήχθησαν ώστε να τα περιορίσουμε στο γεωγραφικό πεδίο της αξιολόγησης και τα χρησιμοποιήσαμε ως επίπεδα χωρικής αναφοράς. Επικαλύψαμε αυτά τα δεδομένα με τις περιοχές Natura 2000 και τις εθνικά χαρακτηρισμένες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές για να εντοπίσουμε περιοχές χωρικής αλληλεπικάλυψης. Στη συνέχεια, χρησιμοποιήσαμε τις πληροφορίες που προέκυψαν για να αποτυπώσουμε τη θέση των επιλεγμένων οικοτόπων του θαλάσσιου βυθού σε σχέση με τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές εντός της περιοχής αξιολόγησης.

Παράρτημα IV – Κατάλογος των περιοχών όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
1	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.1	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/117 της Επιτροπής	11,609
2	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-10		1,596
3	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-11		1,994
4	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-12		4,070
5	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-13		1,249
6	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-14		2,750
7	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-15		0,579
8	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-16		0,741
9	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-17		6,869
10	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-18		5,242
11	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-19		1,823
12	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-2		2,008
13	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-20		2,065
14	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-21		1,842
15	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-22		0,210
16	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-23		4,655
17	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-24		2,665
18	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-25		4,179
19	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-26		14,864
20	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-27		3,857
21	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-28		8,331
22	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-3		1,108
23	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-4		9,406
24	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-5		9,123
25	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-6		0,991
26	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-7		2,671

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
27	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-8		18,407
28	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.10-9		15,862
29	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.2		8,654
30	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.3		3,389
31	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.4		7,361
32	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.5		5,634
33	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.6		10,661
34	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.7		6,672
35	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8-1		195,428
36	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8-2		3,074
37	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.8-3		6,372
38	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-1		2,868
39	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-10		21,445
40	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-12		1,845
41	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-13		5,975
42	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-14		5,038
43	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-15		18,938
44	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-16		12,369
45	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-17		16,121
46	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-18		35.733
47	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-19		1,523
48	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-2		2,163
49	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-21		7,972
50	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-22		11,371
51	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-23		2,934
52	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-24		1,064
53	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-25		1,214
54	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-26		0,371
55	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-27		0,620

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
56	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-28		0,615
57	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-29		11,448
58	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-3		0,347
59	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-30		9,999
60	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-33		21,723
61	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-34		4,860
62	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-35		15,663
63	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-4		0,839
64	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-5		3,802
65	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-6		3,532
66	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-7		0,901
67	BALTIC_SEA_MPA_AREA_1.9-8		22,094
68	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.1		184,970
69	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.2		78,047
70	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.3		87,349
71	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.4		234,965
72	BALTIC_SEA_MPA_AREA_2.5		609,178
73	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.1	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής (παράρτημα Ι)	5,912
74	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.2		70,415
75	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.3		27,801
76	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.4		25,925
77	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5a		36,669
78	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.5b		13,372
79	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6a		4,533
80	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6b		19,679
81	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6c		108,542
82	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6d		7,213
83	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.6e		98,051
84	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7a		1,969

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
85	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7b		3,252
86	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7c		11,454
87	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.7d		38,254
88	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8a		22,677
89	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8b		10,414
90	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8c		2,087
91	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8d		7,853
92	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8e		2,886
93	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8f		3,321
94	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8g		12,879
95	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8h		0,641
96	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8i		2,812
97	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8j		0,433
98	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.8k		2,814
99	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9a		167,378
100	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9b		4,283
101	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c1		3,080
102	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9c2		5,721
103	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d1		2,836
104	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d2		57,157
105	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9d3		2,666
106	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9e		76,757
107	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.9f		270,000
108	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.1	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής (παράρτημα II)	0,948
109	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.10		5,620
110	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.11		7,278
111	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.12		1,166
112	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.13		0,420
113	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.14		1,823

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
114	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.15		6,635
115	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.16		1,284
116	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.17		3,016
117	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.18		1,589
118	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.19		1,543
119	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.2		6,225
120	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.20		1,637
121	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.21		242,925
122	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.22		0,449
123	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23a		0,473
124	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23b		0,571
125	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23c		0,204
126	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23d		0,203
127	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23e		0,203
128	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23f		0,969
129	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23g		1,241
130	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23h		0,795
131	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23i		0,825
132	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.23j		0,806
133	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24a		0,418
134	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24b		0,207
135	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24c		0,255
136	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24d		0,216
137	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24e		0,442
138	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24f		0,213
139	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24g		0,202
140	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24h		0,203
141	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24i		0,207
142	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24j		0,211

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
143	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24k		0,194
144	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24l		0,685
145	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24m		0,193
146	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24n		0,279
147	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.24o		0,427
148	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.25		47,378
149	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.26		62,977
150	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.27		79,552
151	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.3		2,337
152	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.4		2,250
153	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.5		8,335
154	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.6		19,619
155	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.7		6,827
156	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.8		3,999
157	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.9		3,472
158	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.1	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής (παράρτημα IV)	70,985
159	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.2		74,797
160	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.3		104,917
161	NORTH_SEA_MPA_AREA_3.4		6,891
162	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.2	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής (παράρτημα V)	960,364
163	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.3		427,383
164	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_1.4		866,543
165	NORTH_SEA_MPA_AREA_AIS_2		3 532,319
166	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10aa _Sylt_Outer_Reef	Κατ’ εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2023/340	653,284
167	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10ab _Sylt_Outer_Reef		2 772,082
168	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bc _Sylt_Outer_Reef		324,119
169	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.10bd _Sylt_Outer_Reef		534,946

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
170	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.11 _Borkum_Reef_Ground		621,474
171	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12a _Cleaver_Bank		113,943
172	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12a _Cleaver_Bank		294,377
173	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12c _Cleaver_Bank		178,126
174	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.12d _Cleaver_Bank		102,117
175	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13a _Frisian_Front		399,914
176	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13b _Frisian_Front		599,831
177	NORTH_SEA_MPA_AREA_1.13c _Central_Oyster_Grounds		999,030
178	NORTH_SEA_MPA_AREA_2.28 _Amrum_BankSylt_Outer_Reef		48,049
179	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_14	Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2017/118 της Επιτροπής, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2025/2191	1 157,376
180	NORTH_SEA_MPA_AREA_1_15		1 099,257
181	BALTIC_SEA_ODERBANK	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα VIII) – μέρος Γ σημείο 1	512,992
182	NORTH_SEA_PLAICE_BOX	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα V - μέρος Γ - 2.1.), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2021/1160	45 458,537
183	NORTH_SEA_RABARBEREN	Κανονισμός (ΕΕ) 2025/202 του Συμβουλίου (παράρτημα IV)	36,842
184	NORTH_SEA_REVET		195,490
185	NORTH_SEA_WEST_BANK		41,859
186	WW_VME_41	Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2022/1614 της Επιτροπής (παράρτημα II)	83,656
187	WW_VME_42		1 085,504
188	WW_VME_43		167,151
189	WW_VME_44		124,890

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
190	WW_VME_45		82,861
191	WW_VME_46		82,787
192	WW_VME_47		239,319
193	WW_VME_48		30,780
194	WW_VME_49		286,726
195	WW_VME_5		198,312
196	WW_VME_50		225,393
197	WW_VME_51		347,545
198	WW_VME_52		163,054
199	WW_VME_53		78,560
200	WW_VME_54		77,471
201	WW_VME_55		77,052
202	WW_VME_56		77,978
203	WW_VME_57		1 140,445
204	WW_VME_58		76,944
205	WW_VME_59		133,129
206	WW_VME_6		99,078
207	WW_VME_60		76,045
208	WW_VME_61		75,960
209	WW_VME_62		268,337
210	WW_VME_63		76,377
211	WW_VME_64		76,377
212	WW_VME_65		76,039
213	WW_VME_66		345,535
214	WW_VME_67		73,901
215	WW_VME_68		110,677
216	WW_VME_69		127,592
217	WW_VME_7		148,739
218	WW_VME_70		382,549

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
219	WW_VME_71		73,533
220	WW_VME_72		73,100
221	WW_VME_73		199,025
222	WW_VME_74		553,484
223	WW_VME_75		71,727
224	WW_VME_76		71,200
225	WW_VME_77		619,981
226	WW_VME_78		333,527
227	WW_VME_79		140,633
228	WW_VME_8		99,138
229	WW_VME_80		122,209
230	WW_VME_81		432,225
231	WW_VME_82		257,928
232	WW_VME_83		69,967
233	WW_VME_84		122,351
234	WW_VME_85_part_1		46,072
235	WW_VME_85_part_2		1,428
236	WW_VME_85_part_3		532,666
237	WW_VME_85_part_4		0,161
238	WW_VME_85_part_5		233,072
239	WW_VME_85_part_6		0,454
240	WW_VME_85_part_7		244,954
241	WW_VME_85_part_8		21,333
242	WW_VME_86		120,959
243	WW_VME_87		25,598
244	WW_VME_9		618,854
245	WW_VME_1		399,076
246	WW_VME_10		248,381
247	WW_VME_11		296,841

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
248	WW_VME_12		148,579
249	WW_VME_13		97,659
250	WW_VME_14		94,030
251	WW_VME_15		139,058
252	WW_VME_16		89,457
253	WW_VME_17		89,577
254	WW_VME_18		90,554
255	WW_VME_19		88,642
256	WW_VME_2		99,705
257	WW_VME_20		89,163
258	WW_VME_21		88,941
259	WW_VME_22		89,830
260	WW_VME_23		178,098
261	WW_VME_24		87,968
262	WW_VME_25		88,938
263	WW_VME_26		88,836
264	WW_VME_27		131,344
265	WW_VME_28		155,424
266	WW_VME_29		88,715
267	WW_VME_3		174,437
268	WW_VME_30		86,578
269	WW_VME_31		86,452
270	WW_VME_32		129,219
271	WW_VME_33		85,682
272	WW_VME_34		85,528
273	WW_VME_35		233,181
274	WW_VME_36		84,204
275	WW_VME_37		210,193
276	WW_VME_38		125,885

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
277	WW_VME_39		83,814
278	WW_VME_4		198,593
279	WW_VME_40		167,467
280	WW_HAKE_01	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 494/2002 της Επιτροπής [άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α)]	49 293,570
281	WW_HAKE_02	Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 494/2002 της Επιτροπής [άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β)]	31 511,144
282	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_3	Σύσταση GFCM/30/2006/3, 1α	976,348
283	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_2	Σύσταση GFCM/30/2006/3, 1γ	9 937,753
284	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_6	Σύσταση GFCM/42/2018/5 (παράρτημα II)	613,147
285	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_7		616,134
286	GFCM_FRA_OTHER.FISH_HAB.GFCM _OTHER_FISH_HAB_8		469,002
287	GFCM_FRA_VME.AREA_RESTRICTED. GFCM_VME_CLOS_4_part_1	Σύσταση GFCM/46/2023/1 (παράρτημα I)	44,946
288	GFCM_FRA_OTRANTO_CHANNEL_CORE	Σύσταση GFCM/47/2024/6 (παράρτημα I)	878,579
289	WW_BELGICA_MOUND_PROVINCE	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα II - μέρος Α – σημείο 1)	416,835
290	WW_HOVLAND_MOUND_PROVINCE		1 088,289
291	WW_NW_PORCUPINE_BANK_I		356,640
292	WW_NW_PORCUPINE_BANK_II		287,507
293	WW_SW_PORCUPINE_BANK		329,264
294	WW_EL_CACHUCHO	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα II - μέρος Β – σημείο 1)	2 350,595
295	WW_MADEIRA_CANARY_ISLANDS	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα II - μέρος Β – σημείο 2)	553 067,902

Α/Α	Ονομασία περιοχής περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας	Νομική βάση	Έκταση (σε τ.χλμ.)
296	WW_AZORES	Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1241 (παράρτημα II - μέρος Β – σημείο 3)	531 502,939

Σημ.:
Τα (μη εξαντλητικά) δεδομένα που χρησιμοποίησε το ΕΕΣ για τους σκοπούς της παρούσας έκθεσης παρασχέθηκαν από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ελέγχου της Αλιείας (EFCA) με τη μορφή χωρικών πολυγώνων που οριοθετούν τις περιοχές όπου ισχύουν αλιευτικοί περιορισμοί, μαζί με παραπομπές που συνδέουν κάθε πολύγωνο με την αντίστοιχη νομική βάση, συμπεριλαμβανομένων των κανονισμών της ΕΕ και των συστάσεων της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ) τον Μάρτιο του 2026.
Πληροφορίες σχετικά με την έκταση των επιμέρους περιοχών όπου ισχύουν περιορισμοί αλιείας. Λόγω του γεγονότος ότι ορισμένες περιοχές επικαλύπτονται γεωγραφικά, το άθροισμα των εν λόγω εκτάσεων δεν ισούται με τη συνολική έκταση.
Η συνολική επιφάνεια, εξαιρουμένων των επικαλυπτόμενων εκτάσεων, είναι η ακόλουθη:

- Η συνολική έκταση των περιοχών όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί (κατηγορίες 1-3) = 1 259 288,11 τ.χλμ.
- Η συνολική έκταση των περιοχών Natura 2000 το 2024 (χωρίς εσωτερικές επικαλύψεις) = 525 853,29 τ.χλμ.
- Η συνολική έκταση των περιοχών Natura 2000 που καλύπτονται από περιοχές όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί (κατηγορίες 1-3) = 79 670,24 τ.χλμ.

Ως εκ τούτου, το ποσοστό του συνόλου των περιοχών Natura 2000 που καλύπτονται από περιοχές όπου ισχύουν μόνιμοι αλιευτικοί περιορισμοί (κατηγορίες 1-3) = 79 670,24/525 853,29 = 15,15 %.

Παράρτημα V – Ενωσιακή χρηματοδότηση

01 **Πρόγραμμα LIFE:** Για την περίοδο 2021-2027, εντοπίσαμε 18 έργα που αφορούσαν προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές και υλοποιήθηκαν σε εννέα κράτη μέλη, συνολικού κόστους 272 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένων 150 εκατομμυρίων ευρώ ενωσιακής χρηματοδότησης. Για την περίοδο 2014-2020, εντοπίσαμε 20 πρόσθετα εν εξελίξει έργα σε οκτώ κράτη μέλη, συνολικού κόστους 138 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένης ενωσιακής χρηματοδότησης ύψους 79 εκατομμυρίων ευρώ. Η Επιτροπή έχει προτείνει την ενσωμάτωση του προγράμματος LIFE στο νέο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας από το 2028.

02 **Ταμεία της πολιτικής συνοχής:** Εντοπίσαμε 16 έργα που αφορούσαν προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές για την περίοδο 2021-2025, συνολικού κόστους 22,5 εκατομμυρίων ευρώ, συμπεριλαμβανομένων 18,2 εκατομμυρίων ευρώ ενωσιακής χρηματοδότησης.

03 **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ):** Εικοσιπέντε κράτη μέλη έχουν διαθέσει χρηματοδότηση στα εθνικά τους προγράμματα στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1.6 («Συμβολή στην προστασία και την αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων»), ο οποίος περιλαμβάνει στήριξη για τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές.

Τα συνολικά κονδύλια της ΕΕ στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1.6 του ΕΤΘΑΥ ανέρχονται σε 377 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων:

- 108 εκατομμύρια ευρώ διατίθενται για παρεμβάσεις τύπου 6, οι οποίες αφορούν τον χαρακτηρισμό, τη διατήρηση και την παρακολούθηση προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων περιοχών Natura 2000·

- 255 εκατομμύρια ευρώ διατίθενται για παρεμβάσεις τύπου 1 σχετικά με την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, δραστηριότητες που συμβάλλουν ευρύτερα στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Χρηματοδότηση για την εφαρμογή και την παρακολούθηση των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000 (παρεμβάσεις τύπου 6), παρέχεται επίσης στο πλαίσιο άλλων ειδικών στόχων. Μέχρι στιγμής έχουν διατεθεί επιπλέον 10 εκατομμύρια ευρώ για παρεμβάσεις τύπου 6, κυρίως στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2.1 «Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια» (περισσότερες πληροφορίες στην πύλη ανοικτών δεδομένων).

04 **Έρευνα και καινοτομία:** Τα έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», συμπεριλαμβανομένων των πρωτοβουλιών για τα ευρωπαϊκά γαλάζια πάρκα, αποσκοπούν στην ενίσχυση των επιστημονικών γνώσεων για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Τα έργα αυτά, με συνολικό προϋπολογισμό περίπου 62,4 εκατομμυρίων ευρώ που καλύπτει έξι κράτη μέλη, επικεντρώνονται σε δραστηριότητες όπως ο προσδιορισμός περιοχών κατάλληλων για υπαγωγή σε καθεστώς αυστηρής προστασίας, η ανάλυση της οικολογικής συνδεσιμότητας μεταξύ προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και η ανάπτυξη εργαλείων για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

Παράρτημα VI – Μεθοδολογία αξιολόγησης της διαχείρισης των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών με χρήση του METT-4

01 Οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές ποικίλλουν ως προς τη γεωγραφική τους κλίμακα, τα νομικά τους πλαίσια και τους στόχους διατήρησης. Προκειμένου να αξιολογήσουμε αντικειμενικά την αποτελεσματικότητα της διαχείρισής τους, χρησιμοποιήσαμε μια προσαρμοσμένη έκδοση του εργαλείου παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης (METT-4) που ανέπτυξε η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης.

02 Πρόκειται για ένα τυποποιημένο πλαίσιο αξιολόγησης με τη μορφή έρευνας (ερωτήσεις κλειστού τύπου) που βασίζεται στον κύκλο διαχείρισης της Παγκόσμιας Επιτροπής Προστατευόμενων Περιοχών της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) και έχει σχεδιαστεί για τη μέτρηση της επιχειρησιακής υγείας μιας προστατευόμενης περιοχής. Το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλα τα είδη προστατευόμενων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των χερσαίων. Ως εκ τούτου, παραλείψαμε τις ερωτήσεις που δεν είχαν εφαρμογή στο θαλάσσιο πλαίσιο. Ο πλήρης κατάλογος των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν για τους σκοπούς του εν προκειμένω ελέγχου παρατίθεται κατωτέρω.

Περιοχή αξιολόγησης	Ερώτηση
1. Νομικό καθεστώς	Η προστατευόμενη περιοχή έχει νομικό καθεστώς ή έχει θεσπιστεί μέσω «άλλων αποτελεσματικών μέσων»;
2. Στόχοι	Η διαχείριση πραγματοποιείται σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες στόχους;
3. Κανονισμοί/ μηχανισμοί ελέγχου	Εφαρμόζονται κατάλληλοι κανονισμοί/μηχανισμοί ελέγχου για τη διαχείριση της χρήσης γης/θάλασσας και των δραστηριοτήτων (όπως η αλιεία, οι εξορυκτικές δραστηριότητες, ο τουρισμός);
4. Σχεδιασμός των χρήσεων γης/θάλασσας	Ο σχεδιασμός των χρήσεων γης/θάλασσας εκτός της προστατευόμενης περιοχής λαμβάνει υπόψη την προστατευόμενη περιοχή και συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων διαχείρισης;

Περιοχή αξιολόγησης	Ερώτηση
5. Σχεδιασμός	Έχει η προστατευόμενη περιοχή το κατάλληλο μέγεθος και σχήμα για την προστασία των ειδών, των οικοτόπων, των οικολογικών διεργασιών και των λεκανών απορροής που είναι ιδιαίτερης σημασίας για τη διατήρηση;
6. Οριοθέτηση	Είναι τα όρια της περιοχής γνωστά και σαφώς οριοθετημένα;
7. Σχεδιασμός διαχείρισης	Υπάρχει και εφαρμόζεται σχέδιο διαχείρισης ή άλλο αντίστοιχο σχέδιο;
8. Τακτικό πρόγραμμα εργασίας	Υπάρχει και εφαρμόζεται τακτικό πρόγραμμα εργασίας;
9. Απογραφή των πόρων	Είναι διαθέσιμες επαρκείς πληροφορίες για τη διαχείριση της περιοχής;
10. Προσωπικό	Επαρκεί το διαθέσιμο προσωπικό για τη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής;
11. Γνώσεις και δεξιότητες	Διαθέτουν τα άτομα που συμμετέχουν στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες;
12. Τρέχων προϋπολογισμός	Επαρκεί ο τρέχων προϋπολογισμός;
14. Διαχείριση του προϋπολογισμού	Η διαχείριση του προϋπολογισμού γίνεται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική διοίκηση της προστατευόμενης περιοχής;
15. Εξοπλισμός	Επαρκούν ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις για την κάλυψη των αναγκών διαχείρισης;
16. Επιβολή	Μπορεί το προσωπικό (δηλαδή τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με τη διαχείριση της περιοχής) να επιβάλει τη νομοθεσία και τους κανονισμούς που αφορούν τις προστατευόμενες περιοχές;
17. Προστασία	Εφαρμόζονται συστήματα (π.χ. περιπολίες, άδειες, συλλογή πληροφοριών κ.λπ.) για τον έλεγχο της πρόσβασης/χρήσης των πόρων στην προστατευόμενη περιοχή;
19. Έρευνα	Υπάρχει πρόγραμμα παρακολούθησης και έρευνας με γνώμονα τη διαχείριση;
20. Παρακολούθηση / αξιολόγηση	Παρακολουθούνται, αξιολογούνται και προσαρμόζονται τακτικά οι δραστηριότητες διαχείρισης;

Περιοχή αξιολόγησης	Ερώτηση
21. Διαχείριση πόρων	Γίνεται ενεργός διαχείριση των πόρων;
22. Κλιματική αλλαγή	Έχει κατορθώσει η προστατευόμενη περιοχή να προσαρμοστεί στην κλιματική αλλαγή;
23. Δέσμευση του διοξειδίου του άνθρακα	Γίνεται συνειδητή διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής, ώστε να αποτρέπεται η απώλεια άνθρακα και να ενθαρρύνεται η περαιτέρω δέσμευσή του;
24. Υπηρεσίες οικοσυστήματος	Λαμβάνει υπόψη η διαχείριση την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος;
25. Εκπαίδευση / Ευαισθητοποίηση	Υπάρχει πρόγραμμα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης προσαρμοσμένο στους στόχους και στις ανάγκες της προστατευόμενης περιοχής;
26. Γειτονικοί δημόσιοι φορείς και επαγγελματίες χρήστες	Υπάρχει συνεργασία με τους γειτονικούς δημόσιους φορείς / επαγγελματίες χρήστες στην ξηρά και τη θάλασσα;
27. Εμπορικοί φορείς τουριστικών δραστηριοτήτων	Συμβάλλουν οι εμπορικοί φορείς τουριστικών δραστηριοτήτων στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής;
28. Τέλη	Συμβάλλουν τα τυχόν επιβαλλόμενα τέλη (π.χ. τέλη εισόδου ή πρόστιμα) στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής;
29. Εγκαταστάσεις για επισκέπτες	Είναι οι εγκαταστάσεις και οι υπηρεσίες που παρέχονται στους επισκέπτες επαρκείς για την κάλυψη των αναγκών τους;
31. Τοπικές κοινότητες	Συμβάλλουν οι τοπικές κοινότητες που ζουν εντός ή πλησίον της προστατευόμενης περιοχής στις αποφάσεις διαχείρισης;
32. Οφέλη για τον βιοπορισμό	Παρέχει η προστατευόμενη περιοχή βιώσιμα οφέλη στις τοπικές κοινότητες όσον αφορά τον βιοπορισμό;
33. Απειλές	Αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι απειλές κατά των βασικών αξιών της προστατευόμενης περιοχής;
34. Συνδεσιμότητα	Έχουν αξιολογηθεί και εφαρμοστεί οι απαιτήσεις για τη λειτουργική συνδεσιμότητα;

Περιοχή αξιολόγησης	Ερώτηση
37. Κατάσταση διατήρησης των ειδών	Έχει μεταβληθεί η κατάσταση των βασικών ειδών-δεικτών την τελευταία πενταετία;
38. Κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων	Έχει μεταβληθεί η κατάσταση των οικοτόπων την τελευταία πενταετία;

Πηγή: Το εργαλείο παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης (METT-4).

03 Για τους σκοπούς του εν προκειμένω ελέγχου, επιλέξαμε 45 προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές (βλέπε ***παράρτημα II***) σε τρία κράτη μέλη (συνολικά, 15 ανά κράτος μέλος) και ζητήσαμε από τους διαχειριστές τους να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση το 2025. Ωστόσο, για 10 από τις 15 επιλεγείσες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στην Ιρλανδία δεν κατέστη δυνατή η παροχή πληροφοριών. Ως εκ τούτου, τα συμπεράσματα που παρουσιάζουμε στην παρούσα έκθεση βασίστηκαν σε 35 απαντήσεις, δηλαδή στο 77 % του συνόλου των διαχειριστών.

04 Η μεθοδολογία METT-4 χρησιμοποιεί σύστημα βαθμολόγησης από 0 έως 3 για κάθε ερώτηση. Ωστόσο, για να διευκολυνθεί η ερμηνεία των αποτελεσμάτων, απλουστεύσαμε τη μέθοδο καταμέτρησης. Αντί να εφαρμόσουμε τη βαθμολογική κλίμακα, καταμετρήσαμε τις απαντήσεις. Κάθε ερώτηση του METT-4 παρέχει στους διαχειριστές προστατευόμενων περιοχών τέσσερις προκαθορισμένες απαντήσεις για την περιγραφή της κατάστασής τους, οι οποίες κυμαίνονται από τη μη ανάληψη δράσης έως την πλήρη εφαρμογή. Υπολογίσαμε τα ποσοστά καταμετρώντας όλες τις απαντήσεις που έδωσαν οι διαχειριστές σε κάθε ερώτηση και διαιρώντας τον αριθμό αυτό με τον συνολικό αριθμό των ερωτηματολογίων (35 απαντήσεις). Με την προσέγγιση αυτή αποφεύγεται η ανάμειξη διαφορετικών βαθμολογιών και καθίσταται δυνατή η σαφέστερη ανάδειξη των συνηθέστερων προβλημάτων κατά τρόπο που διευκολύνει την ερμηνεία.

05 Το προσαρμοσμένο εργαλείο METT-4 παρείχε πολύτιμες πληροφορίες, αλλά η αξιολόγηση αυτή έχει ορισμένους περιορισμούς. Πρώτον, επειδή τα ερωτηματολόγια βασίζονται στην αναφορά στοιχείων από τους ίδιους τους διαχειριστές προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, υπάρχει εγγενής κίνδυνος μεροληψίας. Δεύτερον, για συγκεκριμένες περιοχές υπήρχαν κενά στα δεδομένα, ιδίως στην περίπτωση της Ιρλανδίας, όπου δεν ελήφθησαν 10 απαντήσεις που αναμένονταν. Στο μέτρο του δυνατού, οι απαντήσεις επιβεβαιώθηκαν από τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων που πραγματοποιήσαμε στο πλαίσιο των επισκέψεων ελέγχου.

06 Η παρεκβολή των ποσοστών αυτών σε ολόκληρη την ΕΕ δεν είναι δυνατή λόγω του μικρού μεγέθους του τελικού δείγματος. Από τις 45 προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές του δείγματος, οι 30 επιλέχθηκαν χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της δειγματοληψίας νομισματικής μονάδας, η οποία προσαρμόστηκε με την αντικατάσταση των νομισματικών αξιών με μεγέθη έκτασης. Κατά συνέπεια, τα ποσοστά που προκύπτουν αντιπροσωπεύουν ένα δείγμα σταθμισμένο με βάση την έκταση και όχι αμιγώς στατιστική γενίκευση για το σύνολο των ευρωπαϊκών προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών.

Συντομογραφίες

Συντομογραφία	Ορισμός/επεξήγηση
IUCN	Διεθνής ένωση για τη διατήρηση της φύσης
ΕΟΠ	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
ΕΤΘΑΥ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
ΚΑΠ	Κοινή αλιευτική πολιτική
ΜΕΤΤ	Εργαλείο παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης
ΟΠΘΣ	Οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική
ΠΘΠ	Προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή

Γλωσσάριο

Όρος	Ορισμός/επεξήγηση
Αλιευτική πίεση	Οι επιπτώσεις της αλιείας στους ιχθυοπληθυσμούς και στα οικοσυστήματα.
Αλιευτική προσπάθεια	Μέτρο της αλιευτικής δραστηριότητας που λαμβάνει υπόψη την αλιευτική ικανότητα ενός σκάφους ή στόλου και τον αριθμό των ημερών αλιείας.
Αποκλειστική οικονομική ζώνη	Θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται ακριβώς μετά τα χωρικά ύδατα μιας παράκτιας χώρας, στην οποία η εν λόγω χώρα έχει ορισμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις δυνάμει της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας.
Απόρριψη	Αλιεύματα που απορρίπτονται στη θάλασσα. Η πρακτική αυτή απαγορεύεται από τη νομοθεσία της ΕΕ με ελάχιστες εξαιρέσεις.
Αυστηρά προστατευόμενη περιοχή	Ζώνη στην οποία απαγορεύονται όλες οι δραστηριότητες αφαίρεσης φυσικών πόρων (όπως η αλιεία, η εξόρυξη ή η βυθοκόρηση), ώστε να δοθεί στο θαλάσσιο οικοσύστημα η δυνατότητα να ανακάμψει.
Έκταση αναφοράς για την αξιολόγηση των ΠΘΠ	Θαλάσσια ύδατα που περιβάλλουν κράτος μέλος της ΕΕ, των οποίων το εξωτερικό όριο βρίσκεται σε απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από την ακτή, στη μέση απόσταση από γειτονικό κράτος μέλος ή σε όριο που καθορίζεται από συμφωνημένη συνθήκη.
Παρεμπίπτοντα αλιεύματα	Οργανισμοί που αλιεύονται ακούσια και δεν αποτελούν τον συγκεκριμένο στόχο της αλιευτικής δραστηριότητας.
Περιφερειακή σύμβαση για τη θάλασσα	Διεθνής συμφωνία για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος στις θαλάσσιες περιοχές της ΕΕ.
Προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή	Θαλάσσια περιοχή που διά νόμου ή με άλλο τρόπο έχει οριστεί ως περιοχή προστασίας και διατήρησης της βιοποικιλότητας, των φυσικών πόρων και των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς.
Φαινόμενη αλιευτική προσπάθεια	Ο χρόνος κατά τον οποίο ένα σκάφος εικάζεται ότι αλιεύει, όπως εκτιμάται από το μοτίβο κίνησής του με βάση τα δεδομένα εντοπισμού σκαφών.

Απαντήσεις της Επιτροπής

https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-25.

Χρονογραμμή

https://www.eca.europa.eu/el/publications/SR-2026-25.

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι (Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων), του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν η Iliana Ivanova, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενη από τη Mariana Hristcheva, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου της, και τη Mariya Byalkova, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο της, τον Emmanuel Rauch, διοικητικό στέλεχος, τον Rafał Czarnecki, υπεύθυνο έργου, τις Kim Hublé, Zuzana Gullová, Monika Dedičová και Alina Tereszkiewicz, ελέγκτριες, και τον Torgny Karlsson, ελεγκτή. Ο Σταμάτης Καλογήρου, ο Αντώνιος Παντελής, ο Φώτιος Πολύζος και η Iveta Toleikyte παρείχαν υποστήριξη στην επεξεργασία δεδομένων. Οι Jennifer Schofield, Zoe Dennis και Laura Mcmillan παρείχαν γλωσσική υποστήριξη. Υποστήριξη στη δημιουργία των γραφικών παρείχε η Alexandra Mazilu και γραμματειακή υποστήριξη η Frédérique Hussenet.

Από αριστερά: Monika Dedičová, Mariana Hristcheva, Alexandra Mazilu, Emmanuel Rauch, Torgny Karlsson, Iliana Ivanova, Rafał Czarnecki, Σταμάτης Καλογήρου, Αντώνιος Παντελής, Mariya Byalkova, Φώτιος Πολύζος, Alina Tereszkiewicz και Iveta Toleikyte.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2026

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Φωτογραφία εξωφύλλου: © xbrchx / stock.adobe.com.

Γραφήματα 1, 2, 6 και γράφημα 1 στο πλαίσιο 3: ©2026 Mapbox, © OpenStreetMap.

Φωτογραφία στο πλαίσιο 7: © Aron Hejdström, Διοικητικό συμβούλιο της κομητείας Gotland.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ’ αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

HTML	ISBN 978-92-849-8415-2	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/2641164	QJ-01-26-048-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8416-9	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/9286184	QJ-01-26-048-EL-N

Παραπομπή στην παρούσα έκθεση να γίνεται ως εξής:

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, ειδική έκθεση 25/2026 «Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές – Ο χαρακτηρισμός από μόνος του δεν αρκεί για την ουσιαστική προστασία τους», Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2026.

Η κατάσταση των ευρωπαϊκών θαλασσών επιδεινώνεται λόγω της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης, της αλιείας και της απώλειας οικοτόπων. Κεντρική επιδίωξη της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αποτελεί η προστασία του 30 % των θαλασσών της ΕΕ, με την υπαγωγή μάλιστα του 10 % σε καθεστώς αυστηρής προστασίας. Αξιολογήσαμε την πρόοδο προς την επίτευξη αυτών των τιμών-στόχου και εξετάσαμε αν ο χαρακτηρισμός μεταφράζεται σε αποτελεσματική προστασία και πώς οι περιβαλλοντικοί στόχοι συνδυάζονται με τις κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Παρά την επέκταση του δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, οι πιθανότητες επίτευξης των τιμών-στόχου είναι ελάχιστες, ενώ σε πολλές από τις περιοχές δεν εφαρμόζονται επαρκή προστατευτικά μέτρα ούτε πρακτικές προσαρμοστικής διαχείρισης. Η προσφάτως εγκριθείσα νομοθεσία της ΕΕ σηματοδοτεί τη μετάβαση από την παθητική προστασία στην ενεργητική αποκατάσταση των οικοσυστημάτων. Συνιστούμε την επέκταση του δικτύου, τη μετουσίωση των χαρακτηρισμών σε αποτελεσματικά μέτρα προστασίας, την ενίσχυση της συμμετοχής των συμφεροντούχων και τη βελτίωση των πρακτικών προσαρμοστικής διαχείρισης και παρακολούθησης.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: @EUauditors